

OSNOVNA ŠOLA FRANA ROŠA CELJE

**POSNETEK STANJA NASILJA MED UČENCI II. IN
III. TRILETJA OSNOVNE ŠOLE FRANA ROŠA**

(raziskovalna naloga)

Mentorica:

Blanka Skočir, prof. slov. in soc.

Avtorji:

Zala Teršek, 9. b

Marko Kugonič, 9. a

Luka Marcen, 9. a

Celje, marec 2010

1. KAZALO

2.	POVZETEK	3
3.	UVOD	4
3. 1	TEORETIČNA IZHODIŠČA	4
3. 2	PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	25
3. 3	HIPOTEZE	26
3. 4	OPIS RAZISKOVALNIH METOD	27
4.	OSREDNJI DEL	29
4. 1	PREDSTAVITEV REZULTATOV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	29
4. 2	IZVEDBA LIKOVNE DELAVNICE	57
4. 3	IZVEDBA UOS	58
4. 4	OBISK PREVZGOJNEGA DOMA RADEČE	62
4. 5	RAZPRAVA	65
5.	ZAKLJUČEK	68
6.	VIRI IN LITERATURA	69
7.	ZAHVALA	70
8.	PRILOGE	71
8. 1	ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE	71
8. 2	ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČITELJE	76
8. 3	LIKOVNI IZDELKI UČENCEV 7. RAZREDA	80

2. POVZETEK

V raziskovalni nalogi smo se ukvarjali z analizo nasilja med učenci naše šole v letošnjem šolskem letu. V anketni vprašalnik smo zajeli učence II. in III. triletja ter učitelje. Ker še ni bilo narejene analize stanja nasilja med učenci na naši šoli in ker se nam je na eni strani zdelo, da je nasilnih dejanj manj kot pretekla leta, po drugi pa smo bili priča nekaterim nasilnim dejanjem med učenci, smo se odločili, da bomo podrobneje raziskali to področje. Analiza anketnega vprašalnika je pokazala, da se na šoli pojavljajo vse oblike nasilja, vendar v milejših oblikah. Ker obravnava anketnega vprašalnika kaže na stanje, ki ga v izmerjenih postavkah ne moremo oceniti niti za zelo problematičnega, niti ne moremo biti z njim nadvse zadovoljni, menimo, da nas veliko dela čaka na premišljenih izboljšavah, s katerimi bi povečali naše skupno zadovoljstvo s splošno klimo, ki vlada na šoli. Prikazali smo eno od delavnic za nenasilno reševanje konfliktov in predstavili Prevzgojni dom Radeče, ki se ukvarja z nasilnimi mladoletniki. V likovni delavnici smo risali simbole in pisali gesla proti nasilju.

3. UVOD

3.1 TEORETIČNA IZHODIŠČA

3.1.1 OPREDELITEV

Čustva, kot so jeza, bes in alergija so del človekove narave, vendar jih moramo izražati tako, da ne škodujemo drugim. Kot je že pred davnimi časi rekel Aristotel: »Vsakdo se lahko razjezi, to ni težko. A biti jezen na pravo stvar, v pravi meri, ob pravem času in s pravim ciljem, pa še na pravi način – to ni lahko.« Aristotel

Nasilje so kot pojav človekovega vedenja, odnosov z drugimi (pa tudi s samim seboj) in komunikacije različne vede različno, a neustrezno opredeljevale. Znotraj ved, kot so psihologija, sociologija, medicina, antropologija so nastajale različne teorije o nasilju, vzrokih, dejavnikih tveganja in posledicah ... vendar so te teorije zelo ozko usmerjene na posamezne vede. V opredeljevanje nasilja pa so zelo radikalno posegla družbena gibanja v šestdesetih letih (mirovna, feministična, gibanja za zaščito človekovih in državljskih pravic), ki so močno vplivala na raziskovalno javnost, ki je uspela ponovno opredeliti različne vrste nasilja in nasilje vzpostavila na novo kot **družben problem**, v katerem ima ključno vlogo **razmerje moči** (med spoloma, družbenimi skupinami, državami ...).

»**Slovar slovenskega knjižnega jezika** opredeljuje nasilje kot dejaven odnos do koga značilen po uporabi sile, pritiska. Iz besede so izpeljani še drugi pojmi, kot so: nasiljevanje, nasiljevati, nasilnež, nasilništvo itd. V slovenščini je torej beseda nasilje nedvoumno povezana s silo oziroma močjo. Sila (moč) je ena od ključnih kategorij dinamike nasilja in analize oziroma refleksije nasilnega dogodka.«¹

Za obravnavo določenih oblik nasilja med šolajočo se mladino je najbolj specifičen in pogosto uporabljen izraz "**bullying**", ki se ga različno prevaja. Pri nas se uporabljata dva prevoda besede "bullying", in sicer **ustrahovanje** (Dekleva) in **trpinčenje** (Dogša, Pušnik). "Bullying« je angleški izraz za hujše oblike nasilja med vrstniki, ko gre za ustrahovanje, trpinčenje, tiraniziranje.«² Najbolj poznana vrsta nasilja v šoli je nasilje med vrstniki. Če bi ga opredelili najširše, bi ga poimenovali nasilje med učenci. Med obema terminoma obstaja razlika; nasilje med vrstniki predpostavlja, da so vpleteni subjekti približno enako stari, nasilje med učenci pa tega ne predpostavlja, saj gre lahko med posameznimi vpletenimi učenci za večjo razliko v starosti.

¹ Lešnik, M. D. 2009: Nasilje v šolah, Kranj: Šola za ravnatelje, str. 15.

² Lešnik, M. D. 2009: Nasilje v šolah, Kranj: Šola za ravnatelje, str. 57.

Pri obravnavi **trpinčenja** naletimo na velike težave, ker je ta pojav težko definirati in meriti.

Različne definicije, ki obravnavajo trpinčenje, imajo naslednje stične točke:

- trpinčenje je tisto nasilje, ki se dogaja dlje časa,
- lahko je verbalno/besedno/, psihično/duševno/ ali fizično /telesno/,
- vključuje neravnovesje moči med žrtvijo in napadalcem,
- žrtev se ne more braniti, občuti nemoč in strah.

3. 1. 2 ODNOS DO POJAVA NASILJA

*... Poleg tega je ključno razumeti, da smo vsi odgovorni za preprečevanje nasilja ter ukrepanje, ko ga zaznamo; bodisi, da se dogaja v šoli, vrtcu, na cesti, bodisi v družini. Skratka: celostno razumevanje nasilja in naša skupna odgovornost zanj!*³

Večina mladih svoje jeze ne zna krotiti. Tudi to je eden izmed razlogov za nasilno vedenje. Nasilje med vrstniki je pogosto povzročitelj številnih drugih, predvsem psihičnih težav, kot so depresija, motnje hranjenja, samopoškodbe in odvisnost. Trpinčenje pogosto poteka tako, da ga pristojni niti ne opazijo, ko je za rešitev še pravi čas.

O trpinčenju vemo malo. Postavlja se vprašanje, zakaj. Nanj je mogoče odgovoriti z več razlogi.

- **Nasilneži in žrtve o tem molčijo.**

Nasilneži molčijo zato, da nasilje lahko izvajajo še naprej in ker nočejo priznati svojih dejanj odraslim. Žrtve molčijo, ker se bojijo ustrahovalca ali pa ker še zmeraj velja, da je »tožiti grdo«.

- **Zdi se, da odrasli ta pojav podcenjujejo.**

Velikokrat slišimo: "Saj ni tako hudo!" Ali: "Bo že bolje, tudi mi smo šli skozi to!"

- **Pogosto odrasli tega pojava ne zaznajo več let,**

Otrokovih stisk ne interpretirajo pravilno.

- **V mnogih kulturah pričakujejo od otrok, da sami rešujejo probleme.**

- **Pogosto se čuti žrtev osramočeno, ponižano.**

Noče priznati sebi in drugim, da je socialno manj iznajdljiva, da se ne zna braniti.

- **Tudi starši se lahko sramujejo otrok, ki niso uspešni v socialnih stikih.**

Jezni so na otroka, ker se ne znajde, ker hodi domov raztrgan, ker "izgublja" potrebščine ...

³ Lešnik, M. D. 2005, Strategije za preprečevanje nasilja, Ljubljana: Šola za ravnatelje, str. 6.

Nobeno nasilje ni 'blago ali blažje'. Vsaka oblika nasilja, od psihičnega, verbalnega, spolnega do fizičnega, je za žrtev, ki jo trpi, najtežja. Nedopustno je katero koli obliko nasilnega vedenja, o kateri poroča žrtev, minimalizirati ali jo preprosto poimenovati 'preseganje meja igre in radoživosti'. Nasilje je jasno opredeljeno. Nasilje je **zloraba moči**, ta moč pa je lahko povezana s položajem posameznika, z večjo fizično močjo ali s številčno premočjo. **Nasilništvo** je sosledje vedenj in je zato vztrajno. Gre lahko za več incidentov, storjenih proti enemu posamezniku, ali za več kot en incident, storjen s strani posameznika. Le ko prideta v spor dve osebi, dva otroka z ravnovesjem moči, to ni nasilje. V tem primeru gre za neprimerno, nekulturno vedenje. In če otroka, ki nasilje izvaja, ne ustavljamo, preprosto dobi izkušnjo, da mu to uspeva in uspeh ga spodbuja k novemu uspehu. Nasilje bo stopnjevalo ali pa si bo za to pridobil še skupino. »**Toleriranje nasilja je v kakršnem koli časovnem obdobju in načinu nesprejemljivo. Kakršne koli oblike nasilja morajo biti nesprejemljive in prepovedane.**“⁴

3. 1. 3 LASTNOSTI VLOG: NASILNI, ŽRTEV IN PRIČA NASILJU

POVZROČITELJ NASILJA

O žrtvah in nasilnežih oziroma njihovih lastnostih je veliko napisanega. Zelo malokrat pa se lahko kaj prebere v zvezi s tistimi otroki in mladostniki, ki so nosilci obeh vlog. Povzročitelje nasilja poimenujemo z več oznakami:

NASILNEŽ/NASILNCA (še: nasilen/nasilna, posameznik/posameznica, nasilnik/nasilnica), vsi pa označujejo **osebnost** povzročitelja ali povzročiteljice nasilja. Ti termini predpostavljajo, da je nasilje človekova vrojena lastnost, ki je ne moremo spremeniti, zato po eni strani zmanjšujejo njegovo odgovornost za nasilje, po drugi pa drugi pa mu jemljejo možnost za spremembe.

Fotografija 1: Medvrstniško nasilje v šoli

⁴ Vanček, N. 2002, Nasilje in nenasilje. Ljubljana: I2, str. 87.

STORILEC/STORILKA

S tem izrazom se označujemo osebe, ki so storile **kaznivo dejanje** in so bile za to kaznivo dejanje **obtožene in (ali) obsojene**.

POVZROČITELJ/POVZROČITELJICA

Kritična ost je tu uperjena v **nasilno vedenje** do posameznika, tako da ima do njegove osebnosti nevtralen odnos. Pri osebi zahtevamo odgovornost za storjena nasilna dejanja in ji dajemo možnost, da svoje nasilno vedenje spremeni.

Težko je govoriti o **tipičnih lastnostih storilcev** medvrstniškega nasilja in tudi **vzgibi**, ki slednjega pogojujejo, so različni. Lahko gre za sovražnost do sveta, asocialnost, egocentričnost, željo po prevladi, preveliko ali premajhno samozavest, občutek moči, nedotakljivost, eksplozivnost, motnje vedenja in čustvovanja. Povzročitelji pogosto nimajo občutka za sočloveka, nimajo empatičnosti, se ne zavedajo, kaj počnejo. Olweus (1995) navaja, da je v svojih raziskavah našel 1,6 % otrok, ki so bili nosilci obeh vlog. Po lastnostih se otroci, ki spadajo v to skupino, zelo razlikujejo med seboj. Ugotovil je, da so ti otroci pogostokrat žrtve pritiskov doma, nasilni pa so do mlajših in bolj občutljivih otrok. So fizično močni in se lahko branijo. V raziskavi (Pušnik, 1996) je bilo dijakov, ki so bili nosilci obeh vlog, 12 %. Vprašanja o tem, ali so trpinčeni ali oni trpinčijo druge, so se nanašala le na odnose med vrstniki. Torej so bili ti dijaki žrtve in nasilneži hkrati v šolski situaciji, med vrstniki. Opisal jih lahko takole:

- S starši se o problemih ne morejo pogovoriti, jim ne zaupajo, ne povedo jim za svoje izhode (kam gredo in s kom). Starši se manj zanimajo zanje, so nezadovoljni z njihovim delom in uspehom. So nedosledni, strogi, pogosto jih kaznujejo.
- Dijaki izražajo nezadovoljstvo tako s šolo kot s programom. Imajo negativen odnos do šole in učiteljev. V šoli se ne počutijo dobro. Menijo, da so ocenjeni nižje, kot zaslužijo. V šoli so napeti, šola jim je breme. Delo in obveznosti odklanjajo. Znanje jim ne pomeni dosti, radi bi živeli lahkotno, brez obremenitev in odgovornosti. S strani vrstnikov se počutijo nespoštovani in zavrnjeni.
- Težko se prilagajajo zahtevam okolja, povsod vidijo probleme. Čutijo se negotove, težko sprejemajo odločitve. Najraje ne bi odrasli. Imajo večinoma idealizirana življenjska in poklicna pričakovanja, ki so povezana s pričakovanji o laгодnem življenju. So zelo vzkipljivi, napeti, vse jim gre na živce, so neprijazni in drugim takoj povedo, kaj si mislijo. Radi grozijo drugim in se prepirajo. Ob vsem tem se včasih tudi stepejo ali kaj uničijo.
- Lahko pa so povzročitelji tudi otroci s posebnimi potrebami. Največkrat je vzrok temu egocentrizem, ki je pogosta motnja kakor koli motenih otrok. Osredotočajo se predvsem nase in v zelo majhni meri na druge. Tako težko razumejo, da veljajo v razredu drugačna pravila igre kot v družini.

Povzročitelj pa se za nasilje odloči, ker se mu to izplača. Izplača v smislu, da pri vrstnikih, sošolcih, 'prijateljih' uživa spoštovanje, zbuja občudovanje pri dekletih, se počuti pomembnega. Nekatere raziskave kažejo, da so otroci, ki se vedejo nasilno, bolj priljubljeni kot žrtve. In zato pogostokrat obstaja tudi praktična potrditev. Ob napadu, izgredu, nasilju se "prijatelji" žrtve pogosto postavijo na stran nasilneža in se žrtvi smejijo, nikakor pa ne potegnejo z njo. Seveda obstajajo tudi svetle izjeme, ki so bolj senzibilne in ozaveščene.

OSEBA, KI UTRPI NASILJE

Osebe, ki utrpijo nasilje, poimenujemo z naslednjimi izrazi:

ŽRTEV NASILJA

Izraz ni ustrezen, ker predpostavlja nekoga, ki trpi, je pasiven in **se ne more upreti** povzročitelju nasilja. V resnici pa taki ljudje razvijejo izjemno moč, da v takih okoliščinah živijo; torej jim te moči ne priznavamo in jih oslabimo za boj za življenje brez nasilja.

PREŽIVELI/PREŽIVELA

S to oznako se želi dati osebam, ki preživljajo nasilje, priznanje, da **so uspeli preživeti** nasilje in jih opogumiti v njihovi odločitvi, da najdejo pot iz nasilja. Ob tej oznaki pa je potrebno navesti tudi vrsto nasilja.

OSEBA Z IZKUŠNJO NASILJA

Gre za poudarek na **izkušnji nasilja**, medtem ko je odnos do osebe nevtralen. Odgovornost išče v dejanju samem in oz. v povzročitelju, ne pa v žrtvi. Terminološko pa je potrebno paziti, da se natančno določi, ali gre za povzročitelja, žrtev ali opazovalca.

Večinoma so žrtve inteligentni, nežni in občutljivi otroci. Prihajajo iz družin, v katerih konflikte rešujejo konstruktivno. Skoraj vedno so to otroci, ki kakorkoli izstopajo iz povprečja. Žrtev in povzročitelj praviloma ne pripadata isti socialni mreži in nimata veliko stikov. Žrtve so v večini primerov šibkejša oseba, oseba s posebnimi potrebami, oseba manjšinskih skupin, preveč zaščiteni in/ali nesamozavestni otroci. To so torej osebe, ki so zaznane kot **šibke** ali pa so na nek način **drugačne**. Vendar pa to niso edine žrtve. Nasilneži si za slednje izberejo tudi **najbolj priljubljene in sposobne** osebe. Po navadi so izbrani ravno zaradi položaja, ki ga uživajo, včasih pa tudi zaradi kakšne napake na tej osebi, ki jo res najdejo ali pa si jo izmislijo za podlago in pomilostitev nasilja. Številni so žrtve nasilja, ker ne sprejemajo sodobnih mladostniških 'zakonov', kot so pijančevanje, kajenje, norenje in uničevanje tuje lastnine.

Otroci, ki trpijo nasilje, pa o svojih 'izkušnjah' le stežka in redko spregovorijo. Zato je dobro prepoznati znake nasilja:

- ~ Boji se prihajati v šolo skupaj z večino (spremeni svojo pot, zamuja, prihaja v šolo zgodaj zjutraj).
- ~ Vedno je v bližini učitelja in se noče oddaljiti (npr. na šolskih izletih).
- ~ Starše prepriča, da ga spremljajo v šolo in ga čakajo po pouku.
- ~ Začne neupravičeno izostajati.
- ~ Poslabša se mu učni uspeh.
- ~ Izgublja stvari.
- ~ Ima poškodovano šolsko opremo.
- ~ Postane zadirčen in grob.
- ~ Je lačen po odmoru za malico ali kosilo (znak, da mu je nekdo vzel obrok).
- ~ Se zapre vase.
- ~ Začne jecljati.
- ~ Ima izredno slabo samopodobo.
- ~ Izgleda vznemirjeno in nervozno.
- ~ Preneha jesti.
- ~ Govori o samomoru.
- ~ Začne krasti.
- ~ Odklanja pogovor ali si izmisli neverjetno zgodbo.
- ~ Ima nepojasnjene modrice.
- ~ Postane nasilen.

A do priznanja je kljub temu dolga pot. Po raziskavah skoraj vsak četrti otrok, ki je izpostavljen nasilju, o nasilju ne spregovori. Boji se nasilneža, hkrati pa ga je sram priznati, da ni dovolj močan, da bi se obranil in da potrebuje pomoč. Krivdo zvali nase in se začne spraševati, če ni kaj narobe z njim.

Posledice so po nasilnem dejanju vsekakor prisotne. Govorimo o psihičnih posledicah; posledicah, ki niso zunanje vidne, ampak jih pogosto čuti le žrtev sama. Vendar se te posledice razlikujejo in so odvisne od starosti otroka ter razvojnega obdobja, v katerem je bil trpinčen, otrokovega značaja in temperamenta, trajanja nasilja, intenzitete nasilja, odnosa med žrtvijo in storilcem, odziva družine na odkritje, odziva pristojnih institucij in dosegljivosti ter kakovosti pomoči otroku.

Tako so lahko pri nekaterih posledice trajne, pri drugih pa izginejo že po kratkem obdobju.

~ Posledice nasilja pri **otročih** so predvsem tesnoba, depresija, slabši učni uspeh, poslabšano samospoštovanje, neposlušnost, nočne more, telesne motnje.

~ Posledice nasilja pri **adolescentih** pa so strah in travme, pritoževanje nad zdravstvenimi problemi, agresija, težave v ustvarjanju bližjih odnosov v odrasli dobi, povečano tveganje bega od doma, poslabšan vzorec obnašanja.

Poškodbe, ki jih povzroča **fizično nasilje** se stopnjujejo vse od vreznin, prask, modric do zlomljenih kosti, splavov, trajne invalidnosti ali celo smrti žrtve. Poleg tega fizično nasilje povzroča tudi posledice, ki so značilne za psihično nasilje.

Poškodbe, ki jih povzroča **psihično nasilje**, so: pomanjkanje energije, anksioznost, kronična zaskrbljenost, izolacija, neučinkovitost, depresivnost, nezanimanje za spolnost, tenzijski glavoboli, strah za življenje, napadi panike, občutek nemoči, neobvladovanje svojega življenja, strah pred prihodnostjo, težave s spominom, izguba zaupanja, nemotiviranost, napadi joka, spremenjene spolne navade, spremembe v odnosu do hrane, zloraba mamil, nepravilno bitje srca in druge somatske motnje, izguba stika s sabo, misli na samomor.

Spolno nasilje povzroči naslednje znake: minimaliziranje, racionalizacija zlorabe; zanikanje, da se je sploh zgodilo, potlačitev spomina; občutek, da telo ni tvoje; potreba po absolutni kontroli nad življenjem, bežanje, samopoškodbe, poskusi samomora, različne oblike odvisnosti, izolacija, potreba po varnosti za vsako ceno, hazardiranje, izogibanje intimnosti, deloholizem.

Pomoč potrebuje oba vpletena v nasilje. Največkrat ravno izvajalec nasilja potrebuje daljšo, strožjo in temeljitejšo obravnavo kot oseba, nad katero se je nasilje izvajalo. Z žrtvijo je treba govoriti o tem, kako bi napad lahko preprečili in ji vlivati samozavest ter dvigovati samopodobo.

OPAZOVALCI / PRIČE NASILNIH DEJANJ

Prizadeti pa so tudi opazovalci. To so priče, ki opazujejo nasilje, vendar praviloma ne reagirajo, saj ne vedo, kako. Tudi oni so potrebni pomoči, saj se počutijo nemočne in razburjene; bojijo se, da bodo sami naslednje žrtve; počutijo se krive, ker ne poiščejo pomoči zaradi lastnega strahu in so pomemben del v verigi nasilja.

3. 1. 4 MEDVRSTNIŠKO NASILJE IN ŠOLA

*Če znamo opazovati nasilje ne le okrog nas, v družbi ...,
pač pa tudi znotraj nas, potem ga bomo nekoč morebiti presegli. J. Krishnamurti*

Nasilje se je v šoli vedno pojavljalo, se pojavlja in se bo pojavljalo, saj je šola prostor, kjer otroci preživijo velik del svojega življenja. Ker je to vsakodnevna obveza, ni nenavadno, da **s seboj prinesejo tudi težave iz drugih skupnosti ali doma**. Pojav nasilja v šolah je povezan tudi z **nekaterimi rizičnimi dejavniki v šolskem prostoru**, kot so odnosi med učitelj in učenci, šolski uspeh, socialna klima v razredu, socialni status družine ter zainteresiranost vodstva za ustrezne oblike preprečevanja oziroma zmanjšanja nasilja na šoli.

Celostne obravnave nasilja v šoli so redke, saj se raziskovalci in strokovnjaki znotraj svojih disciplin v želji po natančni opredelitvi in razumevanju problema večinoma usmerjajo k posameznim vrstam in oblikam nasilja v vzgoji in izobraževanju. »Zavod RS za šolstvo se je s problematiko nasilja v šoli začel ukvarjati pred 14 leti, medtem ko so se v Evropi s tem začeli ukvarjati že pred 19 leti. Zavod je na to temo v Sloveniji oral ledino.«⁵

Razlikovati je potrebno med pojmom **nasilje v šoli** in **vrstniško nasilje**, saj je prvi pojem veliko bolj širok in vključuje tudi drugega. Pojem VRSTNIŠKO NASILJE pa definiramo kot namerno in dolgotrajnejšo uporabo fizičnega, psihičnega, verbalnega nasilja zoper določenega vrstnika oz. vrstnico.

OPREDELITEV MNOŽIČNOSTI POJAVA NASILJA V ŠOLAH

Raziskave, tako doma kot v tujini, kažejo, da je v vrstniško nasilje vpletenih **več fantov kot deklet** in to tako med žrtvami kot med nasilneži. Zanimivi so tudi podatki o žrtvah in nasilnežih glede na **vrsto šole**, ki jo obiskujejo. Med skupinami obstajajo pomembne razlike v izbiri vrste srednje šole. Tako je žrtev, nasilnežev in nosilcev obeh vlog največ v poklicnih šolah, kar kaže, da se trpinčenje v poklicnih šolah odvija pogosteje kot v strokovnih šolah in gimnazijah.

	Opazovalci	Žrtve	Nasilneži	Nosilci obeh vlog
poklicna	26 %	46 %	39 %	41 %
strokovna	36 %	23 %	32 %	37 %
gimnazija	38 %	31 %	29%	22 %

Preglednica 1: Skupine, vpletene v nasilje, in vrsta šole⁶

⁵ Pušnik, M. 2006, Ljubljana: Zavod EMMA, str.12.

⁶ Pušnik, M. 2006, Ljubljana: Zavod EMMA, str. 30.

Razširjenost nasilja v **osnovni šoli**, ki ga v svoji raziskavi omenjata dr. Bojan Dekleva in mag. Mojca Pušnik, so precej zastrašujoči, saj gre za precej visoke številke. V letu 2000 naj bi bilo v slovenskih OŠ okoli 20% žrtev nasilja, 12% pa naj bi bilo nasilnežev. Vendar pa so prizadete cele skupine, kjer se nasilje dogaja. Tudi opazovalci, ki so bili nasilju priča, si (predvsem) v nižjih razredih OŠ ne znajo razlagati, kaj to pomeni. Seveda so prisotne tudi **razlike med spoloma**. Učenci obeh spolov so tako žrtve kot tudi povzročitelji; dekleta sicer res manjkrat uporabljajo fizično nasilje, večkrat pa širijo lažne govorice o žrtvi. Tudi učitelji nehote delajo nekaj **razlik pri obravnavi nasilja**, saj fizično obračunavanje med dekleti veliko hitreje označijo za nasilje kot enako vedenje med dečki in so nad njim tudi občutno bolj zgroženi.

V slovenskih osnovnih šolah se (tako ugotavlja ga. Petra Cimerman Petrovič) nasilje in izsiljevanje odvijata znotraj razredov, v neposredni bližini šol, mladi pa se z nasiljem in izsiljevanjem srečujejo tudi na poti v šolo in iz nje. Nasilje na šoli se odvija med enako starimi učenci, starejšimi nad mlajšimi in mlajšimi nad starejšimi. Zaznamo ga med dečki in med deklicami. V največji meri sta prisotna fizično (telesno) in psihično (duševno) nasilje.

Fotografija 2: Z ustreznimi vsebinski programi je pojav nasilja v šolah mogoče omejiti.

OBLIKE IN VRSTE NASILJA V ŠOLAH

Šola je ustanova, kjer se odvijajo različne vrste nasilnih dejanj; nasilna dejanja se izvajajo med različnimi akterji VIZ-procesa. Opraviti imamo z naslednjimi **vrstami nasilja**:

- vrstniško oz. medvrstniško nasilje;
- nasilje v odnosu med učenci in učitelji;
- nasilje med učitelji in starši;
- nasilje nad otroki v družini in druge vrste nasilja v družini;
- nasilje med vodstvom zavoda in preostalimi zaposlenimi;
- nasilje med učitelji;
- nasilje posameznika nad seboj;
- institucionalno nasilje organizacij nad njenimi člani.

Do nasilja lahko prihaja med

- posamezniki in posameznicami;
- formalnimi ali neformalnimi skupinami;
- posameznikom in različnimi skupinami v zavodu.

Glede na način, na katerega se nasilje, odvija, ločimo:

Neposredno, odkrito nasilje in
posredno, tiho, prikrito nasilje.

Za neposredno nasilje so se uveljavila tudi druga pojmovanja : direktno nasilje, osebno nasilje, subjektivno nasilje, negativna agresivnost ali zgolj nasilje. Posredno nasilje pa se poimenuje strukturno nasilje, sistemsko nasilje, objektivno nasilje, institucionalno nasilje. Obe vrsti nasilnih procesov potekata tudi na šoli.

Nasilna dejanja so lahko blažja in pretanjena; vendar so tudi že ta nasilna in se moramo nanje odzvati in jih obravnavati. Značilnost nasilja je namreč tudi njegovo potenciranje v smeri od blažjih oblik k hujšim, če nasilju ne postavimo meja, se nanj ne odzovemo z nedvoumnimi sporočili in odločno ne ukrepamo. Do blažjih oblik nasilja smo navadno kar strpni, te pa se lahko stopnjujejo do hujših oblik, ki jih običajno zaznamo in obsodimo, pa vse do najhujših kaznivih dejanj, ki so opredeljena kot kazniva dejanja. V osnovnih šolah praviloma ne prihaja do hujših nasilnih dejanj. Oblike nasilja se v zadnjih letih stopnjujejo pri vrstniškem nasilju in nasilju med učenci in učitelji, zlasti v odnosu učenci-učitelji.

Poznamo veliko **oblik** medvrstniškega nasilja. Ločimo jih glede na izvor, posledico in vrsto dejanj.

Verbalno nasilje

O verbalnem nasilju govorimo, ko nasilnež s svojimi besedami močno vpliva na žrtvino psiho. To so zbadanje, posmehovanje, grožnje in žaljenje (pripombe glede spola, rase ali veroizpovedi, opazke o videzu, telesni teži ali bolezenskih stanjih ...)

Socialno nasilje

O socialnem nasilju govorimo, ko nasilnež s svojimi dejanji (vendar ne neposredno) vpliva na žrtvino psiho. To je izključevanje iz aktivnosti, izogibanje, ignoriranje, širjenje laži in opravljanje.

Psihično nasilje

Gre za ravnanja, s katerimi povzročitelj nasilja pri žrtvi povzroči občutja strahu, ponižanosti, manjvrednosti, ogroženosti, druge duševne stiske (grožnje, svareči pogledi).

Fizično nasilje:

O fizičnem nasilju govorimo, kadar nasilnež neposredno obračuna z žrtvijo in pri tem uporabi svojo fizično moč ter povzroči poškodbo otroka, mladostnika ali odrasle osebe. To so brce, porivanje, udarci, suvanje, dušenje, davljenje ...

Ekonomsko nasilje

V sodobnem času je vse pogostejše zaznati ekonomsko nasilje ali izsiljevanje. Žrtev tu utрпи materialno škodo. Če ne izpolni zahtev izsiljevalca, lahko sledi fizično nasilje. Sem spadajo zahteve po denarju ali drugih materialnih dobrinah, po neprostoVOLJNI pomoči pri opravljanju kakršnih koli obveznosti, pri goljufanju ...

Spolno nasilje

Gre za nasilje, ki prevzame obliko seksualnosti. Žrtve spolnega nasilja so po navadi pripadniki in pripadnice šibkejših skupin prebivalstva: ženske, otroci, fizično in telesno prizadeti, povzročitelji pa večinoma pripadniki moškega spola.

USTREZNO UKREPANJE UČENCEV V PRIMERIH MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA V ŠOLI

V primerih ustrahovanja ima žrtev samo eno možnost. **Zaupati** se mora odrasli osebi. Odrasla oseba mora ukrepati in zaščititi žrtev. Dobro je, da čim več časa preživi v družbi prijateljev in se o tem z njimi pogovarja. Če se boji povedati učiteljem, staršem, naj prosi prijatelja, da ga spremlja. Z odraslimi naj se pogovarja tako dolgo, dokler ne ukrepajo in nasilje preneha. Kar se žrtvi dogaja, ni njena krivda. Z molkom ne more rešiti svojega problema. Izvajanje nasilnega dejanja ne sme ostati skrivnost.

Večina učencev, ki le gleda pretep, ne naredi ničesar, se počuti nemočno ali pa meni, da bodo tudi sami žrtve nasilja, če bodo posredovali. V tem primeru lahko učenec najbolj pomaga tako, da **pokliče najbližjo odraslo osebo** (učitelja, ravnatelja, hišnika ...) in ji pove, kaj se dogaja.

Raziskave pa so tudi pokazale, da v polovici primerov, ko priče nasilnih dejanj udeležence **opomnijo** na neprimerno vedenje, nasilna situacija izzveni.

Žrtvi se lahko pomaga na različne načine: poskuša se biti z njo čim več časa, morda se z njo celo spoprijatelji. Potrebno ji je pokazati, da **smo na njeni strani**. Tako ji bo lažje. Tudi na ta način s lahko ustavi učence, ki so nasilni.

Učenci, ki se obnašajo nasilno, imajo tudi dobre lastnosti. Storilcu je potrebno **pokazati, da nam je všeč njegovo prijazno oz. prijateljsko obnašanje**. Včasih lahko ta način pripelje do konca z ustrahovanjem.

Najbolj uspešen način za rešitev težav je zaupanje problema odraslim osebam. Ob tem se učencem porajajo številne **dileme**, ki imajo svoje odgovore.

1. dilema:

KDOR POVE UČITELJICI, DA GA ZAFRKAVAJO IN MU GROZIJO, JE TOŽIBABA.

Nekateri se s to izjavo strinjajo, drugi ne. Obstaja preprost odgovor: Nisi tožibaba, če poveš odraslim- ti ščitiš sebe. Vemo, da želiš rešiti problem.

2. dilema:

UČITELJI NE MOREJO, NE ZNAJO, ALI SI CELO NE UPAJO NAREDITI NIČ, DA BI PREPREČILI NASILJE, KI SE DOGAJA NA HODNIKIH.

Učitelji včasih ne zaznajo nasilja.

3. dilema:

NASILJE IN USTRAHOVANJE MED UČENCI JE OBIČAJEN DEL ODRAŠČANJA. POMAGA UČENCEM, DA SI UTRDIJO SVOJO SAMOZAVEST.

Nasilje med učenci NI običajen del odraščanja.

4. dilema:

ČE ME KDO USTRAHUJE, JE NAJBOLJE, DA GA JAZ USTARHUJEM NAZAJ. NASLEDNJIČ PRIPELJEM PRIJATELJE IN USTRAHOVALCEM POVEM, DA ME NE MOREJO USTRAHOVATI, KER IMAM PRIJATELJE, KI ME ŠČITIJO.

To ni vedno pravilna rešitev. Običajno postane še bolj zapleteno, drug drugemu vračamo milo za drago. Udeleženci postanejo odvisni od prijateljev, sami pa si ne upajo nikamor več. Skupina prijateljev, kise na nasilje odzove z nasiljem, največkrat povzroči samo še več nasilja, nič se pa ne reši.

VLOGA ŠOLE PRI POJAVU NASILJA

Šolske ustanove so sestavni del družbe. Od njih pričakujemo, da podpirajo in udeležujejo določene vrednote, tudi take, ki zavračajo vrstniško nasilje. **Nasilje so dolžne preprečevati, pravočasno prepoznavati, se z njim soočiti in ga ustavljati**. Toleranca do nasilja mora biti ničelna! Šola je dolžna otroka v času, ko jim ga starši zaupajo, zaščititi.

Vloga šole je pri pojavu nasilja pomembna in različna. Šola lahko:

- posredno vpliva na trpinčenje otroka doma.

Šola lahko posredno pripomore, da otroka trpinčijo doma. Otrok je za svoj neuspeh ali neustrezno vedenje v šoli doma kaznovan. Med starši je veliko takih, ki imajo nerealna pričakovanja do svojih otrok glede vedenja in uspeha, obenem pa besedno napadajo otroka, ga zmerjajo, ponižujejo, mu grozijo s prešolanjem, izgonom iz družine, kadar teh pričakovanj ne izpolni. **Zato je zelo pomembno, kako učitelj otroka ocenjuje in kako njegov uspeh in vedenje sporoča staršem.** Preventivna možnost delovanja šole (učitelja, svetovalnega delavca) je v tem primeru seznanjanje staršev z otrokovimi zmožnostmi, predlaganje vključevanja v aktivnosti, kjer je lahko uspešen, svetovanje staršem za delo z otrokom doma, predvsem pa poudarjanjem pozitivnih lastnosti in otrokovih močnih področij.

- sama izvaja trpinčenje.

Vrsta okoliščin v delovanju šole lahko povzroča duševno trpinčenje učencev, **zlasti discipliniranje in nadzor s pomočjo ustrahovanja.** Najpogostejši načini, ki jih učitelji uporabljajo pri duševnem trpinčenju učencev, so lahko: klofutanje, vlečenje za lase ali ušesa, javno besedno ponižanje, zanemarjanje otrokovih potreb, odklanjanje pomoči, osamitve, neangažiran odnos do otroka, žalitve, kričanje, grožnje za obvladovanje razreda; dovoljevanje, da nekateri učenci trpinčijo druge; kazenske domače naloge, dodatne naloge, zastavljanje nerealnih učnih ciljev glede na starost in razred, metanje učnih pripomočkov v učence, telesne kazni, pa tudi oblike prikrite agresije.

Koliko je tega, ne vemo. Trpinčenje otrok v šoli se lahko dogaja na individualni ravni učenec-učitelj, v njem lahko sodeluje razredna skupnost, lahko je posredno ali neposredno udeležen ravnatelj, lahko pa je posledica sistemskih dejavnikov, ki delujejo znotraj šole. "Če se je na šoli razvila izrazito storilnostna in tekmovalna klima, visoka zahteva po poslušnosti in podrejenosti in če se ne išče individualnih rešitev, potem se ustvarja tudi več napetosti."⁷

V. Dobnikar meni tudi, da je za nastanek nasilnih situacij lahko kriva prostorska ureditev šole, saj se v šoli z veliko nepreglednimi Koti in ozkimi hodniki lažje prikriva nasilje.

- deluje preventivno.

Šola mora razvijati takšno **kulturo in klimo, ki trpinčenja ne dopušča.** Šola ima nedvomno veliko možnosti za odkrivanje in preprečevanje trpinčenja, za ukrepanje ob pojavu in za pomoč trpinčenemu otroku. Zaradi svojega znanja in izkušenj ter vsakdanjih stikov z učenci učitelji dobro poznajo razvojne zakonitosti in vedenjske značilnosti otrok.

⁷Dobnikar, V.T. 2002, Nasilje-nenasilje. Ljubljana: I2, str. 35

To jim omogoča presojo odklonov v otrokovih telesnih, vedenjskih, učnih in drugih značilnostih. Ker učitelji dobro poznajo svoje učence, lahko opazijo spremembe v njihovem vedenju, čustvovanju ali videzu. Največja večina učiteljev je motivirana za dobro svojih učencev, zato spremljajo njihov napredek. Trpinčenje neugodno vpliva na šolsko delo, zato je tudi upad učnega uspeha lahko kazalnik tega pojava.

Oblikovanje politike šole oz. programov za preprečevanje in zmanjševanje nasilja v šoli je ena pomembnejših nalog šole. Gre za proces in razvojno načrtovanje vizije šole, ciljev šole, poti za doseg postavljenih ciljev, oblikovanja prioriteten nalog, izobraževanja kadrov in evalvacijo dela. Vsekakor je v ta proces potrebno pritegniti tako učence kot starše.

SPOPADANJE S PROBLEMATIKO NASILJA V ŠOLAH

V knjigi z naslovom Strategije za preprečevanje nasilja v šolah Doroteja Lešnik Mugnaioni predstavi delo s skupinama razvojnih timov iz šol in vrtcev v šolskih letih 2003/04 in 2004/05 v okviru mreže učečih se šol (Šola za ravnatelje) na področju obravnave nasilja, konceptualizira problem nasilja (opredelitev nasilja, vrste nasilja v šoli ali v vrtcu, oblike nasilja), navede problem terminologije, povezane z nasiljem, opredeli osnovna načela obravnave nasilja, dejavnike tveganja v šoli in vrtcu in začrta proces dela. V razdelku knjige, ki nosi naslov Izkušnje nas bogatijo, pa je zapisanih dvanajst zgodb, poti in dvanajst strategij vrtcev, OŠ in SŠ v zvezi z njihovimi nastalimi projekti v okviru mreže učečih se šol.

Osnovno **sporočilo** pričujoče knjige je, da je dobra šola tista, ki prepozna nasilje, ga prizna in se ga odgovorno loteva. Pri ukvarjanju z nasiljem pa ni receptov, ampak se odgovor na vprašanje, zakaj se pojavlja nasilje in kako naj ga obravnavamo, nahaja največkrat znotraj VIZ-procesa samega.

Tudi fenomen **nasilja** v šolah ni teoretično poenoten; aktivnosti, programi in moduli pa niso dovolj učinkoviti, da bi se soočili z nasiljem. Pojavljajo se **problemi**, kot so:

- Teoretična usmeritev v vrstniško nasilje; določene druge oblike nasilja, ki se dogajajo v šolah, pa ostajajo nepoznano sivo polje (nasilje nad učitelji, nasilje med zaposlenimi, nasilje med učitelji in starši).
- Razvijanje preventivnih projektov je usmerjeno le v eno vrsto nasilja (vrstniško nasilje, nasilje v družini), ni pa celovitega in systemskega pristopa.
- Velik poudarek je sicer upravičeno dan preventivnim dejavnostim za boljšo klimo, odnose, komunikacijo, samopodobo; na drugi stran pa je zelo malo znanja in uporabnih veščin za prepoznavanje in obravnavo nasilja v šolah in vrtcih.

Praksa, če naj bo učinkovita in dolgoročno uspešna, mora:

- pristopati k nasilju celovito, kar pomeni vključitev vseh **vrst** in **oblik** nasilja v šoli ali vrtcu;
- razviti sistemski pristop, ki bo povezal v skupno delovanje vse ključne subjekte in predvidel njihove jasne pristojnosti za preprečevanje, zaznavo in obravnavo nasilja;
- zavestno odstirati tabuje in siva polja (neobravnavana polja) v konkretni šoli ali vrtcu;
- razvijati senzibilnost v smislu ničelne tolerance do vseh vrst nasilja;
- znotraj problematike nasilja v vrtcu ali šoli dati ustrezno mesto tudi nasilju v družini, medijih, kulturi, družbi nasploh;
- razumeti, da končni cilj našega dela ni zgolj razumevanje vzrokov za nasilje, ampak ukrepanje in obravnavo nasilja;
- težiti po večdisciplinarnem pristopu in večprofesionalni praksi.

Nasilja ne moremo povsem izkoreniniti, se pa zavedamo in priznamo, da obstaja in ga poskušamo obvladovati tako, da prevzemamo skupno odgovornost zanj: vsi akterji VIZ- procesa. Bistveno je, da se nasilja ne bojimo; da ne bežimo pred konflikti, ampak jih rešujemo in da imamo ob tem ustrezno podporo in pomoč za ukrepanje. Ukvarjanje s preprečevanjem nasilja zahteva **sodelovanje vseh dejavnikov VIZ-procesa**, vse subjekte, ki soustvarjajo šolo: učitelji, učenci, starši, svetovalne službe, drugi zaposleni, vodstva zavodov; pomembno pa je tudi sodelovanje šole z zunanjimi institucijami: zdravstvene službe, centri za socialno delo, nevladne organizacije, strokovna javnost, policija, mediji, lokalne skupnosti, ki morajo med seboj sodelovati.

Da bi znali v vrtcih in šolah zaznati nasilje in se odzvati nanj, bi bilo potrebno zagotoviti ustrezna **izobraževanja in usposabljanja** za vse akterje VIZ-procesa, ki bi jih opremila z znanji in veščinami; predvsem pa je pomembno, da se do pojava nasilja razvije visoko stopnjo senzibilnosti in empatijo.

Ukvarjati se z nasiljem torej pomeni poglobljati teoretično znanje, raziskovati pojave nasilja, oblikovati določene strategije (poti, načine) za spopadanje z njimi. Pri tem je izredno pomembno, da vse, kar velja za šolsko okolje, počnemo tudi na nivoju lastne osebnosti. Ne moremo spreminjati okolja, če ne spreminjamo in izgrajujemo sebe samih.

V okviru projekta Strategije za preprečevanje nasilja so na konkretnih primerih vrtcev, OŠ in SŠ razvili **metodologijo**, ki so jo strnili v 4 ključne strukturne elemente:

- posnetek stanja glede obravnave in preprečevanja nasilja na šoli;
- oblikovanje akcijskega načrta oz. strategije za zmanjševanje nasilja;
- izvedba dejavnosti, predvidenih v strategiji;
- evalvacija izvedbe.

Vse te korake so v mreži učečih s šol 2 izvedli razvojni timi (štirje udeleženci iz vsake vključene šole) in učitelji v sodelovanju z učenci, svetovalnim službami in starši.

Cilji, ki so jih opredelili za svoje delo pri ukvarjanju z nasiljem, so:

- ne gre za popolno odpravo nasilja, ampak zavzemanje za skupno in odločno ukrepanje za manj nasilja v družini, vrtcu, šoli in družbi;
- ne gre za nek končen cilj, ampak za skupno pot in proces;
- strategija za odpravo nasilja ni dokončna, ampak živ organizem, ki se nadgrajuje in spreminja.

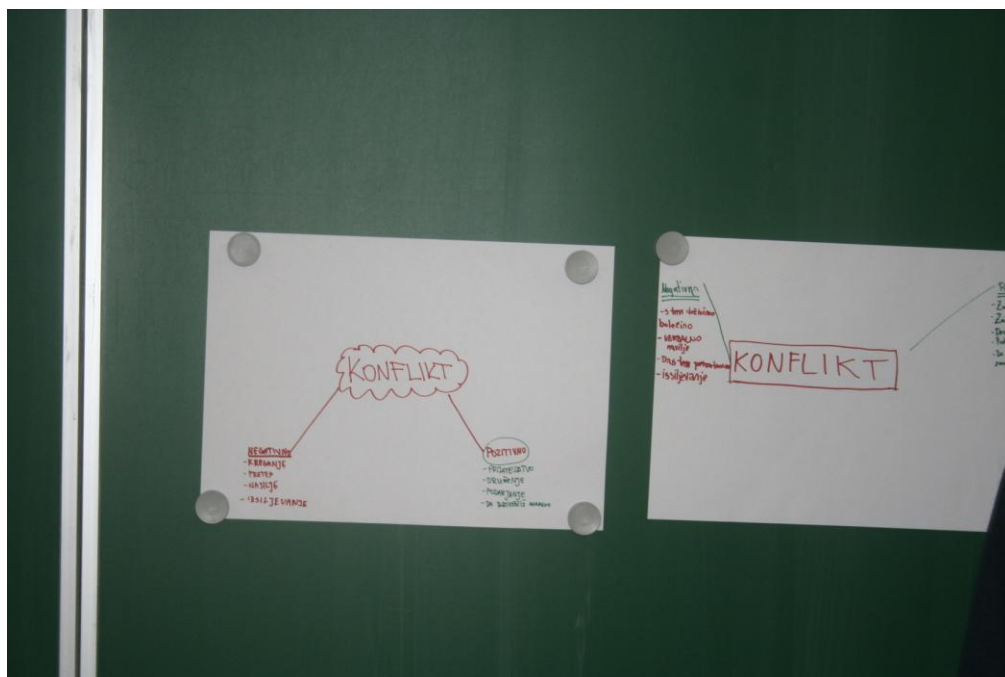
Proces nenasilnega delovanja in soočanja z nasiljem so definirali z naslednjimi **fazami**:

- preprečevanje nasilja (preventivne dejavnosti),
- prizadevanja za njegovo učinkovito zaznavo in odkrivanje,
- neposredno odzivanje na nasilje ter prizadevanje za njegovo ustrezno, odločno in pravično obravnavo.

Dobra in strokovna obravnava nasilja je najboljša oblika preventive, saj v dinamiko odnosov med žrtvijo, povzročiteljem in opazovalcem daje vsem trem subjektom nedvoumno sporočilo: Nasilje je nedopustno.

Pri strategiji za preprečevanje nasilja so v Mreži učečih se šol izhajali iz naslednjih **načel**:

- ničelna toleranca do nasilja;
- individualno doživljanje nasilja;
- nasilja se ne sme minimalizirati;
- nasilja ne smemo soditi po lastnih občutkih in izkušnjah;
- pri opredelitvi nasilnega odnosa je potrebno definirati moč (zlorabo moči) vpletenih subjektov;
- ukrepanje ob vsakem nasilnem dejanju;
- zahtevanje odgovornosti za storjeno nasilno dejanje;
- nedopustnost naprtiti del krivde za nasilje žrtvi;
- odgovornost za konflikt je na strani vseh vpletenih, odgovornost za nasilno dejanje pa na strani povzročitelja;
- tako žrtev kot povzročitelj zaslužita pravično obravnavo, ki temelji na spoštovanju njunega človekovega dostojanstva in sprejemanju odgovornosti za storjena dejanja.

Fotografija 3: Vzgoja za odnose vsebuje tudi razvijanje veščin nenasilnega reševanja sporov.

Mreža učečih se šol je opredelila **dejavnike tveganja** za pogostost pojavljanja nasilja v šoli. Ti so na eni strani splošno družbeni, na drugi pa specifični za VIZ-okolje.

Splošno družbeni dejavniki so:

1. strpnost do nasilja v družbi, kulturi in tradiciji;
2. pripadnost nekaterim družbenim skupinam (otroci s posebnimi potrebami);
3. socialno razslojevanje; nastajanje marginalnih družbenih skupin in prostorov, ki jih država zanemara.

Specifični dejavniki, ki so značilni za VIZ-okolje pa so:

- **Neustrezno delovno okolje** (slabe prostorske razmere, visoka gostota subjektov v prostoru, hrup, neprezračeni prostori, odsotnost naravne svetlobe, nepregledni hodniki, neurejeno šolsko okolje).
- **Slaba organizacija dela:** nejasne pristojnosti in odgovornosti zaposlenih, obravnava nasilja ni opredeljena v notranjih aktih zavodov, neučinkovito dežurstvo učiteljev, ni ustreznega izobraževanja strokovnih delavcev za preprečevanje nasilja, preobremenjenost, neustrezno preživljanje odmorov in prostega časa učencev, ni načrtnega dela s starši za skupno delovanje proti nasilju.
- **Neurejeni medsebojni odnosi:** nasilna in žaljiva komunikacija med zaposlenimi, nekonstruktivno reševanje problemov, pometanje problemov pod preprogo, slab pretok informacij, ni supervizije ...
- **Zloraba moči:** izrazito neravnovesje v moči med subjekti, odtujeno vodstvo, zloraba položaja, avtoritarno vodenje.

Dejavniki tveganja morajo biti sestavni del posnetka stanja. Šele ko se jih zavedamo, si lahko prizadevamo, da bi omejili njihove učinke ali jih celo odpravili. Zlasti to velja za slabe medsebojne odnose, organizacijo dela in vodenje šole.

Posnetek stanja kot ena izmed faz procesa nenasilnega delovanja in preprečevanja nasilja v šoli predvideva odgovore na naslednja vprašanja:

- katere oblike nasilja so v šoli najbolj pogoste ...
- Katere vrste nasilja so v šoli najbolj pogoste ...
- Kje se običajno dogajajo, kje jih najpogosteje zaznamo...
- Kdaj se dogajajo ...
- Kakšne posledice nasilja zaznavamo ...
- Lahko opredelimo vzroke za obravnavano nasilje ...
- Kateri so dejavniki tveganja v šoli ali vrtcu ...
- Pri katerih vrstah in oblikah nasilja beležimo največ primerov neuspešne prakse ...
- Kako se je na obravnavo nasilja odzvalo vodstvo ...
- Kje se je običajno zataknilo pri obravnavi nasilja ...
- Ali imamo pri preprečevanju in obravnavi nasilja že primere dobre prakse ...
- Na kakšen način jih lahko uporabimo v strategiji ...
- Kakšne preventivne dejavnosti v zvezi z ne (nasiljem) že izvajamo ...
- Katere projekte, ki so naklonjeni bolj prijazni, varni, zdravi šoli ali vrtcu že izvajamo ...
- Ali je mogoče tudi te pozitivne izkušnje smiselno vsebinsko povezati in jih uporabiti pri oblikovanju strategije za preprečevanje nasilja ...

Na to pa lahko odgovorimo, če vključimo vse subjekte; v prvi vrsti zlasti **učitelje in učence**, pa tudi svetovalno službo (primeri dobre ali manj uspešne prakse), vodstvo šole in starše. Najtežje je k sodelovanju pritegniti starše, saj gre za občutljivo področje; včasih pa prihaja tudi do nemotiviranosti staršev za kvalitetno sodelovanje.

Pri ugotavljanju vrst nasilja, njihove pogostosti, značilnosti in posledic pa obstaja dejstvo, da gre za **subjektivne ocene**, ki so posledica posameznikovega definiranja nasilja, individualnega doživljanja le-tega, predsodkov, stereotipov, vpliva ožjega delovnega okolja in širšega kulturnega okolja. V posnetek stanja je zato potrebno vključiti čim več subjektov, ne le učiteljskih kolektivov.

V okviru evalvacije dela so v okviru Mreže učečih se šol podali naslednje **ugotovitve**:

- Strategije za preprečevanje nasilja so nedokončane zgodbe, ki jih posamezne šole vsako leto nadgrajujejo in spreminjajo; temeljna so načela, o katerih pa poteka diskurz.

- Največ so udeleženci pridobili na področju senzibiliziranja in spreminjanju odnosa do nasilja. Z delavci šole, ki so senzibilni do nasilja in imajo znanje o tem, bi bilo smiselno nadaljnje usposabljanje in treningi veščin.
- Šole so ugotovile, da je premalo povezanosti med učitelj in svetovalnimi službami. Svetovalne službe naj bi imele središčno vlogo tako pri preventivnih dejavnostih kot pri obravnavi nasilja, a specifične vloge učitelja svetovalca in zaupnika ne more nadomestiti nobena svetovalna služba. Svetovalne službe naj bi bolj odločno intervenirale ob primerih nasilja, ponudile učinkovito pomoč otrokom, ki preživljajo nasilje, in tistim, ki ga povzročajo, ter dosledno prijavljale nasilje tistim ustanovam, ki so za posamezne oblike nasilja pristojne. Zavodi bi morali poskrbeti, da svetovalne službe pridobijo ustrezna znanja in veščine.
- Vloga vodstev šol je pri oblikovanju strategij za preprečevanje nasilja ključna.
- Na večini šol že potekajo določeni projekti in dejavnosti za preprečevanje nasilja, a niso med seboj učinkovito povezani. Tako ostajajo razdrobljeni, njihov učinek pa manjši od pričakovanega.
- Podprla se je ideja o superviziji za vse tiste, ki se soočajo z nasiljem, ga obravnavajo in poskušajo na nenasilen način reševati konflikte. Supervizorji bi morali biti zunanji strokovnjaki, ki niso obremenjeni z življenjem v konkretni ustanovi.
- Pojavila se je težnja po nujnosti vključevanja zunanjih strokovnjakov in njihovih specialnih znanj, izkušenj ter modelov pri obravnavi nasilja (Centri za socialno delo, policija, Urad varuha človekovih pravic ...)
- Spoznanje, da je ukvarjanje z nasiljem dolgotrajen proces, učinki pa so kratkoročni in velikokrat težko izmerljivi.

3. 1. 5 ZUNANJI DEJAVNIKI IN POJAVNOST NASILJA

*Ne smemo iskati poraza in ponižanja za nasprotnike,
pač pa si moramo prizadevati za pridobitev njihove
naklonjenosti in razumevanja. Vsaka beseda in vsako
dejanje mora prispevati k medsebojnemu razumevanju.*

Martin Luther King

VLOGA DRUŽINE

Kdor ljubi, mora postavljati meje z resnostjo, kar se da dosledno, a ne nasilno.

Osnove otrokove vzgoje izhajajo iz družine. Če le-ta ne opravlja svojega osnovnega poslanstva, temveč teži k temu, da bi otroke vzgojila družba: vrtec, šola, druge institucije, je to zagotovo zmotno. Pogost odziv staršev nasilnega otroka je, da si ne priznajo, da ima težave. Krivdo valijo na učitelje, šolo, sistem ... V socialno šibkih, neizobraženih in vzgoje neveščih okoljih se najpogosteje odzovejo tako, da **otroke fizično kaznujejo**. Pravilna reakcija na nasilje je takojšnje sankcioniranje dejanja z

nefizično kaznijo, ki otroku nekaj vzame in ki ga prizadene, da vidi, da to, kar je naredil, ni prav, in da uvidi, da se mu takšna dejanja ne izplačajo. Če starši ne ukrepajo, se meje širijo. Starši **morajo sodelovati** s sistemi, ki obravnavajo otroka. Tako pa se zgodi, da šole ne srečujejo staršev najbolj problematičnih otrok, saj ti v šolo niso dolžni priti. V tem primeru bi sicer šola lahko obvestila center za socialno delo, vendar je vprašanje, v kolikšni meri se to počne. Nasilni otroci pogosto izvirajo iz družin, kjer so **vrednote v krizi**. Takih družin je dandanes vse več, saj živimo v času, ko so medsebojni odnosi in s tem tudi družina v krizi. Največje posledice pa nemalokrat trpijo otroci, ki so žrtve nasilja s strani drugih otrok ali celo odraslih. Ni skrivnost, da otroci vedenje posnemajo po odraslih. Večina otrok samo posnema, kar so sami doživeli. Nasilje je vidno na **televiziji in ob igranju računalniških igr**. Ker večinoma otroci v obdobju, ko se nasilje začne pojavljati, še ne znajo vedno ločiti resničnosti od televizijskega, internetnega, računalniškega sveta, si načine reševanja sporov razlagajo napačno in nasilne načine reševanja konfliktov sprejemajo za povsem normalne. Tudi na te mestu je ključna vloga staršev v smislu, da vedo, kaj otroci spremljajo preko medijev in se o medijskih vsebinah primerno otrokovi razvojni fazi tudi pogovarjajo.

VLOGA DRUŽBENE KLIME

V sodobnem času se zamenjujeta pojma **avtoriteta** in **avtoritarnost**. Zaradi strahu, da bi bili preveč avtoritarni, smo šli v skrajnost, ko je vse dovoljeno, s čimer smo izgubili avtoriteto. Sistem od malih nog ob pomoči staršev vzgaja otroke, ki se na vsakem koraku zavedajo predvsem svojih pravic. Pri mladini je opaziti neučakanost, nesposobnost odloga zadovoljitve trenutnih vzgibov in potreb. Pri odnosih med vrstniki se krešejo iskre, izraža se potreba po moči, dokazovanju in prevladi, in tudi to mora biti izraženo takoj in zdaj. Nasilje je negativni družbeni pojav in če se razmahne čez vse meje, to pomeni, da mehanizmov, ki bi ga preprečili, ni. Zmotno je v medijih izjavljati, da nasilje (in v povezavi z njim mladoletniška kriminaliteta) ne narašča, ko pa iz lastne prakse vemo, da tožilstvo majhnih kaznivih dejanj sploh ne obravnava več. Tako nastane bogato gojišče za razmah delikventnih dejanj, s katerimi so policijske postaje dobesedno preplavljene.

»Nasilje nasploh se žal veča in posledično vpliva tudi na porast medvrstniškega nasilja,« je dejala Katja Bašič, predsednica Društva proti spolnemu zlorabljanju in nekdanja kriminalistična inšpektorica za mladoletniško kriminologijo. »Po drugi strani pa upam, da razmah zaznanega nasilja kaže tudi na povečano senzibilnost do nasilja nasploh in na zavedanje, da nasilje ni dovoljeno. Nasilje v družini, nasilje nad otroki v družini, nasilje v šoli, nasilje na ulici, nasilje nad samim seboj so le nekatera nasilna ravnanja, ki se med seboj zelo povezujejo in jih pogosto srečamo na isti poti.«⁸

⁸Bašič, K. 2002, Nasilje-nenasilje. Ljubljana: I2, str.62.

3. 1. 6 IZSLEDKI RAZISKOVALNEGA DELA UČENCEV OŠ HUDINJA IN OŠ VOJNIK

Raziskovalna naloga OŠ Hudinja: Nasilje med učenci (Celje, 2002)

Na vprašanje, ali so bili že bili priča psihičnega ali fizičnega nasilja, je približno polovica deklet odgovorila pritrdilno. Pri dečkih pa je ta delež precej višji. Verjetno zato, ker so fantje bolj nagnjeni k nasilnemu reševanju sporov. Dekleta se največkrat nasilju kar izognejo. Na vprašanje, kje se največkrat soočajo s temi oblikami nasilja je večina deklet in dečkov odgovorilo, da je nasilje videlo v šoli. Vsekakor pa vidijo veliko nasilja tudi na ulici. Majhen delež anketiranih pa je odgovorilo, da nasilje prikazuje internet. Manj kot polovica fantov je bila žrtev nasilnega dejanja. Pri dekletih pa je odstotek nič. Velika večina učenk je izjavila, da nikoli niso nasilne do drugih. 22% učencev izreka, da so občasno nasilni do drugih. Le malo število vprašanih bi situacijo, povezano z nasiljem, reševalo samo, večina bi poiskala pomoč. Nekateri so odgovorili, da ne vedo, kaj bi storili. Izkazalo se je, da se fantje večkrat poslužujejo mnenja, da je včasih treba uporabiti nasilje za reševanje sporov kot dekleta. Velika večina učenk meni, da ni dobro reševati sporov z nasiljem. Tudi fantje se v večini strinjajo s to trditvijo. Učenke v večini niso deležne nasvetov odraslih, naj nasilje vrnejo z nasiljem, pri fantih pa je število višje. Verjetno zato, ker so fantje bolj izpostavljeni nasilju in jim odrasli svetujejo, naj se branijo na takšen način.

Raziskovalna naloga OŠ Vojnik : Mladi in nasilje (Vojnik, 2006)

Raziskovalno delo OŠ Vojnik je bilo večletno povezano s problematiko nasilja na matični osnovni šoli in spremljanju stanja na področju nasilja. Pregled raziskovalnega dela opravljenega v letu 2006 kaže določene izsledke v smislu pozitivnih sprememb glede na leto 2005.

Rezultati ankete so pokazali, da je nasilja za 16% manj kot v preteklem šolskem letu. Odgovori kažejo, da je še vedno največ verbalnega nasilja, ki pa se je zmanjšalo za približno 19 %. Tudi ostale oblike nasilja so se zmanjšale. Za 13% se je zmanjšalo število učencev, ki so utrpeli nasilje. Z anketnim vprašalnikom so ugotovili, da so učitelji bolj pozorni na nasilje in da se tudi bolj pravilno odzovejo nanj. Tudi učencev, ki so povzročili nasilno dejanje, je manj (6% učencev). Ni pa se spremenila reakcija mladih pri doživljanju nasilja (iskanje pomoči odrasle osebe). Učenci so postali bolj senzibilni na nasilje in ga v večji meri zavračajo kot neprimerno vedenje.

Da je tema nasilja pereča, kaže tudi precejšnje število raziskovalnih nalog, ki so se ukvarjale z njo. V nadaljevanju navajamo tiste, ki smo jih v poteku raziskovalnega dela poleg zgoraj omenjenih še pregledali:

Gimnazija Celje-Center (Nasilje med mladimi v širšem in ožjem okolju, Celje, 1996).

OŠ Frankolovo (Nasilje med mladimi, Frankolovo, 1997).

OŠ Glazija (Nasilje med vrstniki: razlika v pogledih učencev in njihovih staršev, Celje 1999).

ŠCC-Splošna in strokovna gimnazija Lava (Pogledi in izkušnje mladih z agresivnostjo – razlike med fanti in dekleti, Celje, 2003).

3. 2 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Učiteljice in učenci večkrat ugotavljamo, da je na šoli bolj mirno, kot je bilo včasih v času poteka VIZ-dela. V času malice vladata na šoli večji mir in red, manj je uničevanja šolske lastnine in kar se nam zdi zelo pomembno, manj je nasilnih dejanj med učenci. V decembru pa je vendarle počilo. V učilnici za slovenščino. Najprej le besedni izziv, nato pa tudi manjši fizični obračun. Slišati je bilo, da dogodek ni bil prvi v tem dnevu in eden od vpletenih učencev je v besu dejal, da tudi ne zadnji ... Ko smo nasilno dejanje obravnavali skupaj s svetovalno delavko, razrednikom in učiteljico slovenščine, se nam je utrnilo vprašanje: **Kakšno sliko nam lahko ponudi analiza nasilja med učenci na naši šoli.** Torej smo se lotili raziskovalnega dela.

Svoja zanimanja in odprta vprašanja povezana z omenjeno tematiko smo nadgradili z branjem literature in tako svoj osnovni raziskovalni problem ugotoviti stanje medvrstniškega nasilja med učenci na predmetni stopnji osnovne šole povezali z dejavniki, ki vplivajo ali pa se nanašajo nanj.

Zanimalo nas je, kako učenci doživljajo šolsko okolje (šolsko klimo) in kako se počutijo v svojih razredih ter kako se le-to povezuje s številom nasilnih dejanj med učenci naše šole.

Med zunanjimi dejavniki tveganja za nastanek nasilnih dejanj med učenci na šoli nas je zanimal vpliv družinskih odnosov in medijskih sporočil ter tolerantnost do nasilja v družbenem okolju, v katerem učenci živijo, na pogostost nasilnih dejanj med učenci v šoli.

Vprašali smo se, kako svojo ne(nasilno) vedenje ocenjujejo učenci in ali smemo pogostost nasilnih dejanj učencev povezovati z določenimi osebnostnimi lastnostmi učencev, njihovo učno uspešnostjo spolom in odnosom do znanja.

Pri analizi stanja medvrstniškega nasilja nas je zanimalo, kako pogosta so nasilna dejanja na šoli ter katere oblike in vrste nasilnih dejanj se pojavljajo najpogosteje. Raziskali smo, kje in kdaj prihaja največkrat do nasilnih dejanj. Vprašali smo se, v kolikšni meri so učenci predmetne stopnje žrtve nasilnih dejanj in kako se v teh primerih odzovejo. Zanimalo nas je, kako se bodo do pogostosti

nasilnih dejanj učenci izrekli kot priče nasilju. Poskušali smo ugotoviti, kako učenci ocenjujejo odziv strokovnih delavcev na nasilne situacije in kako se v tem pogledu ocenjujejo učitelji sami. Ob koncu smo si zastavili še nalogo, da raziščemo opredelitev anketiranih učencev do problematike nasilja.

3.3 HIPOTEZE

Hipoteze izhajajo iz opredelitve našega raziskovalnega problema. Postavili smo naslednje TEZE:

ANKETIRANI UČENCI⁹ NAŠE ŠOLE POZITIVNO DOŽIVLJAJO SVOJE ŠOLSKO OKOLJE IN ODNOS MED SOŠOLCI V RAZREDU.

ANKETIRANI UČENI PRIHAJAJO IZ DRUŽIN S HARMONIČNIMI DRUŽINSKIMI ODNOSI.

ANKETIRANI UČENCI POGOSTO SPREMLJAJO SPLETNE IGRE IN TV-ODDAJE Z NASILNO VSEBINO; OKOLJE, V KATEREM SE GIBAJO, PA JE POGOSTO TOLERANTNO DO NASILJA.

UČENCI SO V ŠOLI REDKO NASILNI.

POGOSTOST NASILNIH DEJANJ PRI UČENCIH JE ODVISNA OD DOLOČENIH OSEBNOSTNIH LASTNOSTI UČENCEV, NJIHOVEGA ODNOSA DO ZNANJA IN IZOBRAŽEVANJA, NJIHOVE UČNE USPEŠNOSTI IN SPOLA.

UČITELJI IN UČENCI SO REDKO PRIČE NASILNIH DEJANJ.

MED VRSTAMI NASILNIH DEJANJ PREVLAĐUJE JO NASILNA DEJANJA MED FANTI V ISTEM STAROSTNEM OBDOBJU, IN SICER KOT NASILNA SITUACIJA UČENCA Z UČENCEM.

MED OBLIKAMI NASILNIH DEJANJ PREVLAĐUJEJO OBLIKE VERBALNEGA IN FIZIČNEGA NASILJA.

NAJVEČ NASILNIH DEJANJ SE ZGODI V RAZREDIH IN NA ŠOLSKIH HODNIKIH V ČASU ŠOLSKIH ODMOROV.

STROKOVNI DELAVCI POGOSTO OPAZIJO NASILJE IN SE POGOSTO NANJ TUDI OZOVEJO, REDKEJE PA ZAŠČITIJO ŽRTEV IN OBRAVNAVAJO NASILNEGA UČENCA.

NA ŠOLI SE USTREZNO SPOPADAMO S POJAVOM NASILJA MED UČENCI.

UČENCI SO BILI REDKO ŽRTEV NASILNEGA DEJANJA V ŠOLI. NAJVEČ DEKLET JE ZAUPALO PRIJATELJICAM, NAJVEČ FANTOV PA JE REAGIRANO Z NASILJEM.

ANKETIRANI UČENCI OCENJUJEJO NASILJE KOT NEPRIMERNO SREDSTVO ZA DOSEGO KATEREGA KOLI CILJA. V VEČJI MERI TAKO MNENJE DELIJO DEKLETA

ANKETIRANI UČENCI BI SE RADI VKLJUČILI V IZOBRAŽEVANJA NA PODROČJU PROBLEMATIKE NASILJA.

⁹ Z rabo besedne zveze ANKETIRANI UČENCI mislimo na VEČINO ANKETIRANIH UČENCEV

3. 4 OPIS RAZISKOVALNIH METOD

DELO Z LITERATURO IN DRUGIMI AV- MEDIJI

Podatke o strokovni literaturi, zajeti v periodičnem tisku in monografskih publikacijah, smo poiskali na medmrežju s pomočjo knjižnično- informacijskega sistema Cobiss-Opac. Knjižnično gradivo smo si izposodili v Osrednji knjižnici Celje (Oddelek za odrasle in mladino, Oddelek za študij, Oddelek za otroke). Na domoznanskem oddelku Osrednje knjižnice Celje smo si ogledali raziskovalne naloge, ki so tematsko povezane s problematiko nasilja. Na spletnih straneh smo iskali prispevke, povezane z medvrstniškim nasiljem. Po televiziji smo si ogledali dve oddaji na temo medvrstniškega nasilja, in sicer pogovorno oddajo Polnočni klub z naslovom Medvrstniško nasilje (voditeljica: Vida Petrovčič, TVS 1) ter izobraževalno oddajo Turbolenca s tematiko nasilja med vrstniki (TVS1).

ANKETIRANJE

Anketirali smo učence od petega do devetega razreda naše šole, kar v nadaljevanju poimenujemo kot učence II. in III. triletja. Anketo omejujemo le na s svojo osnovno šolo, saj nas zanima posnetek stanja medvrstniškega nasilja v njej. Anketne vprašalnike smo priredili tudi za učitelje, da smo lahko primerjali mnenja o pojavih nasilja na naši šoli med učitelji in učenci.

OBDELAVA PODATKOV

Pregledali smo izpolnjene anketne vprašalnike in jih ovrednotili. Tabele in grafe smo v okviru preverjanja posameznih hipotez urejali za vsako od anketiranih postavk in kategorij /učenci: učitelji, dekleta: fantje/ ločeno in primerjalno. Določene anketne odgovore smo obravnavali združevalno, kar je natančneje prikazano v analizi anketnega vprašalnika. Pri zapisu smo zaradi racionalne porabe prostora uporabljali določene okrajšave, ki so razložene v osrednjem delu raziskovalnega dela. Pri nekaterih grafičnih in tabelarnih predstavitev smo okrajšali besedilo posameznih trditev anketnega vprašalnika, da bi tako dosegli večjo preglednost tabel in grafov. Pri kazalcih določenih splošnih pojmov, ki so navedeni v hipotezah, smo izhajali iz klasifikacij, ki so bile navedene v literaturi. Podatke smo uredili in jim primerjalno grafično predstavili v računalniškem programu Microsoft Excel.

IZVEDBA LIKOVNE DELAVNICE

S sedmim razredom osnovne šole smo najprej opredelili pojem nasilja, se pogovorili o vrstah in oblikah nasilja, spregovorili o posledicah nasilja, nato pa so učenci narisali vsak svoj simbol za boj proti nasilju in pod njim zapisali poved/ geslo za nenasilno reševanje sporov. Nekateri nastali izdelki so dodani kot priloga raziskovalnemu delu.

IZVEDBA URE ODDELČNE SKUPNOSTI NA TEMO KONSTRUKTIVNEGA REŠEVANJA KONFLIKTOV

Ker so konflikti posledica soočenja različnih interesov, ob nepravilnem reševanju pa lahko vodijo v različne oblike medvrstniškega nasilja, smo učence sedmega razreda vodili po eni izmed poti konstruktivnega soočenja z različnimi interesi. Učenci so opravili nekaj vaj (pozdrav sošolcu, stisk pesti, pozitivne in negativne asociacije na besedo konflikt, razmišljanje o oblikah razreševanja izmišljene konfliktne situacije v zgodbici in ocena le- teh).

OBISK PREVZGOJNEGA DOMA RADEČE

Po predhodnem dogovoru smo obiskali prevzgojni dom Radeče. Zanimalo nas je, kako deluje ustanova, kakšni so njeni cilji, s kakšno populacijo mladoletnikov se srečujejo in s katerimi najbolj perečimi problemi se ubadajo. Po pogovoru so nam razkazali prostore matične vzgojne skupine, prostore za osamitev (v primerih, ko to zahteva varnost mladostnika in njegovega okolja), terapevtsko delavnico, oddelek brez drog in odprti oddelek. Na osnovi pogovora je nastal intervju, ki ga predstavljamo v osrednjem delu naloge, predstavitev prevzgojnega doma Radeče pa je podrobneje razčlenjena v zgibanki, ki je kot priloga dodana raziskovalnemu delu.

FOTOGRAFIJA IN IZDELAVA POROČILA

Nekatere korake svojega dela smo fotografirali z digitalnim fotografskim aparatom CANON POWERSHOT A 460, slike pa obdelali s programom Adobe Photoshop CS. Pisno poročilo smo oblikovali s programom MS WordXP.

4. OSREDNJI DEL NALOGE

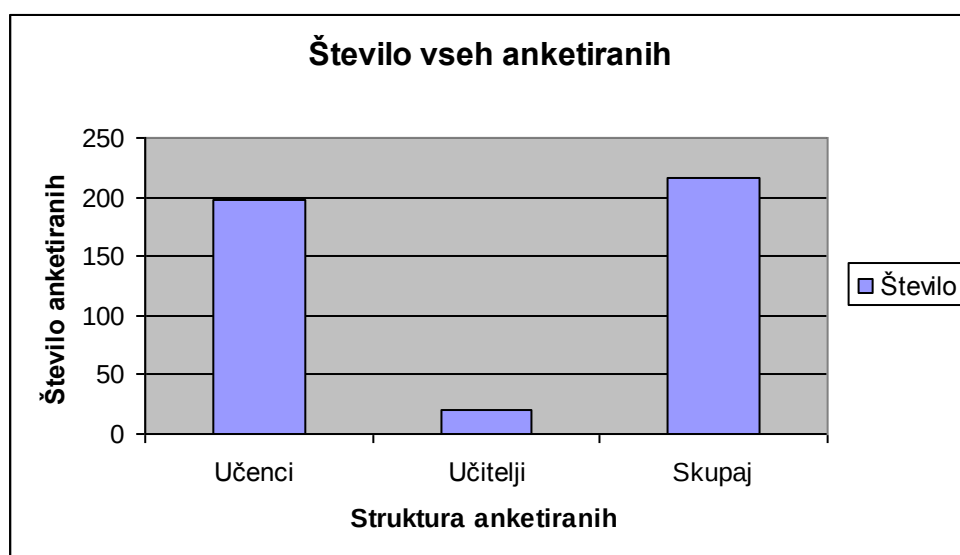
4.1 PREDSTAVITEV REZULTATOV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

I. VZOREC ANKETIRANIH GLEDE NA STATUS, SPOL, STAROST IN UČNO USPEŠNOST

Izdelali smo dva anketna vprašalnika. Anketni vprašalnik za učence naše šole, v katerega smo vključili otroke od 5. do 9. razreda; torej učence II. in III. triade osnovne šole; in anketni vprašalnik za učitelje naše šole. Na anketni vprašalnik je odgovarjalo 197 učencev in 20 učiteljev. Skupno število anketiranih torej znaša 217.

Struktura anketiranih	Število	%
Učenci	197	91
Učitelji	20	9
Skupaj	217	100

Tabela 2: Število anketiranih glede na status vseh sodelujočih

Graf 1: Število anketiranih glede na status vseh sodelujočih

1. **Spol.** Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Moški b) Ženski

2. **Razred, ki ga obiskuješ.** Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.

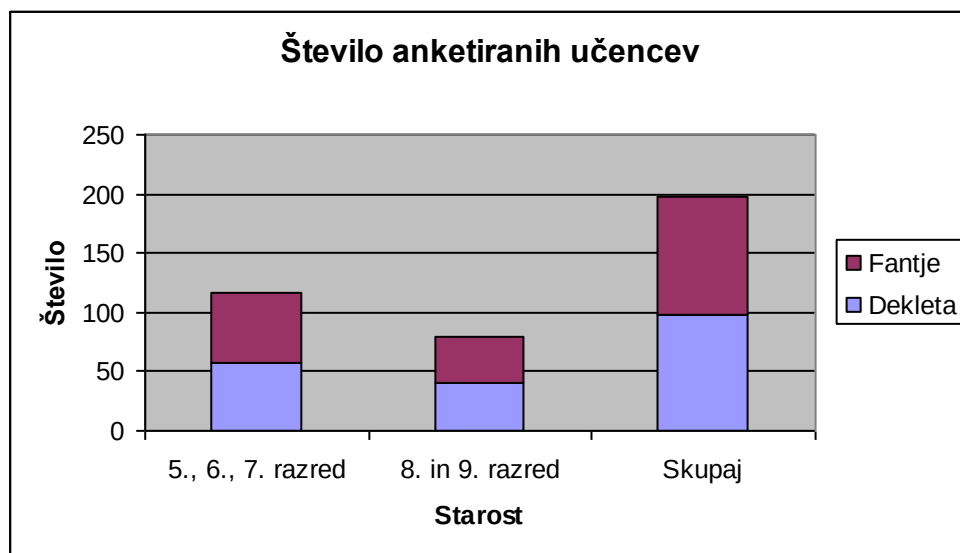
- a) Peti b) Šesti c) Sedmi č) Osmi d) Deveti

3. **Povprečna ocena, s katero lahko meriš svoj učni uspeh.** Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Odlično b) Prav dobro c) Dobro č) Zadostno d) Nezaostno

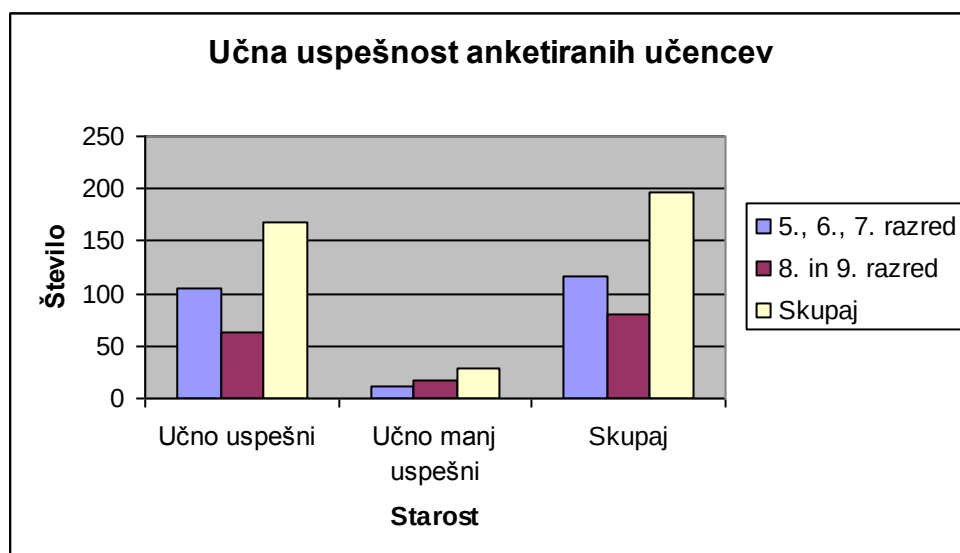
Učenci	Dekleta		Fantje		Sk.		Uč. usp.		Uč. manj usp.		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
5., 6., 7. razred	58	50	59	50	117	100	105	90	12	10	117	100
8. in 9. razred	40	50	40	50	80	100	63	79	17	21	80	100
Skupaj	98	100	99	100	197	100	168	85	29	15	197	100

Tabela3: Število anketiranih učencev glede na razred, ki ga obiskujejo, spol in učno uspešnost. Zaradi večje preglednosti tabelaričnega zapisa smo uporabljali okrajšave (št.-število; Sk.-skupaj; Uč. usp.-učno uspešni učenci; Uč. manj usp.-učno manj uspešni učenci). Osenčena polja prikazujejo števila, ki so zajeta v grafično predstavitev.

Graf 2: Število anketiranih učencev glede na razred in spol

Anketirane učence smo glede na njihove značilnosti v razvoju razdelili v dve skupini: prva skupina so učenci od 5. do 7. razreda, za katere menimo, da jih še družijo določene razvojne podobnosti; druga skupina pa so učenci 8. in 9. razreda, ki že bolj odločno stopajo v obdobje pubertete. Učenci so v obeh skupinah izenačeni po spolu.

Graf 3: Število anketiranih učencev glede na njihovo učno uspešnost

Kot kaže grafični prikaz, se večina učencev opredeljuje za učno uspešne. Med učno uspešne sodijo učenci, ki svoj učni uspeh opredeljujejo s prevladujočo oceno odlično (5) ali prav dobro (4). Manjši odstotek učencev izraža, da so učno manj uspešni; kar pomeni, da svoj učni uspeh opredeljujejo s prevladujočo oceno dobro (3), zadostno (2) ali nezadostno (1).

II. SPECIFIČNI DEJAVNIKI TVEGANJA ZA NASTANEK MEDVRSTNIŠKEGA NASILNEGA VEDENJA NA NAŠI ŠOLI

II. 1 OCENA SPLOŠNE KLIME ŠOLE

Učenci

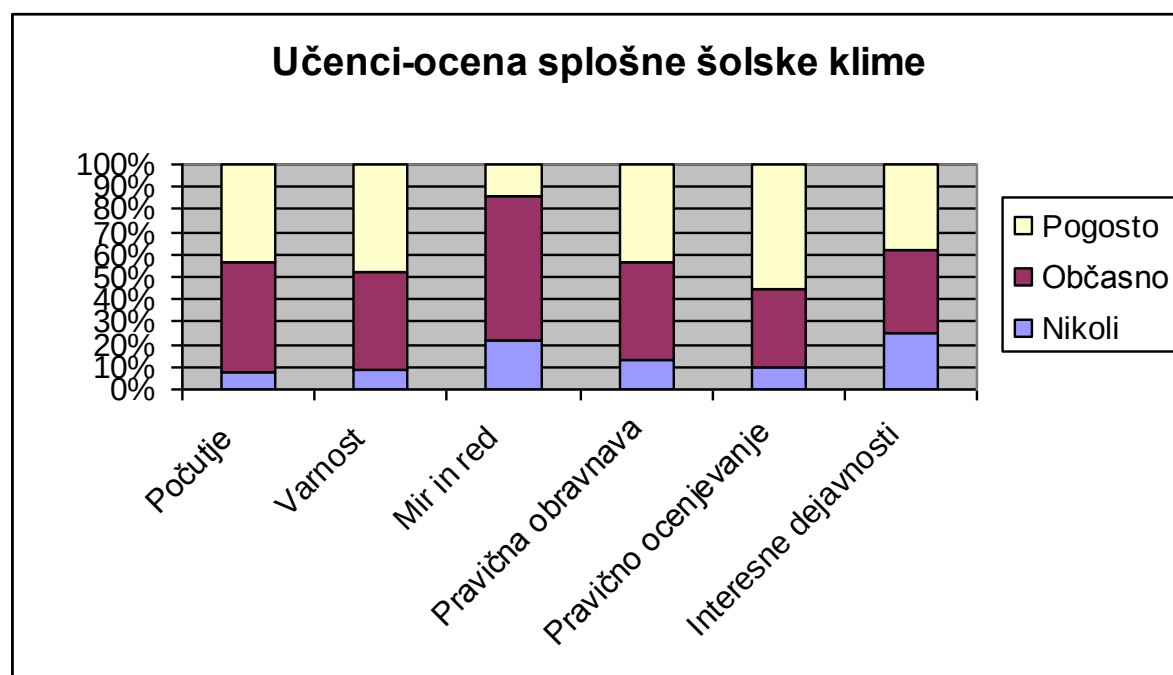
4. Preberi trditve na levi strani razpredelnice, nato pa ob vsaki naredi križec v ustrezno okence. (Številka 0 pomeni nikoli, številka 1 občasno, številka 2 pogosto.)

Šola kot VIZ-ustanova

	0	1	2
V šoli se dobro počutim.			
V šoli sem varen/-na.			
V šoli vladata ustrezen mir in red.			
V šoli me delavci šole pravično obravnavajo.			
V šoli sem ustrezno ocenjen/-na za svoje delo.			
V šoli imam dejavnost/-i, s katero/-imi se rad/-a ukvarjam.			

Šola kot VIZ-ustanova	0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
V šoli se dobro počutim.	16	8	95	48	86	44	197	100
V šoli sem varen/-na.	19	9	84	43	94	48	197	100
V šoli vladata ustrezen mir in red.	44	22	125	64	28	14	197	100
V šoli me delavci šole pravično obravnavajo.	26	13	85	43	86	44	197	100
V šoli sem ustrezno ocenjen/-na za svoje delo.	20	10	68	35	109	55	197	100
V šoli imam dejavnost/-i, s katero/-imi se rad/-a ukvarjam.	50	25	72	37	75	38	197	100

Tabela 4: Prikaz splošne klime na šoli, kakor jo ocenjujejo anketirani učenci

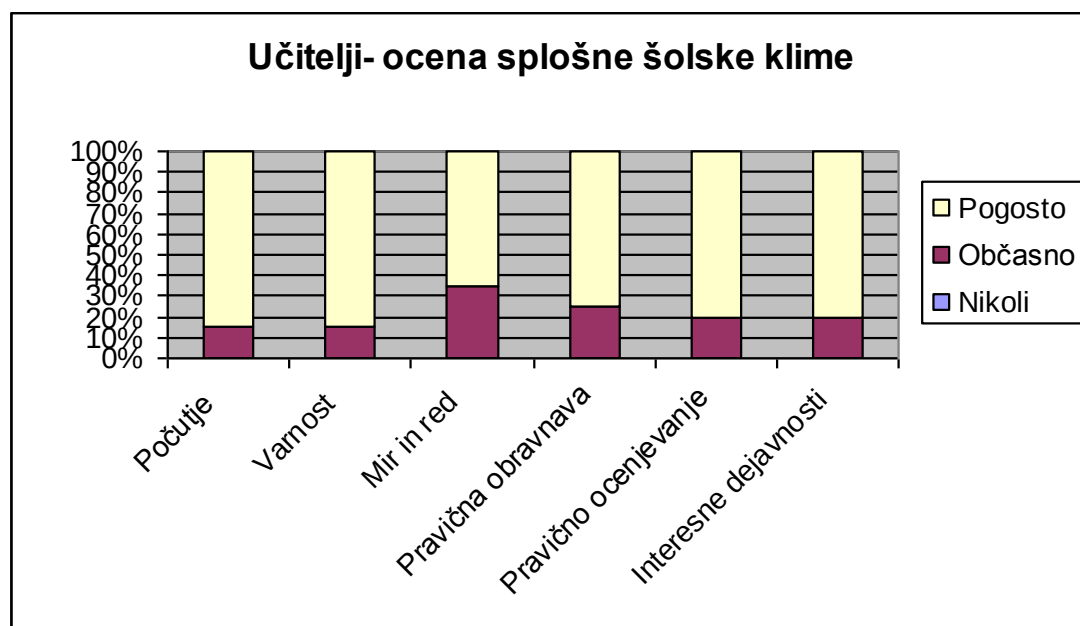
Graf 4 : Prikaz splošne klime na šoli, kakor jo ocenjujejo anketirani učenci.

Pri vseh merjenih kategorijah sta prevladujoča odgovora pogosto in občasno, odgovor nikoli pa se pojavlja v zelo nizkih odstotkih. Najbolj uresničene kategorije pozitivne splošne klime, ki jih šola izvaja, so po mnenju anketiranih učencev zagotavljanje varnosti učencev šole, pravično obravnavanje učencev, ustrezno ocenjevanje in pestra ponudba interesnih dejavnosti, v katere se lahko vključujejo po svojih zanimanjih. Prevladujoča ocena občasno prevladuje pri trditvi, da se učenci na šoli dobro počutijo. Vprašani učenci pa so v največji meri negativno kritični do trditve, da na šoli vladata ustrezen mir in red.

Učitelji

Šola kot VIZ-ustanova	0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
V šoli se učenci dobro počutijo.	0	0	3	15	17	85	20	100
V šoli so učenci varni.	0	0	3	15	17	85	20	100
V šoli vladata ustrezen mir in red.	0	0	7	35	35	65	20	100
V šoli delavci šole učence pravično obravnavamo.	0	0	5	25	15	75	20	100
V šoli so učenci ustrezno ocenjeni za svoje delo.	0	0	4	20	16	80	20	100
Učenci imajo dejavnost/-i, s katero/-imi se radi ukvarjajo.	0	0	4	20	16	80	20	100

Tabela 5: Prikaz splošne klime na šoli, kakor jo ocenjujejo anketirani učitelji

Graf 5 : Prikaz splošne klime na šoli, kakor jo ocenjujejo anketirani učitelji.

V vseh izbranih kategorijah za preverjanje splošne šolske klime so se anketirani učitelji z visokim procentom opredelili, da šola jih šola pogosto uresničuje v smeri zagotavljanja pozitivnega, dobrega počutja na šoli. Najnižji (čeprav še vedno prevladujoč) procent je pri zagotavljanju ustreznega miru in reda.

II. 2 OCENA SOCIALNIH ODNOSOV MED UČENCI V RAZREDIH

Učenci

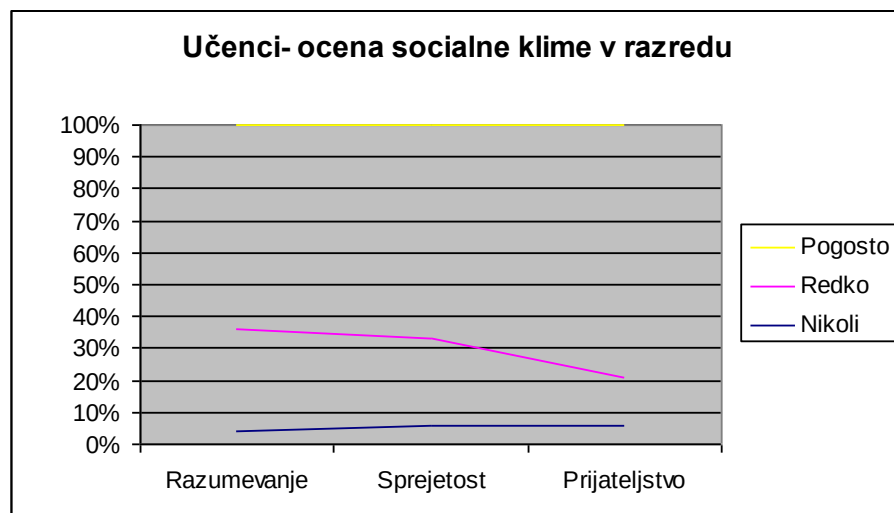
5. Preberi trditve na levi strani razpredelnice, nato pa ob vsaki naredi križec v ustrezno okence. (Številka 0 pomeni nikoli, številka 1 občasno, številka 2 pa pogosto.)

	0	1	2
V svojem razredu se dobro razumem s sošolci.			
V svojem razredu se čutim sprejetega.			
Med sošolci imam veliko prijateljev.			

Socialna klima v razredu

	0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
V svojem razredu se dobro razumem s sošolci.	8	4	64	32	125	64	197	100
V svojem razredu se čutim sprejetega.	11	6	53	27	133	67	197	100
Med sošolci imam veliko prijateljev.	12	6	30	15	155	79	197	100

Tabela 6: Prikaz socialne klime v razredu, kakor jo ocenjujejo učenci.

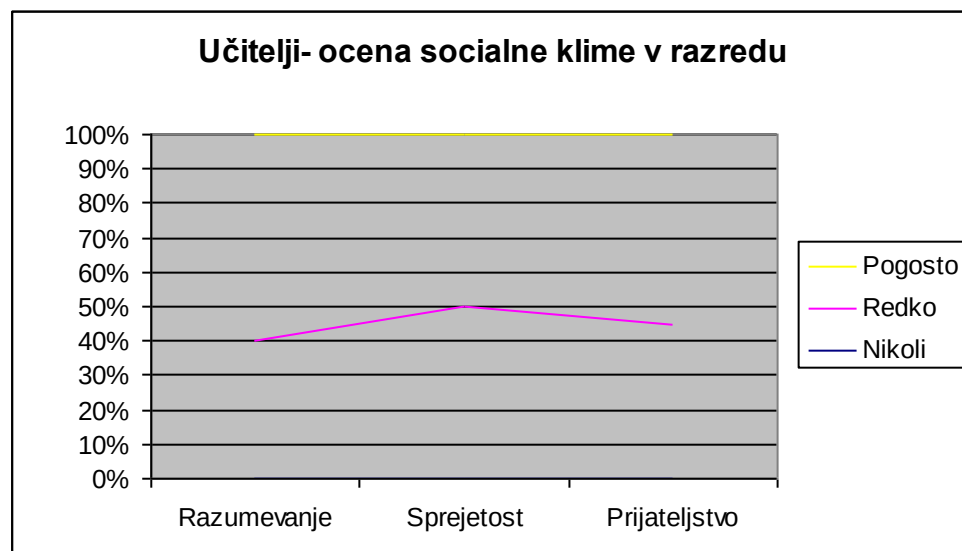
Graf 6: Prikaz socialne klime v razredu, kakor jo ocenjujejo učenci.

Grafična ponazoritev kaže, da se velika večina anketiranih učencev v svojih razredih zelo dobro počuti; saj večina vprašanih trdi, da se v razredu dobro razumejo s sošolci, se čutijo sprejete, med njimi pa vladajo odnosi prijateljstva.

Učitelji**Socialna klima v razredu**

	0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Učenci se v razredih dobro razumejo med sabo.	0	0	8	40	12	60	20	100
Učencih se v razredih medsebojno sprejemajo.	0	0	10	50	10	50	20	100
Med učenci se znotraj razredov tkejo prijateljske vezi.	0	0	9	45	11	55	20	100

Tabela 7: Prikaz socialne klime v razredu, kakor jo ocenjujejo učitelji.

Graf 7: Prikaz socialne klime v razredu, kakor jo ocenjujejo učitelji.

Tudi učitelji v največji meri menijo, da so odnosi med učenci v razredih pogosto dobri: večina učiteljev meni, da v razredih pogosto vladajo odnosi razumevanja, sprejetosti in prijateljstva. Opaziti pa je, da je procent učiteljev, ki meni, da so odnosi med učenci v razredih takšni le občasno, in učitelji, ki se izražajo s trditvijo pogosto po vrednostih zelo blizu.

III. OCENA NEKATERIH SPLOŠNIH DRUŽBENIH DEJAVNIKOV TVEGANJA ZA NASTANEK MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

III. 1 DRUŽINSKI ODNOSI

6. Preberi trditve na levi strani razpredelnice, nato pa ob vsaki naredi križec v ustrezno okence. (Številka 0 pomeni nikoli, številka 1 občasno, številka 2 pogosto.)

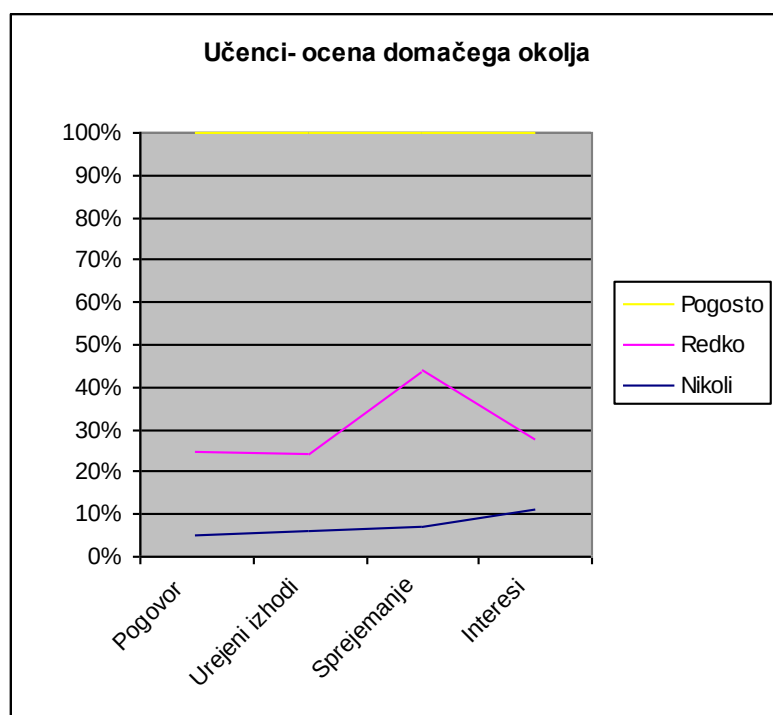
Domače okolje

	0	1	2
S starši se lahko pogovarjam o svojih težavah.			
Starši vedo za moje izhode (kam, s kom, do kdaj sem zunaj).			
Starši so zadovoljni z mojim učnim delom in učenim uspehom.			
Izven šole imam dejavnost/-i, s katero/-imi se rad/-a ukvarjam.			

Domače okolje

	0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
S starši se lahko pogovarjam o svojih težavah.	9	5	39	20	149	75	197	100
Starši vedo za moje izhode (kam, s kom, do kdaj sem zunaj).	11	6	35	18	151	76	197	100
Starši so zadovoljni z mojim učenim delom in učenim uspehom.	13	7	72	37	112	56	197	100
Izven šole imam dejavnost/-i, s katero/-imi se rad/-a ukvarjam.	22	11	32	17	143	72	197	100

Tabela 8: Prikaz odnosov v domačem okolju, kakor jih ocenjujejo učenci.

Graf 8: Prikaz odnosov v domačem okolju, kakor jih ocenjujejo učenci.

Kot kažeta tabelarični in grafični prikaz velika večina anketiranih učencev ocenjuje, da se s starši lahko pogovarja o svojih težavah, da starši vedo za njihove izhode, da so starši zadovoljni z njihovim učenim uspehom (na tem mestu je sicer procent najbolj nizek, a še vedno prevladujoč) in da imajo izvenšolske dejavnosti, s katerimi se radi ukvarjajo. Večina učencev prihaja iz družin s harmoničnimi družinskimi odnosi.

III. 2 OKOLJE

7. Preberi trditve na levi strani razpredelnice, nato pa ob vsaki naredi križec v ustrezno okence. (Številka 0 pomeni nikoli, številka 1 občasno, številka 2 pa pogosto.)

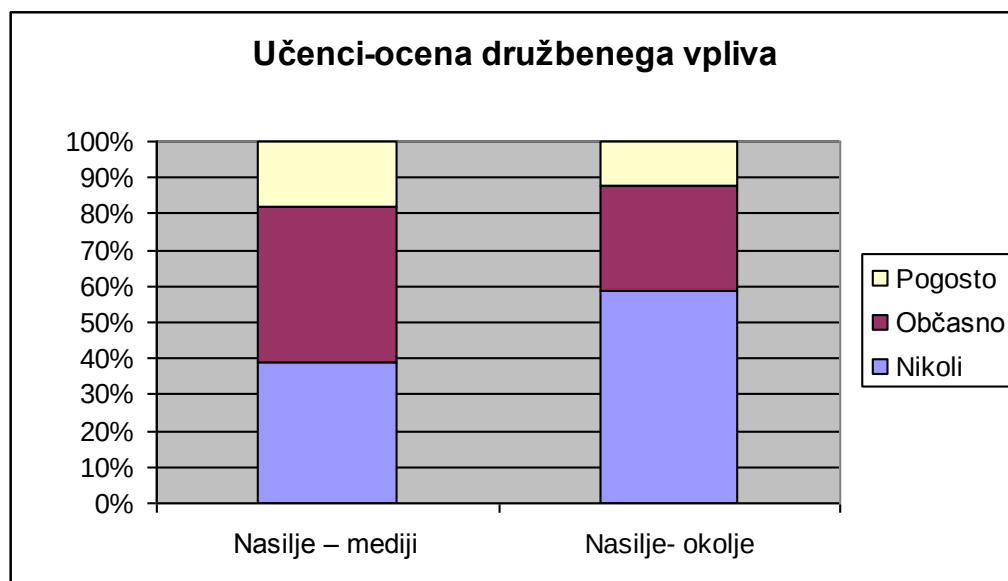
Družbeni dejavniki

	0	1	2
Po TV ali spletu gledam oddaje z nasilno vsebino.			
Okolica, v kateri živim, dopušča nasilje.			

Družbeni dejavniki

	0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Po TV ali spletu gledam oddaje z nasilno vsebino.	76	39	84	43	37	18	197	100
Okolica, v kateri živim, dopušča nasilje.	117	59	57	29	23	12	197	100

Tabela 9: Prikaz nasilnih dejanj v družbenem okolju, kakor jih ocenjujejo učenci.

Graf 9: Prikaz nasilnih dejanj v družbenem okolju, kakor jih ocenjujejo učenci.

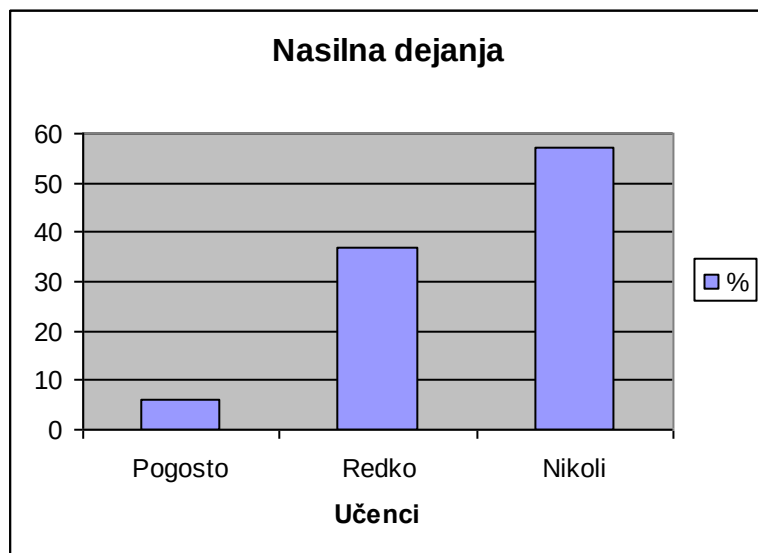
Analiza anketnega vprašalnika kaže, da učenci v največjem številu le občasno spremljajo nasilne vsebine preko medijev, zatem pa sledi odgovor, da tega ne počno nikoli, zelo nizek procent učencev pa se pogosto srečuje z nasilnimi vsebinami preko medijev. Okolica, v kateri živijo, v največji meri nikoli ne tolerira nasilnih vedenj, manjše število učencev meni, da občasno, najnižji procent učencev pa ocenjuje, da ga pogosto tolerira.

8. Kolikokrat si bil/-a sam/-a nasilen/-na do učencev v šoli v letošnjem šolskem letu? Obkroži ustrezen odgovor.

- a) Pogosto.
- b) Redko.
- c) Nikoli.

	Št.	%
Pogosto	12	6
Redko	72	37
Nikoli	113	57
Skupaj	197	100

Tabela 10: Pogostost nasilnih dejanj, kakor jih zase ocenjujejo učenci.

Graf 10: Pogostost nasilnih dejanj, kakor jih zase ocenjujejo učenci.

Analiza kaže, da večina učencev zase meni, da niso nikoli nasilni (57%); sledi število učencev, ki zase menijo, da so redko nasilni (37%); za pogosto nasilne pa se je označilo 6 % vseh vprašanih učencev.

IV. POVEZANOST NASILNIH DEJANJ UČENCEVZ NEKATERIMI ZNAČAJSKIMI POTEZAMI UČENCEV, NJHOVIM ODNOSOM DO ZNANJA IN IZOBRAŽEVANJA, UČNIM USPEHOM TER SPOLOM

IV. 1 NASILNA DEJANJA, NEKATERE ZNAČAJSKKE POTEZE UČENCEV IN ODNOS UČENCEV DO ZNANJA IN IZOBRAŽEVANJA

9. Na levi strani tabele so zapisane nekatere lastnosti. Presodi, ali veljajo zate, nato pa v ustrezno okence nariši križec.

	DA	NE
Hitro se razjezim in vzkipim.		
Večkrat sem napet/-a.		
Pogostokrat se s kom sprem.		
Redno opravljam šolsko in domače delo.		
Zadovoljen/-na sem s svojim šolskim uspehom.		
Znanje in izobrazba sta mi vrednoti.		

Značajske poteze učencev /Opredelitev do znanja in izobraževanja	Povzročitelji nasilnega dejanja									
	DA		Pogosto		Redko		Nikoli		Skupaj	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%		%	Št.	%
Hitro se razjezim in vzkipim.	66	30	10	15	27	41	29	44	66	100
Večkrat sem napet/-a.	77	40	9	12	27	35	41	53	77	100
Pogostokrat se s kom sprem.	40	20	9	23	8	20	23	57	40	100
Redno opravljam šolsko in domače delo.	156	79	7	4	53	34	96	62	156	100
Zadovoljen /-na sem s svojim šolskim uspehom.	146	74	6	4	56	38	84	58	146	100
Znanje in izobrazba sta mi vrednoti.	182	92	9	5	67	37	106	58	182	100

Tabela 11: Tabela prikazuje pogostost nasilnih dejanj med učenci, ki so se na trditve, zapisane na levi strani tabele, opredelili z odgovorom DA.

Rumena polja: Prikaz soodvisnosti med pogostostjo izvajanja nasilnih dejanj učencev in nekaterimi značajskimi potezami učencev.

Zelena polja: Prikaz soodvisnosti med pogostostjo izvajanja nasilnih dejanj učencev in njihovo opredeljenostjo do znanja in izobraževanja.

	Povzročitelji nasilnega dejanja									
	NE		Pogosto		Redko		Nikoli		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Hitro se razjezim in vzkipim.	131	70	1	1	48	36	82	63	131	100
Večkrat sem napet/-a.	120	60	3	3	45	37	72	60	120	100
Pogostokrat se s kom sprem.	157	80	3	2	65	41	89	57	157	100
Redno opravljam šolsko in domače delo.	41	21	6	15	19	46	16	39	41	100
Zadovoljen /-na sem s svojim šolskim uspehom.	51	26	6	12	16	31	29	57	51	100
Znanje in izobrazba sta vrednoti.	15	8	3	20	5	33	7	47	15	100

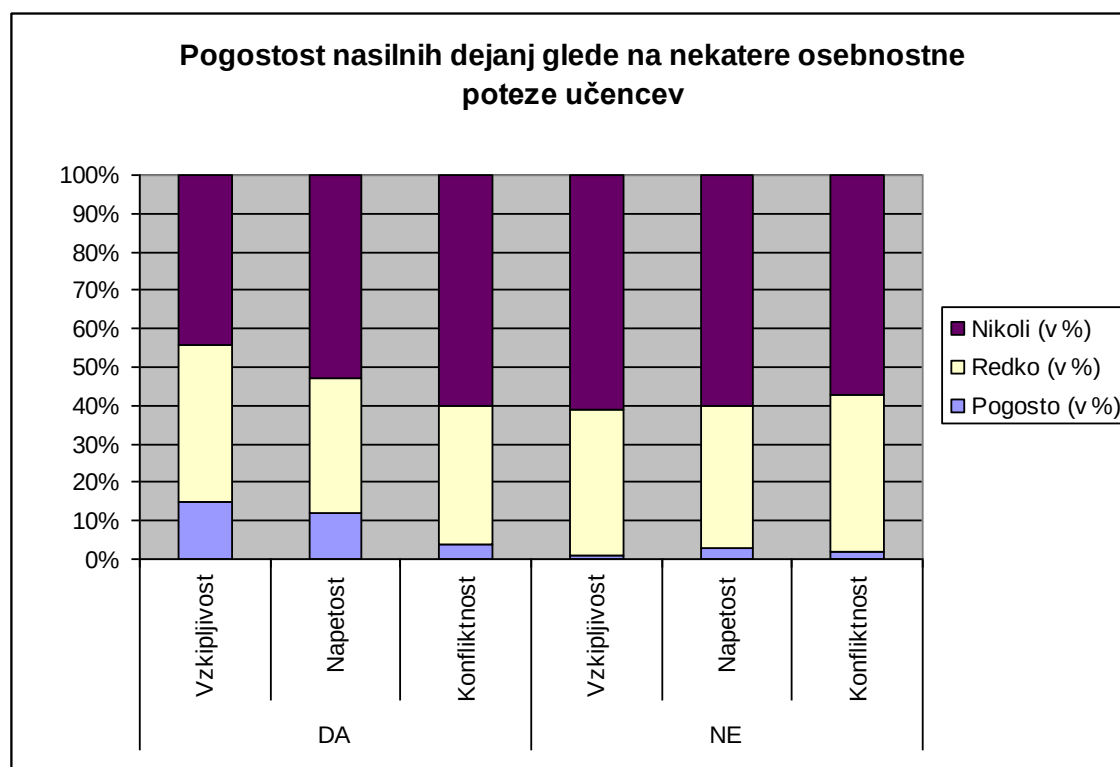
Tabela 12: Tabela prikazuje pogostost nasilnih dejanj med učenci, ki so se na trditve, zapisane na levi strani tabele, opredelili z odgovorom NE.

Rumena polja: Prikaz soodvisnosti med pogostostjo izvajanja nasilnih dejanj učencev in nekaterimi značajskimi potezami učencev.

Zelena polja: Prikaz soodvisnosti med pogostostjo izvajanja nasilnih dejanj učencev in njihovo opredeljenostjo do znanja in izobraževanja.

Nasilna dejanja	Opredelitev glede nekaterih značajskih lastnosti					
	DA			NE		
	Vzkipljivost	Napetost	Konfliktnost	Vzkipljivost	Napetost	Konfliktnost
Pogosto (v %)	15	12	4	1	3	2
Redko (v %)	41	35	38	36	37	41
Nikoli (v %)	44	53	63	58	60	57

Tabela 13: Pomožna tabela za prikaz soodvisnosti med nekaterimi značajskimi potezami učencev in pogostostjo nasilnih dejanj.

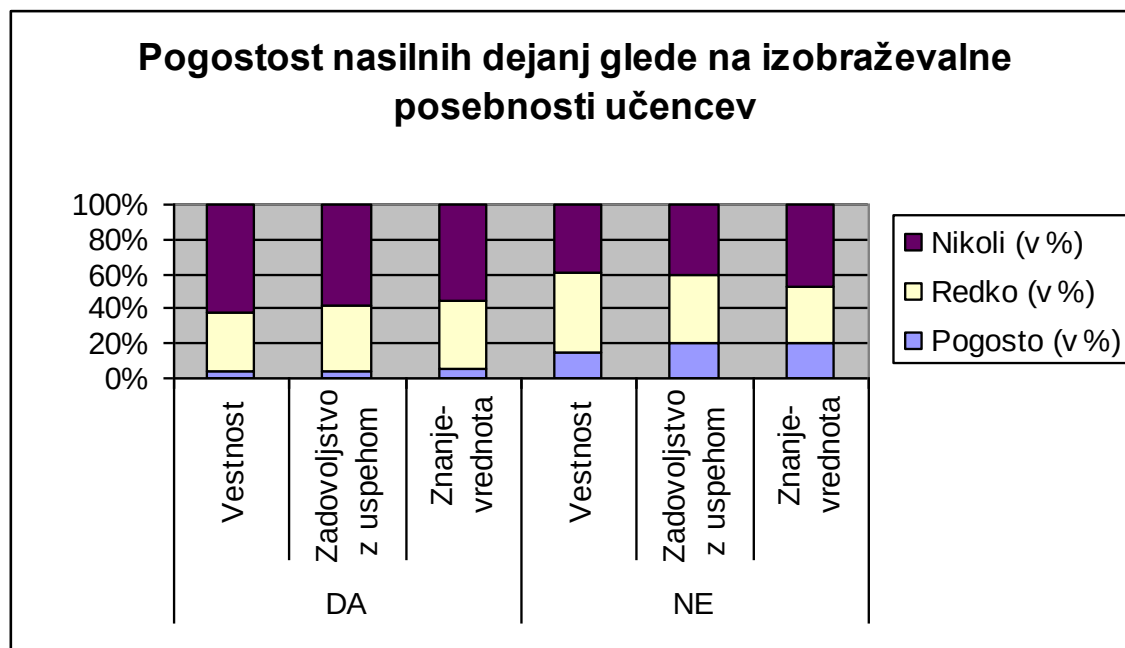

Graf 11: Prikaz soodvisnosti med nekaterimi značjskimi potezami učencev in pogostostjo nasilnih dejanj

Tabelarična in grafična predstavitev kažeta, da so učenci, ki menijo, da jih označujejo nekatere značjske poteze, kot so vzkipljivost, napetost in konfliktnost pogostejše povzročitelji nasilnih dejanj kot učenci, ki menijo, da zanje niso značilne določene značjske lastnosti (pri izrazu značjske(osebnostne lastnosti ne mislimo na vrojene lastnosti, lahko so te lastnosti pridobljene z načinom življenja in okoljem, v katerem učenec živi).

Opredelitev do znanja in izobraževanja	Pogostost nasilnih dejanj					
	DA			NE		
	Pogosto	Redko	Nikoli	Pogosto	Redko	Nikoli
Vestnost pri opravljanju šolskega dela	4	34	62	15	46	39
Zadovoljstvo z učenim uspehom	4	38	12	31	57	60
Znanje in izobraževanje sta vrednoti	5	37	58	20	33	47

Tabela 14: Pomožna tabela za prikaz soodvisnosti med odnosom do znanja in izobraževanja učencev ter pogostostjo nasilnih dejanj

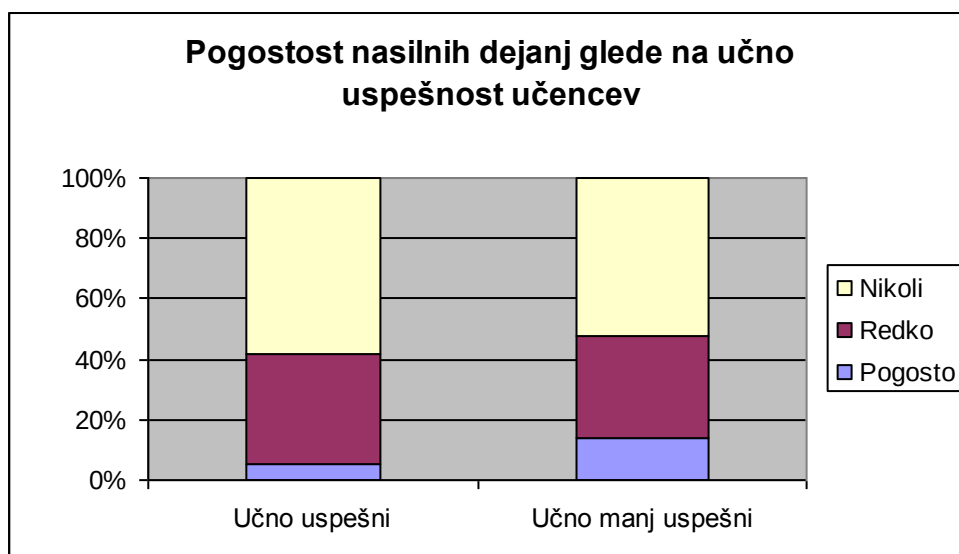
Graf 12: Prikaz soodvisnosti med odnosom do znanja in izobraževanja učencev ter pogostostjo nasilnih dejanj

Učenci, ki so vestni pri opravljanju domačega dela, zadovoljni s svojim učnim uspehom in sta jim znanje ter izobraževanje vrednoti; tisti torej, ki imajo pozitiven odnos do znanja in izobraževanja, so v manjši meri pogosto nasilni kot učenci, ki imajo negativen odnos do znanja in izobraževanja.

IV. 2 POVEZANOST NASILNIH DEJANJ UČENCEV Z UČNIM USPEHOM UČENCEV

Povzročitelji nasilnih dejanj	Pogostost nasilnih dejanj							
	Pogosto		Redko		Nikoli		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Učno uspešni	8	5	62	37	98	58	168	100
Učno manj uspešni	4	14	10	34	15	52	29	100

Tabela 15: Prikaz soodvisnosti med učno uspešnostjo učencev in pogostostjo nasilnih dejanj

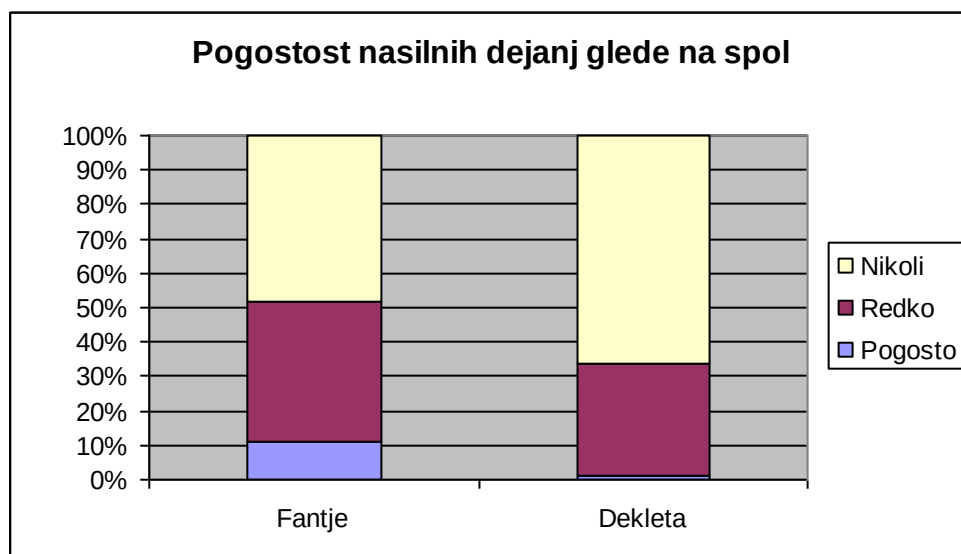
Graf 13: Prikaz soodvisnosti med učno uspešnostjo učencev in pogostostjo nasilnih dejanj

Ugotovili smo, da so učenci, ki so učno bolj uspešni (njihove prevladujoče ocene so odlične ali prav dobre) v manjši meri povzročitelji nasilnih dejanj kot učenci z nižjim učenim uspehom. To je razvidno tudi iz grafa, kjer je videti, da so učno manj uspešni učenci v večjem procentu ovrednotili, da so pogosto nasilni in manj pogosto kot učno bolj uspešni izrazili, da niso nasilni nikoli.

IV. 3 POVEZANOST NASILNIH DEJANJ UČENCEV S SPOLOM UČENCEV

Spol učencev	Povzročitelji nasilnega dejanja							
	Pogosto		Redko		Nikoli		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Fantje	11	11	41	41	47	48	99	100
Dekleta	1	1	32	33	65	66	98	100

Tabela 16: Prikaz soodvisnosti med spolom učencev in pogostostjo nasilnih dejanj

Graf 14: Prikaz soodvisnosti med spolom učencev in pogostostjo nasilnih dejanj

Fantje so v večjem številu pogosto izvajalci nasilnih dejanj kot dekleta. Delež deklet, ki niso nikoli nasilna je višji od deleža fantov, ki niso povzročitelji nasilnega dejanja. Tudi pri oznaki redko je procent fantov višji kot procent deklet.

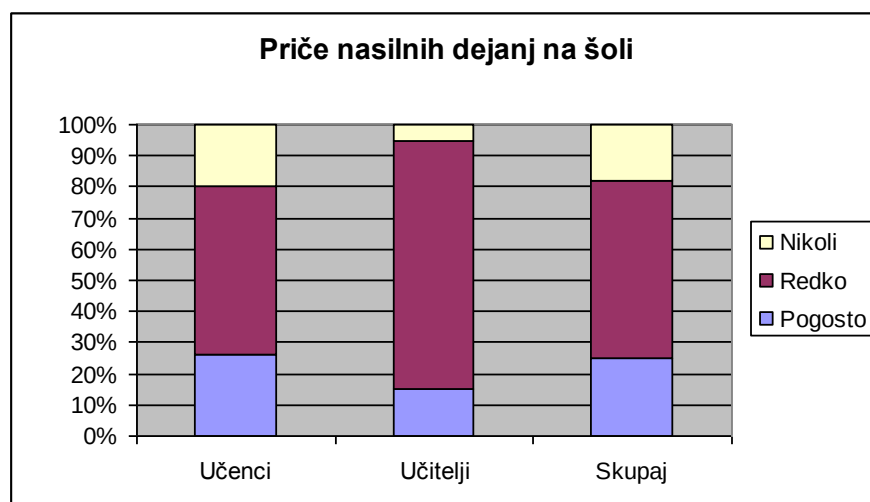
V. PRIČE NASILNIH DEJANJ

10. Kolikokrat si bil/-a priča nasilnemu dejanju med učenci na naši šoli v letošnjem šolskem letu? Obkroži ustrezen odgovor.

- a) Pogosto.
- b) Redko.
- c) Nikoli.

Priče nasilnih dejanj	Učenci		Učitelji		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Pogosto	51	26	3	15	54	25
Redko	107	54	16	80	123	57
Nikoli	39	20	1	5	40	18
Skupaj	197	100	20	100	217	100

Tabela 17: Prikaz pogostosti nasilnih dejanj, kakor jih ocenjujejo priče nasilnih dejanj

Graf 15: Prikaz pogostosti nasilnih dejanj, kakor jih ocenjujejo priče nasilnih dejanj

Analiza kaže, da pri učencih in učiteljih prevladuje odgovor redko, kar pomeni, da so v največjem številu redko priče nasilnih dejanj na naši šoli. Opaziti je določena odstopanja med učenci in učitelji. Učenci pogostejše kot učitelji označujejo pojavljanje nasilja z oznakama pogosto in nikoli, učitelji pa v večji meri menijo, da se nasilje pojavlja redko.

VI. VRSTE NASILNIH DEJANJ GLEDE NA STAROST, SPOL UDELEŽENIH UČENCEV IN ŠTEVILO UČENCEV, VKLJUČENIH V NASILEN DOGODEK

STAROST

11. Katera vrsta nasilja med učenci se ti zdi na naši šoli najpogostejša? Oblike nasilja razvrsti po pogostosti od 1 do 3. (Številka 1 pomeni najmanj pogosto, številka 3 pa najbolj pogosto.)

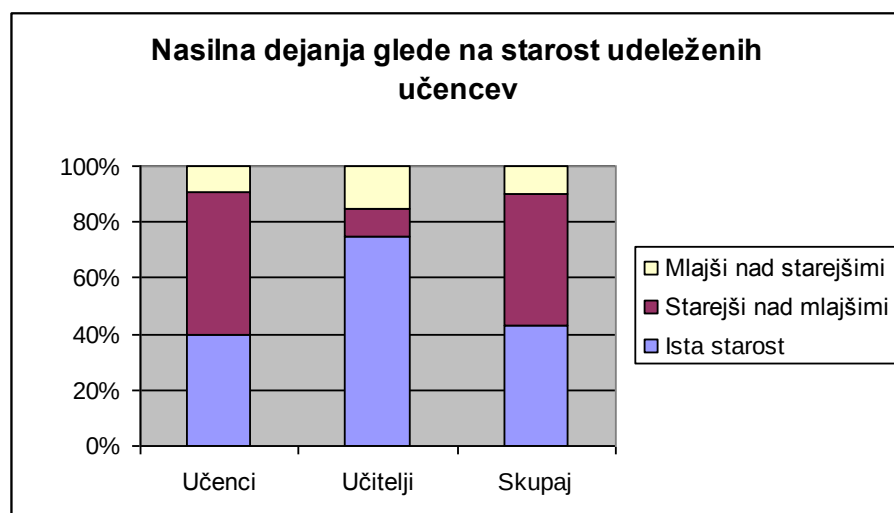
Starost

Nasilje med enako starimi učenci.	
Nasilje starejših učencev nad mlajšimi .	
Nasilje mlajših učencev nad starejšimi.	

Pogostost glede na starost učencev

	Učenci		Učitelji		Skupaj	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Nasilje med enako starimi učenci	79	40	15	75	94	43
Nasilje starejših učencev nad mlajšimi	101	51	2	10	103	47
Nasilje mlajših učencev nad starejšimi	17	9	3	15	20	10
Skupaj	197	100	20	100	217	100

Tabela 18: Prikaz pogostosti nasilnih dejanj glede na starostno skupino učencev

Graf 16: Prikaz pogostosti nasilnih dejanj glede na starostno skupino učencev

Največ učencev meni, da prihaja pogosto do nasilnih dejanj starejših učencev nad mlajšimi, na drugem mestu je oblika medvrstniškega nasilja (nasilje med učenci iste starostne skupine), na tretjem mestu pa nasilje mlajših učencev nad starejšimi. Učitelji se opredeljujejo drugače. Največ jih meni, da se pogosto pojavlja medvrstniško nasilje, kar visoko prevladuje, na drugo mesto uvrščajo nasilje mlajših učencev nad starejšimi in na tretje mesto nasilje starejših učencev nad mlajšimi. Skupna slika kaže, da prevladuje nasilje starejših učencev nad mlajšimi, sledi nasilje med enako starimi učenci, na zadnjem mestu pa je nasilje mlajših učencev nad starejšimi.

SPOL

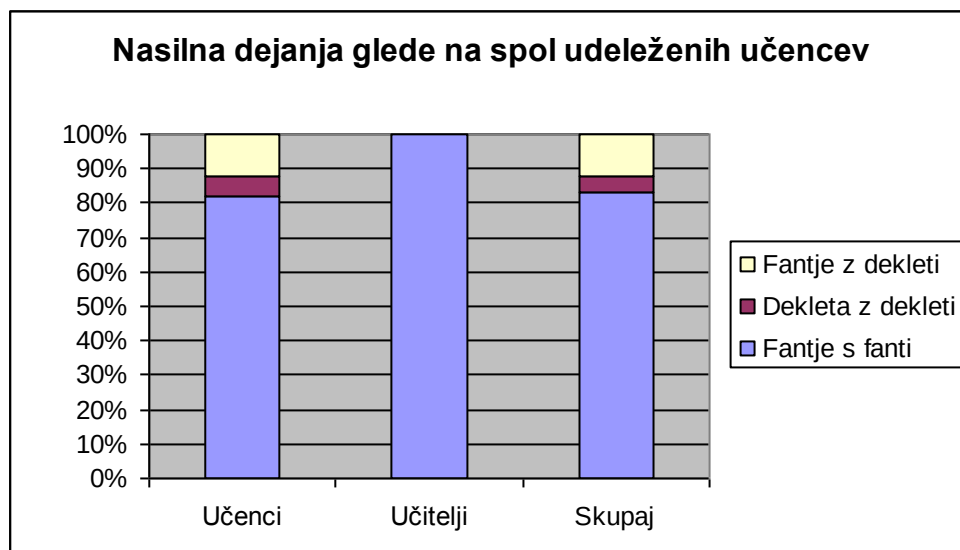
12. Katera oblika nasilja med učenci se ti zdi na naši šoli najpogostejša? Oblike nasilja razvrsti po pogostosti od 1 do 3. (Številka 1 pomeni najmanj pogosto, številka 3 pa najbolj pogosto.)

Spol

Fantje s fanti.	
Dekleta z dekleti.	
Fantje z dekleti.	

Pogostost glede na spol učencev	Učenci		Učitelji		Skupaj	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Fantje s fanti	161	82	20	100	181	83
Dekleta z dekleti	11	6	0	0	11	5
Fantje z dekleti	25	12	0	0	25	12
Skupaj	197	100	20	100	217	100

Tabela 19: Prikaz pogostosti nasilnih dejanj glede na spol udeležениh učencev

Graf 17: Prikaz pogostosti nasilnih dejanj glede na spol udeleženih učencev

Kot vidimo, učenci v visokem procentu kot pogosto vrsto nasilne situacije ocenjujejo spopad fanta s fantom, na drugem mestu je nasilna situacija, v kateri se znajdetta fant in dekle, na tretjem mestu pa nasilni dogodki med dekleti. Učitelji v celoti nasilne situacije vežejo na fante. Skupna slika pa kaže podobno interpretacijo, kot smo jo zapisali pri učencih.

ŠTEVILO UDELEŽENIH UČENCEV

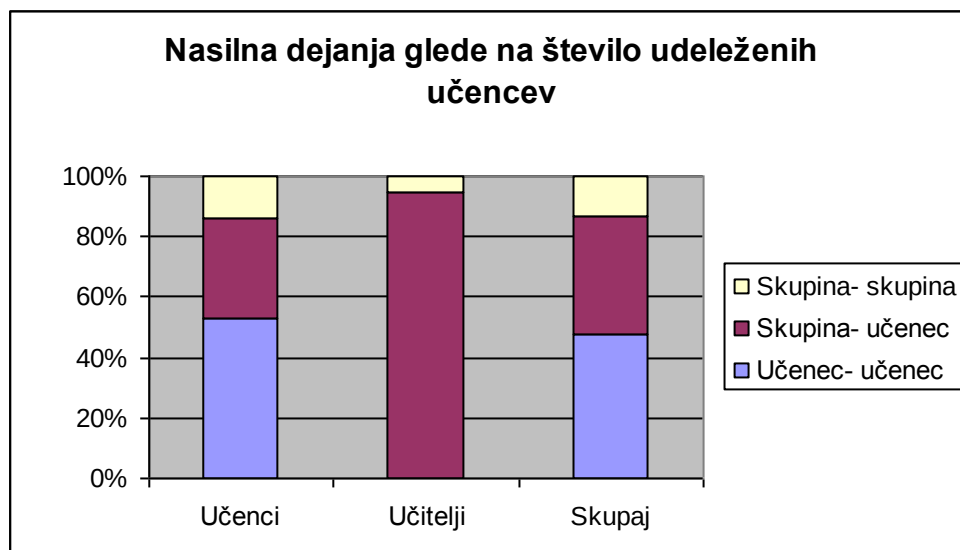
13. Katera oblika nasilja med učenci se ti zdi na naši šoli najpogostejša? Oblike nasilja razvrsti po pogostosti od 1 do 3. Številka 1 pomeni najmanj pogosto, številka 3 pa najbolj pogost

Število udeleženih učencev

Učenec proti učencu.	
Skupina učencev proti učencu.	
Skupina učencev proti drugi skupini učencev.	

Pogostost glede na število udeleženih učencev	Učenci		Učitelji		Skupaj	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Učenec proti učencu	105	53	0	0	105	48
Skupina učencev proti učencu	65	33	19	95	84	39
Skupina učencev proti drugi skupini učencev	27	14	1	5	28	13
Skupaj	197	100	20	100	217	100

Tabela 20: Prikaz pogostosti nasilnih dejanj glede na število udeleženih učencev

Graf 18: Prikaz pogostosti nasilnih dejanj glede na število udeleženih učencev

Največ učencev za pogosto nasilno situacijo ocenjuje spopad dveh učencev, na drugem mestu je nasilno dejanje, v katerem nastopa skupina učencev proti posamezniku, na zadnjem mestu pa spopad dveh skupin. Učitelji v nasprotju z učenci v največjem številu menijo, da so pogosta nasilna dejanja, v katerih se obrne skupina učencev proti posameznemu učencu, v nižjem odstotku pa zaznava nasilne situacije dveh skupin. Skupna slika kaže podobno interpretacijo, kot smo jo zapisali pri analizi mnenj učencev.

VII. OBLIKE NASILNIH DEJANJ

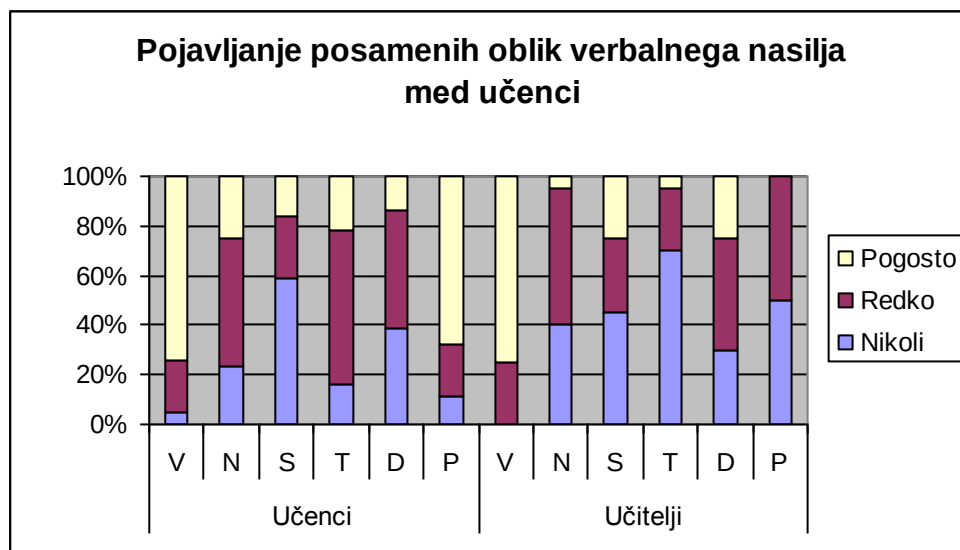
VERBALNO NASILJE

14. Katere vrste nasilja se pojavljajo med učenci na naši šoli in kako pogosto? V okenca vriši križce, pri čemer 0 pomeni, da te vrste nasilja ni zaznati; 1, da je to vrsto nasilja redko zaznati; 2, da je tovrstno nasilje pogosto zaznati.

	0	1	2
Žaljivi vzdevki			
Zmerjanje zaradi nacionalne pripadnosti			
Zmerjanje zaradi spola			
Zmerjanje zaradi telesnih značilnosti			
Zmerjanje zaradi družinskih razmer			
Preklinjanje			
Drugo:			

Verbalno nasilje	Učenci								Učitelji							
	0		1		2		Sk.		0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Žaljivi vzdevki	10	5	41	21	146	74	197	100	0	0	5	25	15	75	20	100
Zmerjanje zaradi nacionalne pripadnosti	46	23	102	52	49	25	197	100	8	40	11	55	1	5	20	100
Zmerjanje zaradi spola	116	59	49	25	32	16	197	100	9	45	6	30	5	25	20	100
Zmerjanje zaradi telesnih značilnosti	47	24	84	43	66	33	197	100	14	70	5	25	1	5	20	100
Zmerjanje zaradi družinskih razmer	76	39	92	47	29	14	197	100	6	30	9	45	5	25	20	100
Preklinjanje	21	11	42	21	134	68	197	100	10	50	10	50	0	0	20	100

Tabela 21: Prikaz pogostosti posameznih oblik verbalnega nasilja

Graf 19: Prikaz pogostosti posameznih oblik verbalnega nasilja

Največ učencev meni, da se med oblikami verbalnega nasilja pogosto pojavljajo V (žaljivi vzdevki) in P (preklinjanje), učitelji pa to mesto pripisujejo žaljivim vzdevkom. Po mnenju učencev se največkrat redko pojavlja N (zmerjanje zaradi nacionalne pripadnosti), T (zmerjanje zaradi telesnih značilnosti) in D (zmerjanje zaradi družinskih razmer), večina učencev pa meni, da se v največji meri nikoli ne pojavlja oblika verbalnega nasilja zmerjanje zaradi S (spola). Po večinskem mnenju učiteljev so redke oblike verbalnega nasilja zmerjanje zaradi nacionalne pripadnosti in družinskih razmer ter preklinjanje. Oznaka nikoli pa po mnenju učiteljev prevladuje pri verbalnem nasilju zmerjanje zaradi spola in telesnih značilnosti.

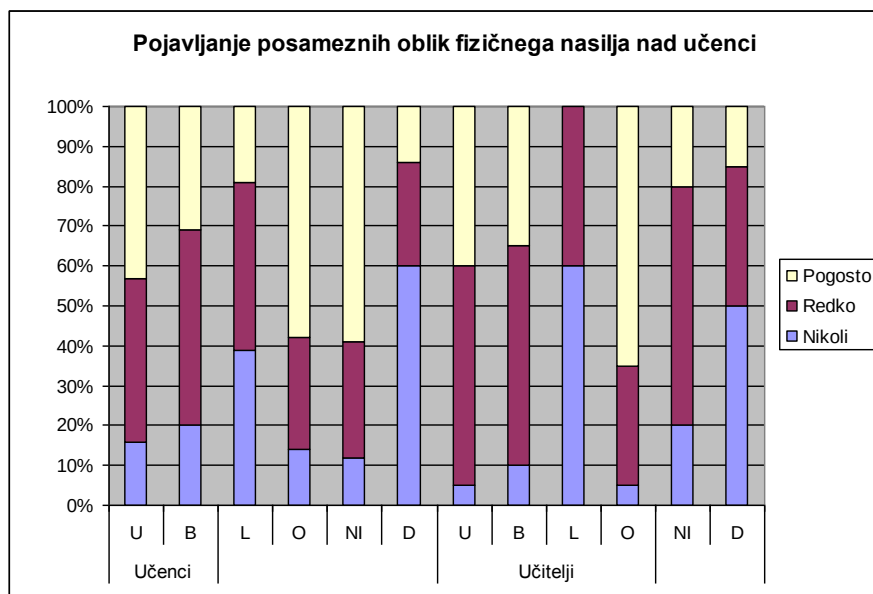
FIZIČNO NASILJE

15. Katere vrste nasilja se pojavljajo med učenci na naši šoli in kako pogosto? V okenca vriši križce, pri čemer 0 pomeni, da te vrste nasilja ni zaznati; 1, da je to vrsto nasilja redko zaznati; 2, da je tovrstno nasilje pogosto zaznati.

	0	1	2
Udarci			
Brce			
Lasanje			
Odrivanje			
Nasilne »igre« ... ribanje			
Davljenje, dušenje			
Drugo:			

Fizično nasilje	Učenci								Učitelji							
	0		1		2		Sk.		0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Udarci	32	16	80	41	85	43	197	100	1	5	11	55	8	40	20	100
Brce	39	20	96	49	62	31	197	100	2	10	11	55	7	35	20	100
Lasanje	77	39	82	42	38	19	197	100	12	60	8	40	0	0	20	100
Odrivanje	28	14	55	28	114	58	197	100	1	5	6	30	13	65	20	100
Nasilne igre	22	12	58	29	117	59	197	100	4	20	12	60	4	20	20	100
Davljenje	118	60	51	26	28	14	197	100	10	50	7	35	3	15	20	100

Tabela 22: Prikaz pogostosti posameznih oblik fizičnega nasilja

Graf 20: Prikaz pogostosti posameznih oblik fizičnega nasilja

Učenci menijo, da se v največji meri pogosto dogajajo naslednje oblike fizičnega nasilja: U (udarci), O (oddrivanje) in NI (nasilne igre). Največ učencev je za redko označilo nasilni obliki B (brce) in L (lasanje). Najbolj redko pa se pojavlja D (davljenje) kot oblika nasilnega dejanja. Največ učiteljev meni, da se pogosto pojavlja oddrivanje, redko se pojavljajo udarci, brce in nasilne igre. V kategorijo nikoli pa sta po mnenju učiteljev največkrat uvrščena lasanje in davljenje.

SPOLNO NASILJE

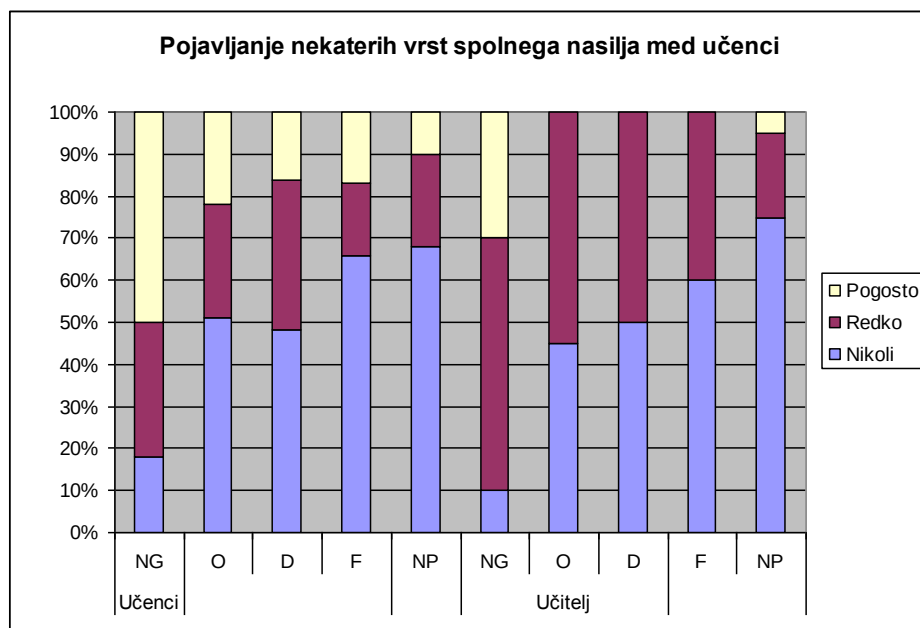
16. Katere vrste nasilja se pojavljajo med učenci na naši šoli in kako pogosto? V okenca vriši križce, pri čemer 0 pomeni, da te vrste nasilja ni zaznati; 1, da je to vrsto nasilja redko zaznati; 2, da je tovrstno nasilje pogosto zaznati.

Spolno nasilje

	0	1	2
Neprimerno govorjenje			
Otipavanje			
Dvigovanje oblačil			
Fotografiranje			
Nadlegovanje po telefonu			
Spolni napad			
Drugo:			

Spolno nasilje	Učenci								Učitelji							
	0		1		2		Sk.		0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Neprimerno govorjenje.	35	18	63	32	99	50	197	100	2	10	12	60	6	30	20	100
Otipavanje.	101	51	53	27	43	22	197	100	9	45	11	55	0	0	20	100
Dvigovanje oblačil.	112	57	48	24	37	19	197	100	10	50	10	50	0	0	20	100
Fotografiranje.	131	66	34	17	32	17	197	100	12	57	8	38	0	0	20	100
Nadlegovanje po telefonu.	133	68	43	22	21	10	197	100	15	75	4	20	1	5	20	100

Tabela 23: Prikaz pogostosti posameznih oblik spolnega nasilja

Graf 21: Prikaz pogostosti posameznih oblik spolnega nasilja

Polovica anketiranih učencev meni, da se NP (neprimerno govorjenje) pogosto pojavlja kot oblika spolnega nasilja. Pri vseh ostalih oblikah spolnega nasilja prevladuje kvalifikator nikoli, ki se nanaša na O (otipavanje), D (dvigovanje oblačil), F (fotografiranje) in NP (nadlegovanje po telefonu). Pri učiteljih imajo najvišji izražen kvalifikator redko oblike spolnega nasilja, kot so: neprimerno govorjenje, otipavanje in dvigovanje oblačil. Najvišjo oznako nikoli pa imata fotografiranje in nadlegovanje po telefonu.

SOCIALNO NASILJE

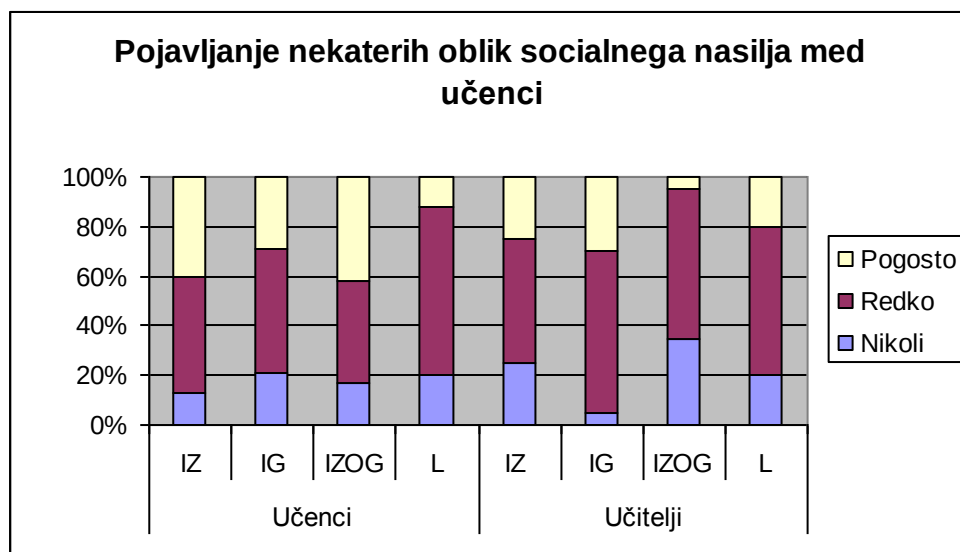
17. Katere vrste nasilja se pojavljajo med učenci na naši šoli in kako pogosto? V okenca vriši križce, pri čemer 0 pomeni, da te vrste nasilja ni zaznati; 1, da je to vrsto nasilja redko zaznati; 2, da je tovrstno nasilje pogosto zaznati.

Socialno nasilje

	0	1	2
Izolacija (učenci nekoga ne sprejemajo v svojo skupino).			
Ignoriranje (učenci se delajo, kot da določenega učenca ni »zraven«).			
Izogibanje (učenci se umikajo določenemu učencu).			
Laži (učenci širijo laži o določenem učencu).			
Drugo:			

Socialno nasilje	Učenci								Učitelji							
	0		1		2		Skupaj		0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Izolacija	25	13	93	47	79	40	197	100	5	25	10	50	5	25	20	100
Ignoriranje	41	21	99	50	57	29	197	100	1	5	13	65	6	30	20	100
Izogibanje	34	17	80	41	83	42	197	100	7	35	12	60	1	5	20	100
Laži	40	20	134	68	24	12	197	100	4	20	12	60	4	20	20	100

Tabela 24: Prikaz pogostosti posameznih oblik socialnega nasilja

Graf 22: Prikaz pogostosti posameznih oblik socialnega nasilja

Učenci so se v največjem procentu odločili, da se kot pogosta oblika socialnega nasilja pojavlja IZ (izogibanje), vse ostale oblike imajo najvišje procente pri kvalifikatorju redko. V to skupino sodijo IG (ignoriranje), IZ (izolacija) in L (laži). Pri učiteljih je vse oblike socialnega nasilja zaznati v največjem procentu v območju redko.

PSIHIČNO NASILJE

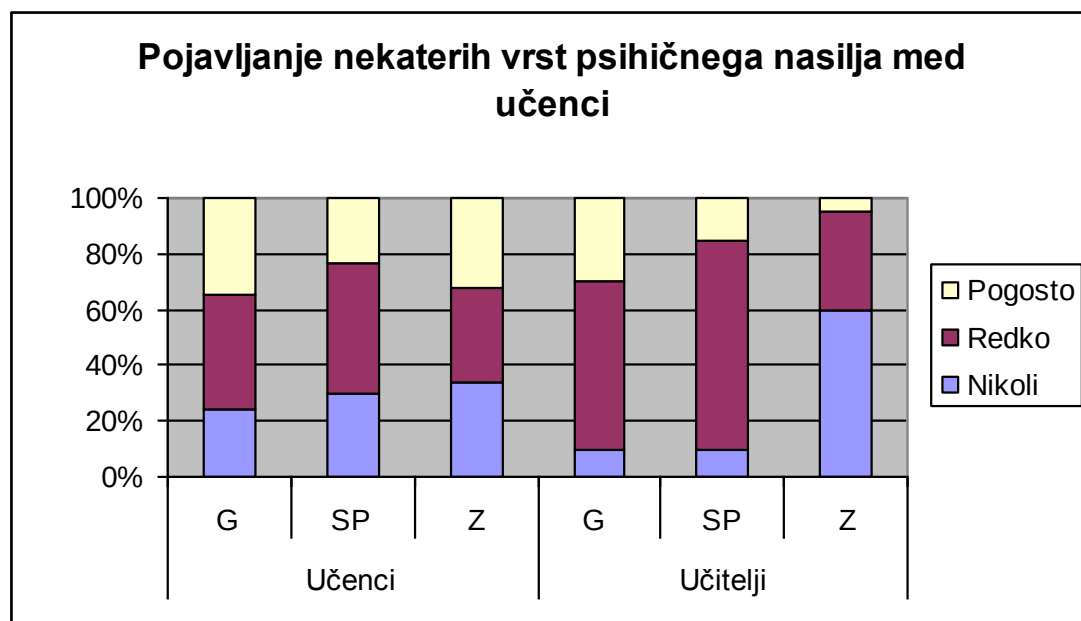
18. Katere vrste nasilja se pojavljajo med učenci na naši šoli in kako pogosto? V okenca vriši križce, pri čemer 0 pomeni, da te vrste nasilja ni zaznati; 1, da je to vrsto nasilja redko zaznati; 2, da je tovrstno nasilje pogosto zaznati.

Psihično nasilje

	0	1	2
Grožnje			
Svareči pogledi			
Zasledovanje			
Drugo:			

Psihično nasilje	Učenci								Učitelji							
	0		1		2		Sk.		0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Grožnje	48	24	81	41	68	35	197	100	2	10	12	60	6	30	20	100
Svareči pogledi	59	30	92	47	46	23	197	100	2	10	15	75	3	15	20	100
Zasledovanje	67	34	67	34	63	32	197	100	12	60	7	35	1	5	20	100

Tabela 25: Prikaz pogostosti posameznih oblik psihičnega nasilja

Graf 23: Prikaz pogostosti posameznih oblik psihičnega nasilja

Nobene od oblik psihičnega nasilja večina učencev ne označuje za pogosto. Večina učencev meni, da se vse oblike psihičnega nasilja pojavljajo redko; tj. G (grožnje), SP (svareči pogledi) in Z (zasledovanje). Podobna slika se ponovi pri učiteljih; razlikuje se le postavka zasledovanje, kjer večina učiteljev meni, da se ta oblika nasilja nikoli ne pojavi.

EKONOMSKO NASILJE

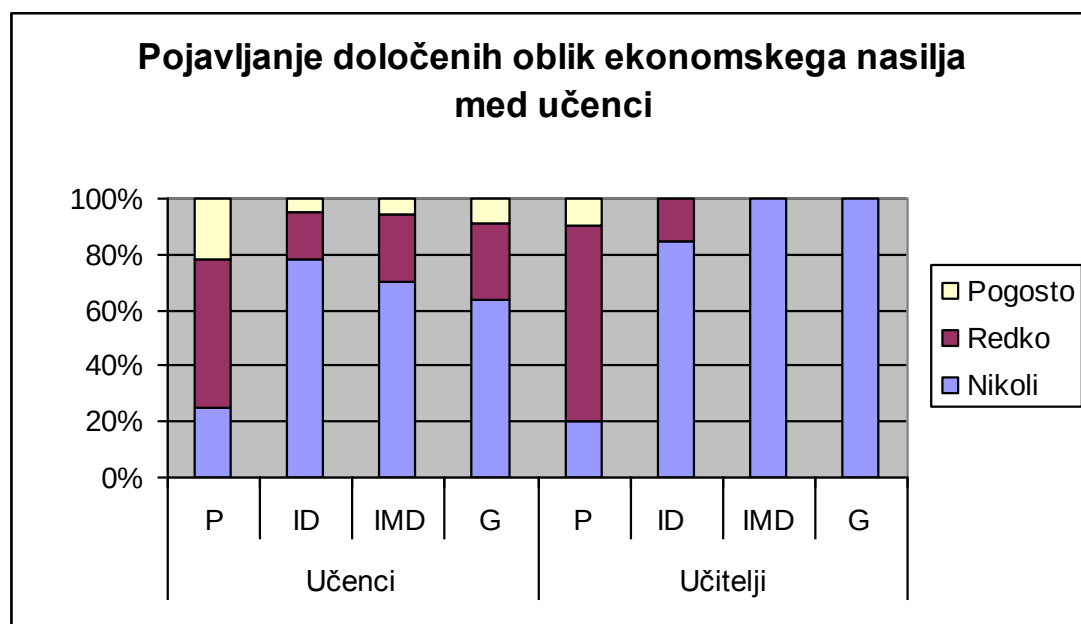
19. Katere vrste nasilja se pojavljajo med učenci na naši šoli in kako pogosto? V okenca vriši križce, pri čemer 0 pomeni, da te vrste nasilja ni zaznati; 1, da je to vrsto nasilja redko zaznati; 2. da je tovrstno nasilje pogosto zaznati.

Ekonomsko nasilje

	0	1	2
Poškodovanje lastnine učenca			
Izsiljevanje učenca za denar			
Izsiljevanje učenca za materialne dobrine			
Zahteva po sodelovanju učenca pri goljufanju, tatvini ...			
Drugo:			

Ekonomsko nasilje	Učenci								Učitelji							
	0		1		2		Sk.		0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%		%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Poškodovanje lastnine	50	25	105	53	42	22	197	100	4	20	14	70	2	10	20	100
Izsiljevanje za denar	154	78	33	17	10	5	197	100	17	85	3	15	0	0	20	100
Izsiljevanje za materialne dobrine	137	70	48	24	12	6	197	100	20	100	0	0	0	0	20	100
Zahteva po goljufanju	125	64	53	27	19	9	197	100	20	100	0	0	0	0	20	100

Tabela 26: Prikaz pogostosti posameznih oblik ekonomskega nasilja

Graf 24: Prikaz pogostosti posameznih oblik ekonomskega nasilja

Oblike ekonomskega nasilja na naši šoli nimajo izrazite pojavnosti. Večina učencev meni, da nikoli ne prihaja do oblik ekonomskega nasilja, kot so ID (izsiljevanje za denar), IMD (izsiljevanje za materialne dobrine in G (zahteva po goljufanju); večina vprašanih učencev pa je z redko označila P (poškodovanje lastnine) kot oblike ekonomskega nasilja. Podobno lahko interpretiramo tudi odgovore učiteljev, čeprav se njihovo mnenje še bolj kot pri učencih nagiba k oznaki nikoli.

Če se ozremo na analizo posameznih oblik nasilja, vidimo, da so najvišje vrednosti pogostosti pojavljanju nasilja dane žaljivim vzdevkom (učenci in učitelji) in preklinjanju (učenci) kot oblikama verbalnega nasilja, odpiranju (učenci in učitelji) ter nasilnim igram (učenci) kot oblikama fizičnega nasilja med učenci ter neprimernemu govorjenju (učenci) kot obliki spolnega nasilja (vrednosti, ki smo jih opazovali pri tem komentarju so vrednosti nad 50 %).

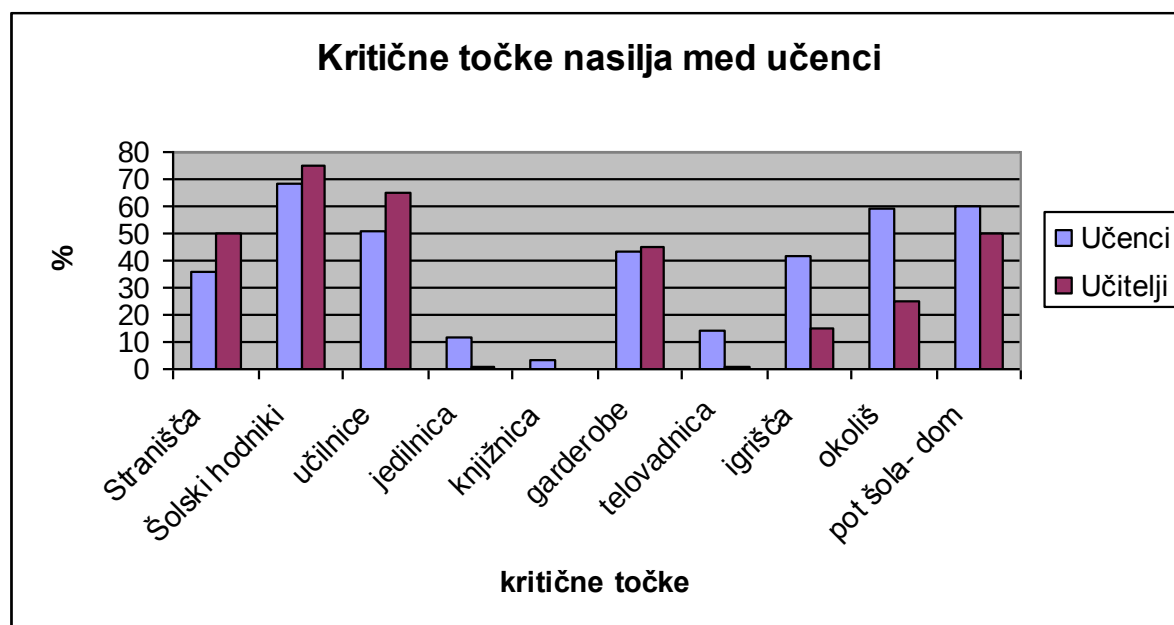
VIII. POGOSTOST NASILNIH DEJANJ GLEDE NA ČAS IN KRAJ ODVIJANJA NASILNIH DEJANJ

20. Kje prihaja najpogosteje do nasilnih vedenj med učenci na naši šoli? Obkroži črke pred ustreznimi odgovori.

- a) V šolskih straniščih.
- b) Na šolskih hodnikih.
- c) V učilnicah.
- d) V jedilnici.
- e) V knjižnici.
- f) V garderobi.
- g) V telovadnici.
- h) Na šolskih igriščih.
- i) V šolskem okolišu.
- j) Na poti v šolo in iz nje.
- k) Drugo: _____

Kraj nasilnega dejanja	Učenci		Učitelji	
	Št.	%	Št.	%
Šolska stranišča	70	36	10	50
Šolski hodniki	133	68	15	75
učilnice	100	51	13	65
jedilnica	23	12	1	1
knjižnica	6	3	0	0
garderobe	84	43	9	45
telovadnica	28	14	2	1
šolska igrišča	82	42	3	15
šolski okoliš	116	59	5	25
Pot od doma do šole	118	60	10	50

Tabela 27: Prikaz pogostosti nasilja na določenih točkah

Graf 25: Prikaz pogostosti nasilja na določenih točkah

Po mnenju učencev se največ nasilnih dejanj zgodi na šolskih hodnikih, nato na poti iz šole do doma, sledi šolski okoliš, učilnice, garderobe, šolska igrišča in šolska stranišča. Nizek procent nasilnih dejanj se zgodi v jedilnici in telovadnici, najmanj nasilnih dejanj pa je v šolski knjižnici.

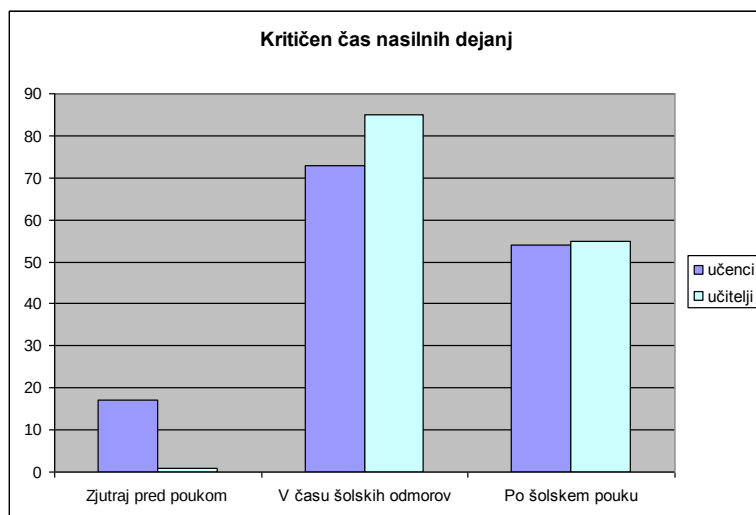
Po mnenju učiteljev se največ nasilnih dejanj zgodi na šolskih hodnikih in v učilnicah, sledijo šolska stranišča in pot iz šole do doma, nato garderobe, šolski okoliš in šolska igrišča, zanemarljiva je pojavnost nasilja v jedilnici in telovadnici, v šolski knjižnici pa je ničelna.

21. Kdaj prihaja najpogostejše do nasilnih dejanj med učenci na naši šoli? Obkroži črke pred ustreznimi odgovori.

- a) Zjutraj pred poukom.
- b) V času šolskih odmorov.
- c) Po šolskem pouku.

Čas nasilnega dejanja	Učenci		Učitelji	
	Št.	%	Št.	%
Zjutraj pred poukom	34	17	2	1
V času šolskih odmorov	144	73	17	85
Po šolskem pouku	107	54	11	55

Tabela 28: Prikaz pogostosti nasilja v določenem času

Graf 26: Prikaz pogostosti nasilja v določenem času

Kot kaže grafični prikaz, se nasilna dejanja dogajajo najpogosteje v času šolski odmorov, redkeje po šolskem pouku, zelo redko pa pred poukom. Enako mnenje delijo vprašani učitelji in učenci.

IX. OBRAVNAVA NASILJA MED UČENCI

UČENCI

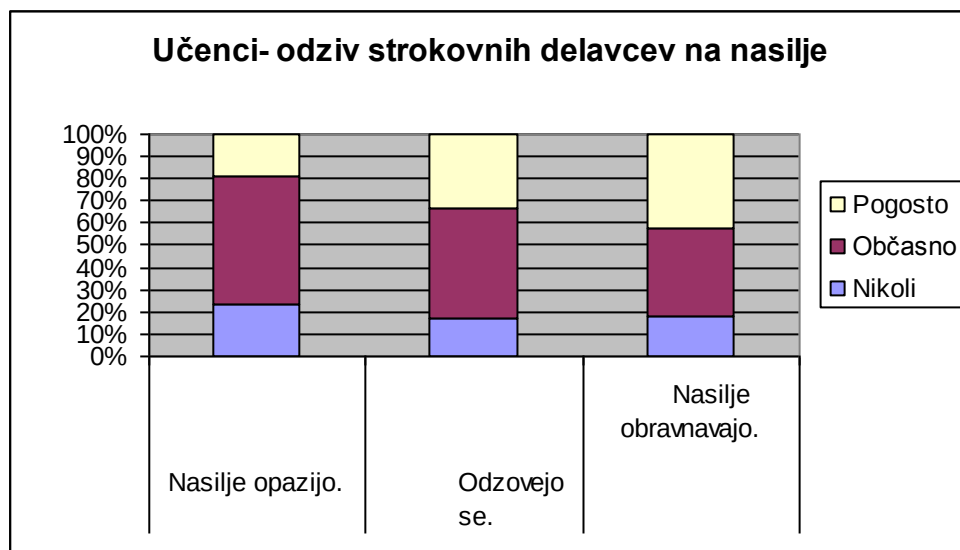
22. Kako strokovni delavci (učitelji ...) ravnaajo v primeru nasilja med učenci na naši šoli? Na ustrezno mesto v tabeli nariši križec. (Številka 0 pomeni nikoli, številka 1 občasno, številka 2 pogosto.)

	0	1	2
Medvrstniško nasilje opazijo.			
Medvrstniško nasilje opazijo in se nanj odzovejo z opozorilom.			
Medvrstniško nasilje opazijo in se nanj odzovejo tako, da zaščitijo žrtev in obravnavajo nasilnega učenca.			

Odziv strokovnih delavcev na nasilje

	0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Nasilje opazijo.	45	23	115	58	37	19	197	100
Nasilje opazijo in se odzovejo.	34	17	98	50	65	33	197	100
Nasilje obravnavajo.	36	18	78	40	83	42	197	100

Tabela 29: Prikaz odziva strokovnih delavcev na nasilje, kakor so ga zaznali učenci.

Graf 27: Prikaz odziva strokovnih delavcev na nasilje, kakor so ga zaznali učenci.

Največ učencev meni, da strokovni delavci na šoli nasilje med učenci redko opazijo, da se nanj redko odzovejo, čeprav je vidimo, da je v tem primeru delež pogosto večji, večkrat zastopan, pogosto pa se po mnenju večine učencev nanj odzovejo, tako da zaščitijo žrtev in obravnavajo storilca nasilnega dejanja. Delež pri oceni pogosto je zelo blizu deležu učencev, ki menijo, da se takšna obravnava zgodi občasno.

UČITELJI

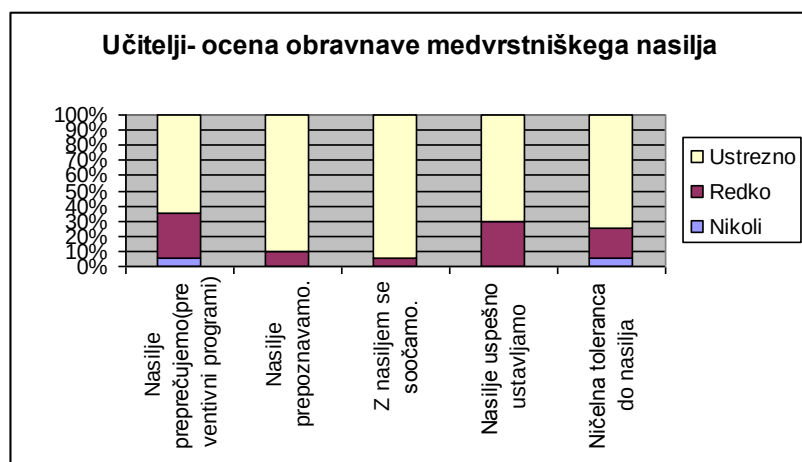
23. V kolikšni meri se uspešno spopadamo z nasiljem med učenci na naši šoli? Posamezne vrednosti trditev označite s križci; pri čemer pomeni 0 nikoli, 1 redko, 2 ustrezno.

	0	1	2
Nasilje preprečujemo s preventivnimi ukrepi (predavanja za učitelje, starše, otroke).			
Nasilje prepoznavamo.			
Z nasiljem se soočamo.			
Nasilje uspešno ustavljamo.			
Ustvarjamo klimo in kulturo, ki ima ničelno toleranco do nasilja.			

Spopadanje z nasiljem med učenci

	0		1		2		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Nasilje preprečujemo(preventivni programi)	1	5	6	30	7	65	20	100
Nasilje prepoznavamo.	0	0	2	10	18	90	20	100
Z nasiljem se soočamo.	0	0	1	5	19	95	20	100
Nasilje uspešno ustavljamo	0	0	6	30	14	70	20	100
Ničelna toleranca do nasilja	1	5	4	20	15	75	20	100

Tabela 30: Prikaz soočenja z nasiljem med učenci, kakor ga ocenjujejo učitelji

Graf 28: Prikaz soočenja z nasiljem med učenci, kakor ga ocenjujejo učitelji

Učitelji v najvišjem procentu menijo, da nasilje ustrezno preprečujemo s preventivnimi programi, da nasilje ustrezno prepoznavamo, da se z njim soočamo, da nasilje uspešno ustavljamo in da delujemo po načelu ničelne tolerance do nasilja. V največji meri nasilje ustrezno prepoznavamo in se soočamo z njim.

X. ŽRTVE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

24. Kolikokrat si bil/-a žrtev nasilnega dejanja učencev v letošnjem šolskem letu na naši šoli?

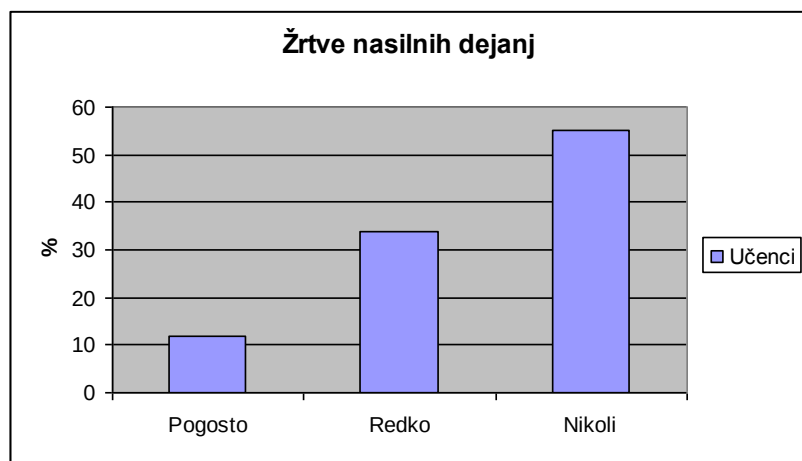
Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Pogosto.
- b) Redko.
- c) Nikoli.

Žrtev nasilnega dejanja

	Št.	%
Pogosto	23	12
Redko	66	34
Nikoli	108	55
Skupaj	197	100

Tabela 31: Žrtve in pogostost nasilnih dejanj

Graf 29: Žrtve in pogostost nasilnih dejanj

Med vprašanimi učenci najvišji odstotek predstavljajo tisti učenci, ki nikoli niso bili žrtve nasilnih dejanj (55%), sledijo jim učenci, ki so bili žrtve redko (34%), 12 % učencev pa je izjavilo, da so pogosto žrtve kaznivih dejanj.

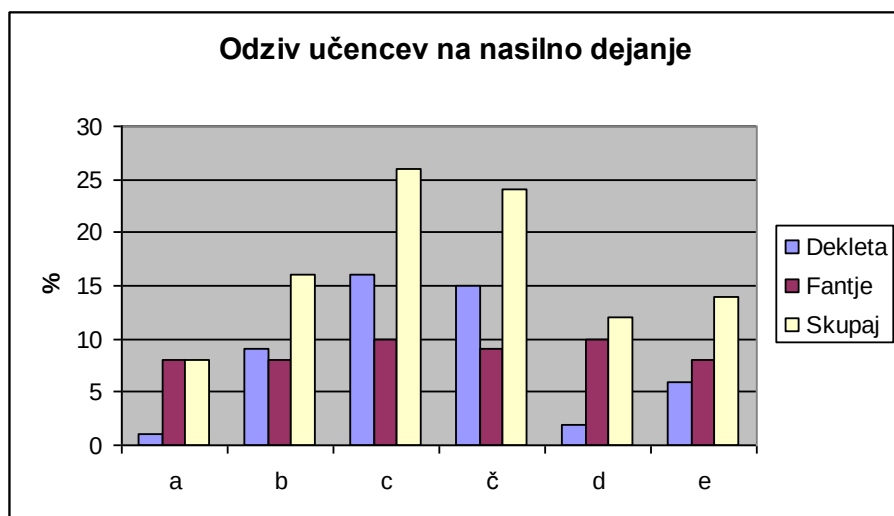
25. Kako si najpogosteje ravnal/-a, ko si bil/-a žrtev nasilnega dejanja učencev? Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Nikomur nisem povedal/-a.
- b) Zaupala sem prijatelju/-ici.
- c) Zaupal/-a sem staršem.
- č) Zaupal/-a sem odrasli osebi na šoli, za katero sem menil/-a, da mi bo pomagala rešiti problem.
- d) Nasilnemu učencu/-ki sem vrnil/-a z nasiljem.

Odziv žrtve na nasilno dejanje

	dekleta		fantje		Sk.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%
a) Nikomur nisem povedal/-a.	2	2	13	8	15	8
b) Zaupal/-a sem prijatelju/-ici.	18	9	13	8	31	16
c) Zaupal/-a sem staršem.	32	16	20	10	52	26
č) Zaupal/-a sem odrasli osebi na šoli.	29	15	18	9	47	24
d) Vrnil/-a sem z nasiljem.	5	2	19	10	24	12
e) Ni potrebno reagirati.	12	6	16	8	28	14
Skupaj	98		99		197	100

Tabela 32: Odziv žrtve na nasilno dejanje

Graf 30: Odziv žrtve na nasilno dejanje

Dekleta so se najpogosteje zaupala staršem ali pa odrasli osebi na šoli, sledi pogovor s prijateljico in mnenje, da ni bilo potrebno ničesar storiti, v najnižjem procentu pa so se izrekla, da se niso nikomur zaupala ali pa do so nasilje vrnila z nasiljem. Fantje so v največjem številu zaupali staršem ali pa na nasilje odgovorili z nasiljem, v manjši meri so zaupali odrasli osebi na šoli, v najmanjšem procentu pa niso nikomur povedali, zaupali so se prijatelju ali pa so menili, da ni potrebno reagirati.

XI. POGLED NA NASILJE PRI UČENCIH

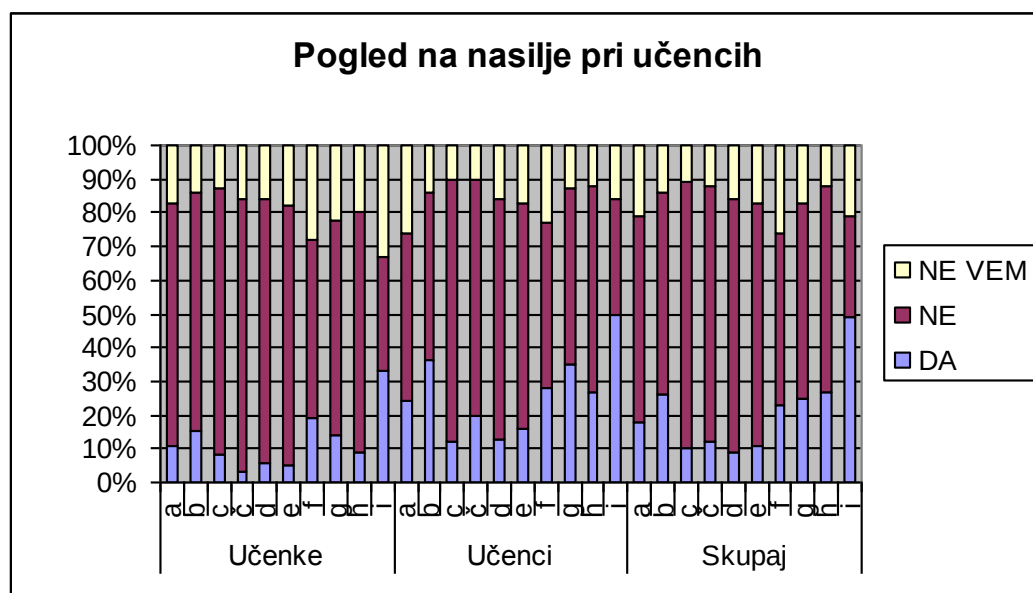
Učenci

26. Preberi naslednje trditve. V okenca tabele nariši križec glede na to, ali se ti zdi trditev resnična, neresnična ali pa do nje nisi opredeljen/-na.

	DA	NE	NE VEM
a) Z nasiljem lahko branim svoje spoštovanje.			
b) Z nasiljem lahko pokažem svojo premoč.			
c) Spora ni mogoče rešiti drugače kot z nasiljem.			
č) Z nasiljem si ohranim položaj vodilnega v razredu.			
d) Če si nasilen, si všeč prijateljem.			
e) Če si nasilen, si všeč osebam nasprotnega spola.			
f) Nasilje je običajen del odraščanja.			
g) Če je nekdo nasilen do mene, je najbolje, da sem nasilen nazaj.			
h) Kdor pove odraslim za nasilno dejanje med vrstniki, je tožibaba.			
i) Rad/-a bi vedel/-a več o načinih preprečevanja nasilja.			

	Učenke								Učenci								Skupaj							
	DA		NE		NE VEM		SK.		DA		NE		NE VEM		SK.		SK. DA		SK. NE		SK. NE VEM		SK.	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
a	11	11	71	72	16	17	98	100	24	24	49	50	26	26	99	100	35	18	120	61	42	21	197	100
b	15	15	70	71	13	14	98	100	36	36	49	50	14	14	99	100	51	26	119	60	27	14	197	100
c	8	8	78	79	12	13	98	100	12	12	77	78	10	10	99	100	20	10	155	79	22	11	197	100
č	3	3	80	81	15	16	98	100	20	20	69	70	10	10	99	100	23	12	149	76	25	12	197	100
d	6	6	77	78	15	16	98	100	13	13	70	71	16	16	99	100	19	9	147	75	31	16	197	100
e	5	5	76	77	17	18	98	100	16	16	66	67	17	17	99	100	21	11	142	72	34	17	197	100
f	18	19	52	53	28	28	98	100	28	28	48	49	23	23	99	100	46	23	100	51	51	26	197	100
g	14	14	63	64	21	22	98	100	35	35	51	52	13	13	99	100	49	25	114	58	34	17	197	100
h	9	9	70	71	19	20	98	100	27	27	60	61	12	12	99	100	36	18	130	66	31	16	197	100
i	48	49	26	27	24	24	98	100	49	50	34	34	16	16	99	100	97	49	60	30	40	21	197	100

Tabela 33: Pogled učencev na nasilje

Graf 31: Pogled učencev na nasilje

Za vse navedene trditve tako fantje kot dekleta v večini menijo, da nasilje ni sredstvo za doseg želenega cilja. (z nasiljem ne branim svojega spoštovanja, ne kažem premoči, spor lahko rešimo na nenasilne načine, z nasiljem si ne ohranjam položaja vodilnega v razredu, nasilni učenci niso všeč prijateljem in osebam nasprotnega spola, nasilje ni običajen del odraščanja; če je kdo nasilen do mene, ne bom vračal z nasiljem; kdor javi nasilno dejanje, ni tožibaba). Čeprav so procenti vseh vprašanih najvišji pri odgovoru NE, pa so pri dekletih procenti pri odgovoru NE ob posameznih trditvah višji. Grafična ponazoritev kaže, da bi se kar 49 % deklet in 50 % fantov rado vključilo v izobraževanja v zvezi s problematiko nasilja.

4. 2 IZVEDBA LIKOVNE DELAVNICE

Z učenci 7. a razreda smo 3. 12. 2009 izvedli LIKOVNO DELAVNICO. Najprej smo se pogovorili o tem, kako razumejo pojem nasilja in nasilnega dejanja. Razmišljali smo o lastnostih povzročitelja nasilnega dejanja in žrtve. Spregovorili smo o oblikah in vrstah nasilja v družbi, družini in o oblikah in vrstah nasilja, ki jih zaznavajo na šoli. Kratko smo se ustavili ob razlogih, ki lahko vodijo povzročitelja do nasilnega dejanja; razčlenili stisko žrtve, pogovor pa razvili v sklep, da nasilje nikakor ni dopusten način razreševanja osebnih in medosebnih odnosov, da je potrebno vedno brezpogojno zaščititi žrtev, storilcu pa dati jasno sporočilo, da nasilje ni dopustno. Prizadevati, izobraževati in vzgajati se moramo za ničelno toleranco do nasilja. Po pogovoru so učenci risali simbol boja proti nasilju. Pod narisanim simbolom so zapisali misel proti nasilju. Posamezni primeri izdelkov so prikazani v prilogi raziskovalne naloge.

Fotografija 4: Krog simbolizira enotnost, povezanost, celoto.

4. 3 IZVEDBA URE ODDELČNE SKUPNOSTI

 CELJE	UČENCI IZVAJALCI: Zala Teršek, Marko Kugonič, Luka Marcen MENTORICA: Blanka Skočir	URA ODDELČNE SKUPNOSTI (UOS)
DATUM: 16. 12. 2009	ŠT. URE: 1., 2.	RAZRED: 7. a
UČNA TÉMA	KONFLIKTI	
UČNA ENOTA	POZITIVNI IN NEGATIVNI VIDIKI KONFLIKTOV TER SODELOVANJE PRI REŠEVANJU KONFLIKTOV	
FUNKCIONALNI CILJI: ▪ Učenec ozavešči svoja občutja ob stiskanju pesti in odpiranju pesti (soočenje z nasprotnimi interesi in boj za svoj interes). ▪ Učenec razmišlja o pozitivnih in negativnih vidikih konfliktov. ▪ Učenec označi in presoja različna vedenja v konfliktnih situacijah. ▪ Učenec predlaga svoje videnje pozitivne razrešitve konfliktne situacije. ▪		IZOBRAŽEVALNI CILJI: ▪ Učenec usvoji pojem KONFLIKT, KOMPROMIS
UČNE METODE:	UČNE OBLIKE:	UČILA IN PRIPOMOČKI
▪ <u>Pogovor</u> ▪ <u>razlaga</u> ▪ <u>delo z besedilom</u> ▪ <u>demonstracija</u> ▪ <u>reševanje vaj</u>	▪ <u>frontalna</u> ▪ <u>skupinska</u> ▪ <u>delo v dvojicah</u>	<u>Barvni kartončki</u> <u>Listi za skiciranje odgovorov</u> <u>Delovni list: problemska zgodba</u>
VIRI/LITERATURA: Cimerman Petrovič, P.: Od prepira k strpnosti: priročnik za razvijanje socialnih in komunikacijskih veščin, Ptuj 2007, str. 51-54.		

POTEK IZVAJANJA URE ODDELČNE SKUPNOSTI

1. UVOD

LE SKUPAJ SMO SKUPINA
ZA NASMEH POTREBUJEM MALO: OD SEBE SE OBRNEM K TEBI

UČENCI ANIMATORJI	UČENCI
- usmerijo učence v krog; - vodijo pozdrav dneva; - se kratko predstavijo; - napovedo temo dela.	- se posedejo v krog; - izvedejo pozdrav tako, da vsak učenec iz vrečke barvnih kartic izbere kartico določene barve in jo izroči sošolcu, ki sedi poleg njega, ob tem pa ga pozdravi tako, da izbere poljubno gesto (mu poda roko, ga pogladi, poklekne ...)

2. MERJENJE MOČI – KONFLIKT RAZLIČNIH INTERESOV

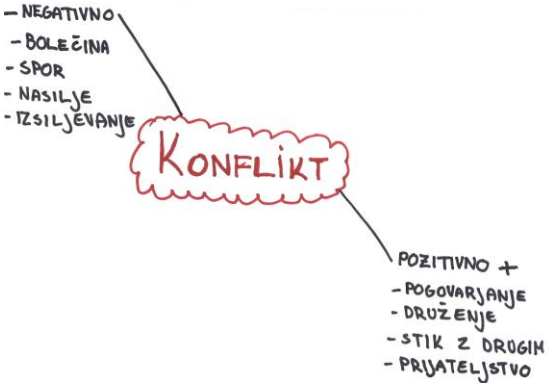
DOTIK JE STIK DVEH RAZLIČNIH SVETOV
TAKTIKA ALI SILA?

UČENCI ANIMATORJI	UČENCI
- dajejo navodila za igro moči; - spremljajo potek igre; - vodijo pogovor.	- učenci se v krogu v dvojicah postavijo drug proti drugemu. Eden od učencev tišči pest, drugi pa mu jo poskuša odpreti. Po dveh minutah se vlogi zamenjata.
Kako ste se počutili, ko ste držali zaprto pest?	Odločno, negotovo, močno, jezno, pogumno, ne vem.
Na kak način se je trudil sošolec, da bi pest odprl?	Poskušal mi je razkleniti prste, tiščal me je, poskušal je preusmeriti mojo pozornost od tiščanja pesti, napenjal se je, smejal se je.
Kako ste doživeli sošolčev dotik?	Bolelo me je, razjezilo me je, čuden občutek, nemoč, borba, sila, nasprotje.
Kako sta zaključila igro?	Ni mi odprl pesti, zmagal sem, uspel mi je odpreti pest, izgubil sem.
S čim je uspel odpreti pest?	S taktiko; tako da mi je razklepal posamezne prste; nasmejale me je, kar mi je vzelo moč; bil je močnejši.
Kako ste se počutili, ko ste odpirali pest?	Da se dotikam drugega človeka, previdnost, nemoč, negotovost, kako naj se lotim njegove pesti, nasprotje, konflikt, odločenost.
Na kakšen način ste poskušali pest odpreti?	S silo, s tiščanjem, smejal sem se, poskušal sem mu po korakih odvzeti moč.
Kako ste doživljali sošolca, ko ste mu odpirali pest?	Boril se je, napetost, odločenost, moč, šibkost.
Ali kaj podobnega doživljate tudi, kadar so vaši interesi drugačni od drugih in se znajdete v konfliktu?	Da, v takšnih situacijah doživljamo podobne občutke
Ali tudi konflikte rešujemo na podobne načine.	Da, pogosto.

3. POZITIVNI IN NEGATIVNI VIDIKI KONFLIKTA

VSAKA PALICA IMA DVA KONCA

VSAKA MEDALJA IMA DVE PLATI

UČENCI ANIMATORJI	UČENCI	
- dajejo navodila za delo po skupinah; - spremljajo potek skupinskega dela; - vodijo poročanje skupin, - vodijo učence pri oblikovanju povzetkov poročanja. Na tablah nastaja LEPLJENKA ZAPISOV VSEH SKUPIN Od česa pa je odvisno, ali bo konflikt pozitivna ali negativna izkušnja? Kako bi se želeli sami odzvati na konflikt? Je lahko tako delovati? Zakaj ne? Torej konflikt kot pozitivna izkušnja ni mogoč? Kako? Lahko jezo sprostimo tako, da ne prizadenemo drugih ljudi?	- se razporedijo v skupine glede na barvo kartončka, ki so ga dobili na začetku delavnice; - na list A3 zapišejo pozitivne in negativne vidike konfliktov; - sodelujejo pri poročanju. <u>POZITIVNI VIDIKI KONFLIKTOV</u> - Soočenje različnih mnenj. - Razmišljanje o različnih mnenjih. - Druženje. - Pogovarjanje. - Medsebojni stiki. - Prijateljstvo. - Močnejše vezi. - Zmaga. - Dogovarjanje. - Poslušanje. - Da privoščiš dobro tudi drugim. <u>NEGATIVNI VIDIKI konfliktov</u> - Bolečina. - Spor. - Nasilje: besedno, telesno ... - Izsiljevanje. - Sovraštvo. Od tega, kako se odzovemo nanj, kako reagiramo ... Tako, da bi se pogovarjali o njem, da bi se poslušali, da bi sodelovali ... Ne, sploh ne. Ker me jezi; ker bi ga najraje prebutal; ker hočem, da obvelja moje mnenje; ker mislim, da narobe misli; ker se ne morem pogovarjati ... Bi se dalo, bi šlo ... Ko bi me minila jeza, ko bi se pogovoril s prijateljem, ko bi razmisлил o vsem, ko bi prespal, ko bi nekaj prebutal, ko bi sprostil jezo ... Lahko.	

Kaj bi naredili, da bi sprostili jezo? Bi lahko razmislili, na kakšen način bi sprostili jezo, da bi pri tem naredili čim manj škode? Bi poskusili najprej na primeru, ki ni vaš konflikt?	Butal bi po mizi; skakal bi po mizi, odprl bi okno in skočil na travo; zaprl bi se v omaro, kričal bi, povedal bi prijatelju, jokal bi; tekal bi po hodniku, takoj bi šel domov. Bi. Da.	
---	---	--

4. DELOVNI LIST: ZMAGAŠ-ZMAGAM

MOČ CELOTE JE ODVISNA OD NJENEGA NAJŠIBKEJŠEGA ČLENA

UČENCI ANIMATORJI	UČENCI	
- dajejo navodila za delo po skupinah; - spremljajo potek skupinskega dela; - vodijo poročanje skupin; - vodijo učence pri oblikovanju povzetkov poročanja.	- so razporejeni v skupine glede na barvo kartončka, ki so ga dobili na začetku delavnice; - preberejo zgodbo NASTOP; - preberejo način reševanja naloge; - preberejo rešitve; - k vsaki rešitvi pripišejo, za kateri način reševanja gre: UMIK KOMPROMIS ZMAGAŠ- IZGUBIM ZMAGAŠ –ZMAGAM - izberejo način, ki se jim zdi najbolj primeren in izbor utemeljijo. - Učenci so enotno izbrali kot najboljšo rešitev za dan primer KOMPROMIS, saj so mnenja, da s poslušanjem mnenj sogovorca, z utemeljevanjem svojega mnenja in z načinom, da vsak nekoliko popusti ter tako oblikujemo mnenje, s katerim vsi nekaj pridobimo, najbolj učinkovito rešimo konflikt.	

4.4 OBISK PREVZGOJNEGA DOMA RADEČE

Prevzgojni dom Radeče, ki deluje pod okriljem Ministrstva za pravosodje, se nahaja v prostranem parku ob desnem boku mesta Radeče, obdan z velikim parkovnim delom, ki se v tem letnem času prebujata v zgodnjo pomlad, na kar so nas opozorili zvončki med krpami snega. Za velikim lesenimi vrati pa nas je čakalo doživetje, polno tople prijaznosti na eni strani in krute resničnosti na drugi. Ko smo vstopili v poslopje, je za nami trdo zarožljala ključavnica, a ker smo se kmalu znašli v svetli in topli zbornici z resnično prijetnimi sogovorniki, ki so si vzeli za nas veliko časa in ob katerih smo čutili, da z obiskom opravljamo nekaj pomembnega, smo se počutili veliko boljše.

Z g. Francem Majcnom- vodjem oddelka za vzgojo, go. Ireno Zupan- pedagoginjo in terapevtko odvisnosti in go. Vanjo Počivalšek- socialno delavko - smo se pogovarjali o delovanju prevzgojnega doma; o njihovih vzgojnih programih in težavah, s katerimi se srečujejo pri svojem delu.

Lahko kratko predstavite PD Radeče?

V Prevzgojni dom sprejemamo mladoletnike stare med 14. in 21. letom, najvišja dovoljena starostna meja pa znaša 23 let. V dom prihajajo mladoletniki s sklepom sodišča, potem ko so se za neustrezne pokazale tudi premestitve v vzgojne zavode (Logatec, Slivnica, Planina...). Mladoletniki, ki bivajo v PD Radeče, so po sklepu sodišča napoteni v zavod zaradi storitve težjih kaznivih dejanj (velike tatvine, rop, posilstva, umora...). V domu ostanejo od 1 do 3 let. V domu bivajo večinoma fantje, izjemoma pa tudi kakšno dekle. Trenutno imajo 30 mladoletnikov, največ med 17. in 18. letom starosti; kapaciteta, ki jih ustanova premore, pa je bivanje za 68 mladoletnikov; čeprav bi bilo po evropskih standardih mogoče namestiti največ 45 mladoletnikov. V domu delujejo naslednje službe: oddelek za varnost (pravosodni policisti-pazniki), vzgojna služba (vzgojitelji-pedagogi), oddelek za izobraževanje (učitelji, inštruktorji) – izobraževanje je individualno prilagojeno vsakemu mladoletniku posebej in je notranje ter zunanje. Delujejo še službe za psihološko in splošno zdravstveno obravnavo; za zaključeno celodnevno življenje v domu pa skrbi tehnično osebje.

Katere so najpogostejše težave, s katerimi se srečujejo mladoletniki v domu?

Gre za mladostnike, ki prihajajo iz neomejene prostosti v zaprt prostor, kar predstavlja zanje velik problem. Z nalogami in odgovornostjo se okrne njihova »neodgovorna« svoboda, ki so jo živeli zunaj. Omejevanju svobode so se v realnem življenju zoprstavili z odhodi z doma, v prevzgojnem domu pa sprva nimajo takšne možnosti izhoda, kar nujno vodi do konfliktnosti v mladostniku in soočenju z njo. Ure vstajanja in domski red spremeni njihov prejšnji življenjski ritem, ki je bil osredotočen predvsem na pozne večerne ure in nočno življenje ter dnevni počitek. Veliko težav mladoletniki prinesejo s sabo, saj izhajajo večinoma iz nepopolnih družin, ki so zaznamovane z nasilnostjo. V največji meri gre za mladoletnike, ki so zaznamovani z nasiljem že od otroštva in je skozi obdobje mladosti raslo z njimi.

Katera osnovna načela morajo upoštevati mladoletniki v domu?

Osnovna načela so zapisana v hišnem redu prevzgojnega doma. Mladoletniki so vključeni v dva ciklusa dnevnega dela; v prvem tednu hodijo v šolo in se učno usposablja v delavnicah v dopoldanskem času, v popoldanskem pa so vključeni v vzgojno delo; v drugem turnusu pa gre za zamenjavo dopoldanskih in popoldanskih aktivnosti. Delovni dan mladoletnikov je zelo strukturiran in izpolnjen, tako da so ves čas intenzivno zaposleni, kar zmanjšuje možnost dolgočasje in iz tega izhajajočih vzgojnih težav. V ta namen dom organizira vrsto pritočasnih dejavnosti; npr. športne dejavnosti, novinarsko dejavnost, pohodništvo in tabore ... poleg tega pa se izvajajo tudi terapevtske dejavnosti.

Se pri svojem delu srečujete tudi z oblikami medvrstniškega nasilja?

Medvrstniško nasilje in nasilje nasploh je bilo pred leti veliko bolj izrazito, zadnja leta pa se stanje umirja. Medvrstniško nasilje se najpogosteje izkazuje v obliki IZSILJEVANJA (za denar, obleko, druge predmete ...) in GROŽENJ, kaj se bo zgodilo, če se ne uresničijo določene zahteve (čiščenje, sodelovanje pri goljufiji, prinašanje droge z zunanjega terena, druge usluge ...). Žrtve so najpogosteje telesno šibkejši fantje in novinci, zlasti tisti, ki izkazujejo večjo mero plašnosti. Mladoletniki imajo jasno vzpostavljeno hierarhijo odnosov, ki temelji na MOČI. Velik problem pri razreševanju nasilnih situacij predstavlja zaupanje. Če mladoletnik zbere toliko moči, da se zaupa osebi, se le-to ustrezno odziva. Nasilnega mladoletnika se v prvi fazi fizično izolira zaradi nevarnosti agresivnih dejanj, nato pa se ga individualno vsebinsko obravnava. Z uvidom v lastno problematično vedenje se obravnavani mladoletnik vrne nazaj v skupino. Medvrstniško nasilje se uspešno omejuje z izbiro kvalitetnih programov in dejavnosti, v katere so vključeni mladoletniki, ter s pogovori o nasilju. Zanimiv izraz, ki ga uporabljajo mladoletniki za tistega, ki poišče pomoč pri vzgojiteljih v primeru medvrstniškega nasilja, je CINKATOR (kdor toži, t.i.«tožibaba»).

Kakšne so naloge prevzgojnega doma pri vzgojni obravnavi mladoletnika?

Posvečamo se pomoči pri razreševanju mladoletnikovih osebnostnih težav (delo s psihologinjo, psihiatrom ...), pripravljamo (zlasti na 3. stopnji) mladoletnika na zdravo integracijo v družbo brez kaznivih dejanj (nasilje, zasvojenost ...). V času bivanja v prevzgojnem domu se morajo mladoletniki izobraziti, si pridobiti določeno formalno izobrazbo. Romski mladoletniki se učijo pisanja in branja ... Nekaj izobraževalnih programov nudijo v domu samem s pomočjo učiteljev in inštruktorjev; določena izobraževanja pa na ustreznih strokovnih in poklicnih šolah opravljajo mladoletniki izven doma. Mladoletnikom se nudijo vse potrebne oblike individualnega dela in obravnave kakor tudi skupinske aktivnosti ...

Na katerih področjih naletite pri mladoletnikih na največ težav pri njihovi vzgojni obravnavi?

Mladoletniki, ki prihajajo v prevzgojni dom, imajo zelo slabe delovne in učne in navade ter težave s privajanjem na osnovne higienske standarde. Pojavljajo se težave pri upoštevanju dogovorjenega reda in pravil dela. Potrebni so veliki sestanki in osebni obravnavi, da obravnavani mladoletniki sprejmejo osnovne standarde dela in življenja v domu. Pojavljajo se problemi vstajanja, učenja, spoštovanja avtoritete ... Mladoletniki imajo veliko težav s pridobivanjem osnovnih komunikacijskih veščin; zelo težko izrazijo sebe in svoje potrebe ter želje. Najbolj poznan način za izražanje svojih stališč sta jim agresivnost in nasilje. Pri vzgojnem delu se srečujemo tudi z družinami mladoletnikov. Kjer je stik ugoden, so tudi vzgojni rezultati pri mladoletniku hitrejši in bolj zaznavni. Problem mladoletnikov je izjemno nizko samospoštovanje, uničena samopodoba, kar jih pogosto peha v stanje odvisnosti.

Zelo pomembno je, da se mladostniku postavijo meje, okviri, znotraj katerih se lahko giba.

Mladoletnik mora začutiti, da ima vsako negativno dejanje svoje posledice; ukrep; kazen, ki pa se, ko pokaže voljo po preseganju in napredovanju, odstavi, prekine ... Pri izvajanju vzgojnega ukrepanja je zavod izjemno odprt, fleksibilen in prisluhne potrebam posameznega mladoletnika.

S katerimi zunanjimi ustanovami sodelujete pri obravnavi mladostnikov?

Prevzgojni dom je odprt za sodelovanje z vsemi institucijami na vseh ravneh: sodelujemo s centri za socialno delo, sodišči, uradi (zavod za zaposlovanje), vzgojno-izobraževalnimi ustanovami (OŠ Radeče), mladinskimi centri, nevladnimi organizacijami (LAS), občino, društvi (ribiško društvo). Skupaj z njimi organiziramo delovne akcije, prireditve, športna tekmovanja ...

Kratko opišite osebnost varovanca, ki zapušča dom ...

Ko mladoletnik vstopi v dom, naredi s skupino strokovnjakov svoj osebni načrt, ki ga podpiše. Najpogosteje prehaja od 1. ravni (matična vzgojna skupina) s prepoznavo motnje in odločitvijo za spremembo v drugo raven (oddelek brez drog); z uspešnostjo na tej ravni pa se uvrsti na 3. raven (odprti oddelek z motivacijskim ciljem vzdrževanja spremembe). Ko torej izpolni program svojega osebnega načrta, je podana možnost za spremembo vzgojnega ukrepa in posledično odpustitev iz zavoda. Problem vrnitve je, da se mladoletnik največkrat vrača v problematično okolje, iz katerega je izšel. Največje veselje nam je zagotovo, ko se k nam vrne mladoletnik in nam pove, da si je našel zaposlitev, si ustvaril dom ... človek, ki se je našel v življenju in tako z vetrom v jadrih daje najlepšo zahvalo domu in osmisli njegov obstoj.

Fotografija 5: Prevzgojni dom Radeče
(centralna stavba z velikim parkovnim delom)

Fotografija 6: Mladoletniki opravljajo raznovrstna dela v domu in njegovi okolici

Fotografija 7: Izvajanje ročnih del v terapevtski delavnici

4. 5 RAZPRAVA

V raziskovalni nalogi nas je zanimalo, kako učenci doživljajo svoje šolsko okolje (od počutja v šoli, občutka varnosti, miru in reda preko doživljanja pravične obravnave in ustreznega ocenjevanja ter ponudbe ustreznih interesnih dejavnosti, s katerimi se lahko ukvarjajo) in kako se počutijo v sredini svojih sošolcev v razredih (se počutijo sprejete, razumljene in tvorijo prijateljske vezi). Ustrezna splošna šolska klima in socialna klima v razredih sta ena izmed elementov analize stanja šole, ki lahko vplivata na pogostost pojavljanja nasilja med učenci na šoli. O šolski klimi in socialnih odnosih v razredih smo povprašali učence in učitelje naše šole. Splošna šolska klima je pozitivno ocenjena tako z vidika učencev kot učiteljev, zato lahko potrdimo del svoje prve hipoteze. Učenci pa so pri doživljanju splošne šolske klime izpostavili problematiko zagotavljanja ustreznega miru in reda, čemur bi morda kazalo (kljub temu da se na tem področju na šoli intenzivno razmišlja in dela) dati v prihodnosti še kakšen poudarek. Glede na to, da so se učenci številčno podobno odločali med odgovoroma občasno in pogosto, bi morda veljalo razmisliti o določenih spremembah za izboljšanje splošne šolske klime, ob čemer pa se je potrebno zavedati, da še tako dobri programi in premišljeno uvajane novosti ne obrodijo zelenih sadov, če ni ustrezne pripravljenosti in sodelovanja tudi s strani učencev. Velika večina vprašanih učencev meni, da se v svojih razredih dobro počuti, enakega mnenja pa so tudi učitelji, zato lahko potrdimo tudi drugi del svoje prve hipoteze in tako zaključimo z ugotovitvijo, da **učenci naše šole pozitivno doživljajo svoje šolsko okolje in odnose med sošolci v razredu**. Če so bili učenci bolj kritični do splošne šolske klime, pa so bili učitelji bolj kritični do socialnih odnosov med učenci v razredu, tako da bi vsekakor kazalo nadaljevati s projektom socialnih iger, ki ga je kot inovacijski projekt na šolo vpeljala ena izmed učiteljic v šolskem letu 2008/09, tudi na predmetni stopnji.

Ker na pojav nasilja v šoli vplivajo tudi zunanji dejavniki, kot sta družina in okolje, v katerem se učenci gibajo, smo jih vprašali o njihovih družinskih odnosih ter soočanju z nasiljem v okolju (mediji, tolerantnost okolja do nasilja). Ugotovili smo, da **velika večina vprašanih učencev pogosto ustrezno zadovoljuje svoje razvojne potrebe znotraj družin**, s čimer potrjujemo svojo drugo hipotezo. Presenetil nas je rezultat analize anketiranja, ki kaže, da **večina učencev redko spremlja nasilne vsebine preko medijev in da večina učencev živi v okolju, ki ne tolerira nasilja**. Z navedenima ugotovitvama zanikamo svojo tretjo hipotezo.

Po preverjanju nekaterih specifičnih in splošno družbenih dejavnikov, ki lahko vplivajo na pojavljanje nasilja med učenci v šoli, smo učence vprašali, kako pogosto so nasilni v šoli. Predvidevali smo, da je večina učencev redko nasilna, a analiza anketnega vprašalnika je pokazala, da **večina učencev zase meni, da ni v šoli nikoli nasilna**, zato smo ovrgli svojo četrto hipotezo. Podatek je vzpodbuden in ga vsekakor kaže povezati z vzpodbudnim šolskim okoljem, pozitivnimi domačimi razmerami in okoljem, ki ni tolerantno do nasilja (1-3. hipoteza). Vsekakor pa ostaja slaba polovica učencev, ki zase meni, da je nasilna redko (37%) ali pogosto (13%). Tem učencem kaže posvetiti večjo skrb in pozornost, zlasti pogosto nasilnim učencem, za katere bi kazalo morda izdelati individualne vzgojne programe.

Vprašali smo se, kako na pogostost nasilnih dejanj učencev vplivajo nekatere značajske lastnosti (vzkipljivost, napetost, konfliktnost; kot smo zapisali že v osrednjem delu naloge z besedno zvezo osebnostne/značajske lastnosti ne mislimo, da gre za vrojene lastnosti, ampak so lahko pridobljene v času učenčevega otroštva ...), odnos do znanja in izobraževanja, spol in učna uspešnost učencev. Ugotovili smo, da je pogostost nasilnih dejanj odvisna od vseh zapisanih postavk, zato potrjujemo svojo peto hipotezo. **Učenci, ki menijo, da nimajo težav z vzkipljivostjo, napetostjo in konfliktnostjo; ki imajo pozitiven odnos do znanja in izobraževanja in ki so učno bolj uspešni, so manj pogosto povzročitelji nasilnih dejanj med učenci v šoli. Fantje so pogostejše nasilni kot dekleta**. Pomislek, ki smo ga imeli ob raziskovanju, je bil, da morda ne gre za razliko v pogostosti nasilja, ampak v obliki nasilnih dejanj v smislu uporabe fizičnega nasilja na eni strani in verbalnega na drugi strani, vendar analiza anketnega vprašalnika tega pomisleka ni potrdila.

Ker smo predvidevali, da učenci pozitivno doživljajo splošno šolsko klimo in odnose v razredu ter imajo harmonične družinske odnose, smo predvideli tudi, da **so učenci in učitelji na šoli redko priče nasilnim dejanjem**. Naša šesta hipoteza se je z analizo anketnega vprašalnika potrdila.

Z analizo nasilja med učenci na naši šoli smo želeli ugotoviti, katere vrste nasilnih dejanj se najpogosteje pojavljajo. Domnevali smo, da se v najpogostejših nasilnih situacijah srečujejo fantje, in sicer učenec z učencem enake starosti. Ko smo izvedli anketni vprašalnik, smo ugotovili, da se mnenja učencev in učiteljev razhajajo. Skupna slika mnenj učiteljev in učencev kaže, da smemo potrditi predvidevanje, da **so v nasilno situacijo največkrat vpleteni fantje, in sicer posamezniki** (in ne skupine ali skupine proti posameznikom), ovreči pa moramo del svoje hipoteze, da gre za enako starostno obdobje med udeleženi, saj (sicer z nizkim procentom, a vendarle) prevladuje mnenje, da **je najbolj pogosto nasilje starejših učencev nad mlajšimi** (zlasti po mnenju učiteljev), kar menimo, da je podatek, vreden razmisleka in ukrepanja.

Analiza posameznih oblik nasilnih dejanj kaže, da so na šoli prisotne vse oblike nasilnih dejanj: verbalno, fizično, psihično, spolno, socialno in ekonomsko. Najmanj izrazite so oblike ekonomskega nasilja (izsiljevanje za denar, materialne dobrine, zahteva po sodelovanju pri goljufanju ...), **najbolj pa sta v ospredju fizično (po mnenju učiteljev in učencev odrivanje, po mnenju učencev pa še nasilne igre), verbalno nasilje (po mnenju učiteljev in učencev žaljivi vzdevki, po mnenju učencev pa še preklinjanje) in spolno nasilje (po mnenju učencev neprimerno govorjenje)**. Potrdimo lahko svojo osmo hipotezo. Pri tem moramo zapisati, da gre za lažje oblike nasilnih dejanj, ki pa jih je potrebno resno in dosledno obravnavati, saj lahko močno prizadenejo žrtev in se razmahnejo, če šola ne deluje v smislu ničelne tolerance do nasilja (kar je bilo na naši šoli izrecno poudarjeno kot sklep in obveza za vse delavce šole na uvodni učiteljski konferenci v avgustu 2010).

V okviru posnetka stanja nasilja med učenci na naši šoli nas je zanimalo, kje in kdaj se najpogosteje dogajajo nasilna dejanja. Mnenja učiteljev in učencev se razhajajo, večinoma pa so to točke, ki jih je težje nadzorovati, kot npr. **šolski okoliš, pot iz šole do doma, šolska stranišča** ... Pogost prostor nasilnih dejanj so tudi **šolski hodniki** (z letošnjim šolskim letom se je uvedlo dodatno dežuranje strokovnih delavcev na vseh sivih točkah šolskih hodnikov; arhitekturna težava naše šole pa je, da ima veliko sivih mest), za katere menimo, da so v času šolskih odmorov prenatrpani (na njih se zadržuje preveliko število učencev na majhnem prostoru), zato predlagamo, da se najdejo ustrezne rešitve za sprostitev hodnikov v času šolskih odmorov (predlagamo bivanje v učilnicah; zavedamo pa se, da se ob tem pojavi problem nadzora nad določenimi aparaturami v prostorih) in **učilnice** ter (po mnenju učencev) **garderobe**. Najmanj nasilnih dejanj se zgodi v jedilnici, ki je arhitekturno znova prostor, ki omogoča nasilna dejanja (v letošnjem šolskem letu je na tem mestu okrepljeno dežurstvo strokovnih delavcev), telovadnici in knjižnici (obe mesti sta pod stalnim nadzorom strokovnih delavcev). Ob pisanju se zavedamo, da ne gre samo za vprašanje popolne pokritosti mest z nadzorom, ampak tudi za doslednost izvajanja nadzora, kar pa je ob vseh nalogah, s katerimi se v času šolskega pouka srečujemo učitelji zelo težko vselej kvalitetno izvajati. Potrdimo lahko del svoje devete hipoteze, pri čemer je, kot smo videli, še več drugih kritičnih točk nasilnih dejanj, na katere moramo biti pozorni.

Čas najpogosteje izvedenih dejanj sovпада z našimi predvidevanji, to je čas **šolskih odmorov**. Menimo, da je stanje primerjalno s preteklimi leti v času šolskih odmorov boljše, vendar še vedno kaže delati na tem področju.

Pri zapisovanju desete hipoteze nas je zanimalo, katere načine soočenja z nasiljem med učenci anketirani učenci najpogosteje opazijo pri strokovnih delavcih. Ugotovili smo, da opazajo, da **strokovni delavci nasilje med učenci redko opazijo, pogosteje se (ko ga opazijo) nanj odzovejo z opozorilom, še pogosteje pa (ko ga opazijo) zaščitijo žrtev ter obravnavajo nasilnega učenca**. S tem zanikamo svojo tezo, ki pravi, da strokovni delavci nasilje pogosto opazijo, se pogosto nanj odzovejo z opozorilom, redkeje pa ga obravnavajo. Po analizi anketnega vprašanja bi bilo morda

dobro delati na senzibilnosti in pozornosti ter prepoznavanju nasilnih dejanj med učenci, kar bi lahko uresničili tudi z izobraževanji za strokovne delavce šole. Vsekakor pa bi bilo dobro, da bi v prihodnosti zasledili večje razlike med učenci, ki menijo, da se nasilje občasno obravnava tako, da se zaščiti žrtev in obravnava storilca, in tistimi, ki opažajo, da se take obravnave pogosto uresničujejo na račun številčnejše pogostosti takih obravnav učencev.

Strokovni delavci v največjem številu menijo, da **se na šoli pogosto ustrezno spopadamo z nasiljem med učenci** (uvajanje preventivnih programov, ustavljanje nasilja, ničelna toleranca do nasilja). Največ strokovnih delavcev meni, da ga ustrezno prepoznavamo in se soočamo z njim. Potrjujemo svojo enajsto tezo.

Več kot polovica anketiranih učencev ni bilo na šoli nikoli žrtev nasilnega dejanja, število učencev, ki so bili žrtve redko ali pa pogosto pa se gibljejo zelo podobno kot število učencev, ki so bili redko ali pogosto nasilni. Vsak nasilen učenec ima torej po logičnem sklepu tudi svojega učenca, ki je žrtev. Zanimati moramo svojo dvanajsto hipotezo, ki pravi, da je bila večina učencev redko žrtev nasilnega dejanja med učenci. Menimo, da bi bilo dobro obravnavati tudi učence, ki so pogosto žrtev nasilnega dejanja. Presenetil nas je odziv žrtve nasilnih dejanj, saj **večina deklet v primeru nasilnega dejanja zaupa staršem, nato odrasli osebi na šoli, na tretjem mestu prijateljicam; večina fantov pa zaupa staršem ali pa nasilnemu učencu vrne z nasiljem.** Zanimamo del svoje dvanajste hipoteze. Ugotavljamo, da največ učencev v primerih nasilnih dejanj ravna ustrezno, kar seveda ne velja za povračilno nasilno dejanje pri fantih. Morda bi se v tem smislu lahko s fanti (tudi z vsemi učenci) izvedlo določene delavnice.

Največ vprašanih učencev izraža **negativno opredelitev do nasilja kot sredstva za doseganje pomembnosti, uspeha, ugleda, vodstva, priljubljenosti, tudi kot normalnega pojava v času odrasčanja. Pri negativni opredelitvi do nasilja dosegajo višji procent dekleta kot fantje.** Potrjujemo svojo štirinajsto hipotezo. Ker je zaznati tudi kar visok procent otrok, ki se do pojava niso znali opredeliti, menimo, da bi bilo **dobro za učence organizirati določena predavanja in delavnice za osveščanje na tem področju, do česar se je opredelila tudi večina anketiranih učencev**, s čimer potrjujemo tudi svojo zadnjo tezo.

5. ZAKLJUČEK

Naj zaključek začnemo s ponovnim zapisom motiva za naše raziskovanje.

Učiteljice in učenci večkrat ugotavljamo, da je na šoli bolj mirno, kot je bilo včasih v času poteka pouka. V času malice vladata na šoli večji mir in red, manj je uničevanja šolske lastnine in kar se nam zdi zelo pomembno, manj je nasilnih dejanj med učenci. V decembru pa je vendarle počilo. V učilnici za slovenščino. Najprej le besedni izziv, nato pa tudi manjši fizični obračun. Slišati je bilo, da dogodek ni bil prvi v tem dnevu in eden od vpletenih učencev je v besu dejal, da tudi ne zadnji ... Ko smo nasilno dejanje obravnavali skupaj s svetovalno delavko, razrednikom in učiteljico slovenščine, se nam je utrnilo vprašanje: Kakšno sliko nam lahko ponudi analiza nasilja med učenci na naši šoli. Torej smo se lotili raziskovalnega dela.

Kakšno sliko nam lahko ponudi analiza nasilja med učenci na naši šoli?

Zagotovo podoba ni CELOSTNA, saj smo v obravnavo vključili le učence II. in III. triade ter učitelje. V analizo nismo zajeli svetovalne službe, vodstva šole, administrativnega in tehničnega osebja šole, staršev, učencev I. in deloma II. triade ... je torej le izsek tistega najbližjega dela šolskega življenja, s katerim se najpogosteje soočamo raziskovalci.

Podoba prav tako ni celostna zato, saj v analizi obravnavamo le nasilje med učenci, ne pa drugih vrst nasilja, ki se pojavljajo v šoli kot VIZ-ustanovi in vzročno -posledično vplivajo drugo na drugega. Vse to so področja, ki so v prihodnosti lahko izziv raziskovalnemu delu z namenom, da se ugotovi kritične točke, povezane z nasiljem na šoli; sprejme določene odločitve za spreminjanje stanja in v končni fazi evalvira rezultate uvajanja sprememb.

V svojem posnetku stanja nasilja med učenci v II. in III. triadi (ki je prva analiza tovrstnega področja na naši šoli) smo ugotovili, da so učenci in učitelji redko priče nasilnih dejanj na naši šoli, da večina učencev ne povzroča nasilnih dejanj in jih tudi ne utrpi, na kar vplivata ustrezna šolska klima in okolje, v katerem učenci živijo ter negativna stališča učencev do nasilnih dejanj. V primeru nasilnih dejanj prihaja na naši šoli do blažjih oblik nasilja med učenci, in sicer v času ter na mestih, ki jih je težje nadzirati. Strokovni delavci se odzovejo na nasilje in ga obravnavajo, problem pa se pojavi v situacijah, ko nasilja ne opazijo, učenci pa jih na nasilje ne opozorijo. Čeprav večina vprašanih na nasilje opozori starše ali odraslo osebo na šoli, je delež učencev, ki na nasilje ne opozorijo še vedno velik. Da bi se še bolj uspešno spopadali z nasiljem na šoli, bi iz naše analize izhajajoč z določenimi premišljeni spremembami ob sodelovanju učencev poskušali še izboljšati splošno šolsko klimo (zlasti mir in red) ter odnose med učenci v razredih. Za učence bi uvedli delavnice v zvezi z ozaveščanjem problematike nasilja in nenasilnih reševanj sporov, za strokovne delavce pa stalna strokovna izobraževanja na temo zaznavanja in prepoznavanja nasilja, soočanja z njim in ustreznega obravnavanja. Ker na pojav nasilja med učenci v šoli vpliva tudi družinska vzgoja skupaj z okoljem, v katerem otroci živijo, bi bilo smiselno določena predavanja organizirati tudi za starše, in sicer na način, da bi se jih udeležila večina staršev.

6. VIRI IN LITERATURA

6.1 LITERATURA

- Aničić, K. 2002: Nasilje, nenasilje: priročnik za učiteljice, učitelje, svetovalne službe in vodstva šol. Ljubljana: I2.
- Habbe, J. 2000: Nasilje in varnost otrok v šolah. Ljubljana: Lisac & Lisac.
- Lesar, S. 2006: Spregovorimo o nasilju med otroki. Ljubljana: UNICEF Slovenija.
- Mugnaioni, L. D. 2009: Nasilje v šoli: opredelitev, prepoznavanje. Kranj: Šola za ravnatelje.
- Mugnaioni, L. D. 2005: Strategije za preprečevanje nasilja. Ljubljana: Šola za ravnatelje.
- Skup. avt. 2006: Mladi in nasilje v šoli (zbrani prispevki z okrogle mize). Ljubljana: Zavod EMMA.
- Drevenšek, P., Krivec, A., Repar, J. 2001: Mladi imamo težave, kako jih rešujemo (raziskovalna naloga). Celje: 1. osnovna šola.
- Herga, D., Mašič, M. 2002: Nasilje med učenci (raziskovalna naloga). Celje: OŠ Hudinja.
- Kostanjevec, M., Kopriva, Š. 2003 : Pogledi in izkušnje mladih z agresivnostjo. Celje: ŠCC.
- Muhovec, M., Lamut, T., Kladnik D. 1997: Nasilje med mladimi v širšem in ožjem okolju. Celje: GCC.
- Pungartnik, J. 2007 : Nasilje med mladimi (raziskovalna naloga). Frankolovo: Osnovna šola.
- Šačiri, M., Trobiš B., 1999 : Nasilje med vrstniki: razlika v pogledih učencev in njihovih staršev. Celje : OŠ Glazija.

6.2 SPLET

- Kaj je nasilje: <http://www.drustvo-zenska-svetovalnica.si>
- Medvrstniško nasilje: <http://www.bambino.si>
- Nasilje med vrstniki: <http://www.ringaraja.net>
- Nasilje in pojavnost v Sloveniji : <http://www.unicef.si/main/pojavnost.wlgt>
- Nasilje nad otroki: <http://www.zavod-emma.si>
- Otroci in nasilje; http://www.coe.si/sl/dejavnosti/prioritetni_projekti/otroci_in_nasilje/

6.3 JEZIKOVNI PRIROČNIKI

- Verbinc, F. 1997: Slovar tujk. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Bajec, A ... 1994: Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Skaza, J. 2000: Pravopisni priročnik. Dobrna: ^eKnjiga.

6.4 VIRI FOTOGRAFSKEGA MATERIALA

- Fotografije so avtorsko delo učencev raziskovalcev raziskovalne naloge.
- Fotografije Prevezgojnega doma Radeče izhajajo iz njihovega internega arhiva.

7. ZAHVALA

Zahvaljujemo se učencem 7. a razreda za sodelovanje pri izvedbi likovne delavnice in ure oddelčne skupnosti.

Zahvala velja učiteljem in učencem II. ter III. triade osnovne šole Frana Roša, ki so sodelovali pri izpolnjevanju anketnega vprašalnika in nam omogočili anketiranje.

Hvala vodstvu šole, ki nam je omogočilo obisk Prevzgojnega doma Radeče.

Zahvaljujemo se Prevzgojnemu domu Radeče za izčrpno predstavitev doma.

Zahvala velja tudi mentorici, ki je vodila, spremljala in jezikovno popravila naše delo.

8. PRILOGE

8.1 ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE

ANKETA

Smo učenci devetega razreda osnovne šole. V svoji raziskovalni nalogi, ki jo pripravljamo, se ukvarjamo s problematiko **nasilja med učenci** na **naši šoli** v **letošnjem šolskem letu**. Prosimo, da izpolniš anketni vprašalnik, kar nam bo v veliko pomoč pri posnetku stanja medvrstniškega nasilja pri nas.

1. Spol (obkroži črko pred ustreznim odgovorom).

- a) Moški b) Ženski

2. Razred, ki ga obiskuješ. Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Šesti b) Sedmi c) Osmi č) Deveti

3. Povprečna ocena, s katero lahko meriš svoj učni uspeh. Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Odlično b) Prav dobro c) Dobro č) Zadostno d) Ne zadostno

4. Preberi trditve na levi strani razpredelnice, nato pa ob vsaki naredi križec v ustrezno okence. Številka 0 pomeni nikoli, številka 1 občasno, številka 3 pa pogosto.

Šola kot VIZ-ustanova

	0	1	2
V šoli se dobro počutim.			
V šoli sem varen/-na.			
V šoli vladata ustrezen mir in red.			
V šoli me delavci šole pravično obravnavajo.			
V šoli sem ustrezno ocenjen za svoje delo.			
V šoli imam dejavnost(i), s katero(imi) se rad(a) ukvarjam.			

Socialna klima v razredu

	0	1	2
V svojem razredu se dobro razumem s sošolci.			
V svojem razredu se čutim sprejetega.			
Med sošolci imam veliko prijateljev.			

Domače okolje

	0	1	2
S starši se lahko pogovarjam o svojih težavah.			
Starši vedo za moje izhode (kam, s kom, do kdaj sem zunaj).			
Starši so zadovoljni z mojim učenim delom in učenim uspehom.			
Izven šole imam dejavnost(i), s katero(imi) se rad(a) ukvarjam.			

Družbeni dejavniki

	0	1	2
Po TV ali spletu gledam oddaje z nasilno vsebino.			
Okolica, v kateri živim, dopušča nasilje.			

5. Na levi strani tabele so zapisane nekatere lastnosti. Presodi, ali veljajo zate, nato pa v ustrezno okence nariši križec.

	DA	NE
Hitro se razjezim in vzkipim.		
Večkrat sem napet/-a.		
Pogostokrat se s kom sprem.		
Redno opravljam šolsko in domače delo.		
Zadovoljen/-na sem s svojim šolskim uspehom.		
Znanje in izobrazba sta vrednoti.		

6. Kolikokrat si bil/-a priča nasilnemu dejanju med učenci na naši šoli v letošnjem šolskem letu? Obkroži ustrezen odgovor.

- a) Pogosto.
- b) Redko.
- c) Nikoli.

7. Kako si najpogosteje ravnal/-a, ko si bil/-a priča nasilnemu dogodku? Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Opazoval/-a sem dogodek.
- b) Umaknil/-a sem se.
- c) Potegnil/-a sem se za žrtev in poskušal/-a ustaviti nasilnega učenca.
- d) Poiskal/-a sem pomoč pri odraslih, strokovnih delavcih šole.

8. Kako si se najpogosteje počutil/-a kot priča nasilnemu dogodku? Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Zabavalo me je.
- b) Strah me je bilo.
- c) Počutil/-a sem se nemočen/-na.
- d) Občutil/-a sem krivdo, ker nisem zaščitil/-a žrtve.
- e) Želel/-a sem si, da bi spor čim prej rešil/-a odrasla oseba.

9. Katera vrsta nasilja med učenci se ti zdi na naši šoli najpogostejša? Oblike nasilja razvrsti po pogostosti od 1 do 3. Številka 1 pomeni najmanj pogosto, številka 3 pa najbolj pogosto.

Starost

Nasilje med enako starimi učenci.	
Nasilje starejših učencev nad mlajšimi.	
Nasilje mlajših učencev nad starejšimi.	

Spol

Fantje s fanti.	
Dekleta z dekleti.	
Fantje z dekleti.	

Število udeležениh učencev

Učenec proti učencu.	
Skupina učencev proti učencu.	
Skupina učencev proti drugi skupini učencev.	

10. Katere oblike nasilja se pojavljajo med učenci na naši šoli in kako pogosto? V okenca vpiše križce, pri čemer 0 pomeni, da te vrste nasilja ni zaznati; 1, da je to vrsto nasilja redko zaznati; 2, da je tovrstno nasilje pogosto zaznati.

Verbalno nasilje

	0	1	2
Žaljivi vzdevki			
Zmerjanje zaradi nacionalne pripadnosti			
Zmerjanje zaradi spola			
Zmerjanje zaradi telesnih značilnosti			
Zmerjanje zaradi družinskih razmer			
Preklinjanje			
Drugo:			

Spolno nasilje

	0	1	2
Neprimerno govorjenje			
Otipavanje			
Dvigovanje oblačil			
Fotografiranje			
Nadlegovanje po telefonu			
Spolni napad			
Drugo:			

Fizično nasilje

	0	1	2
Udarci			
Brce			
Lasanje			
Odrivanje			
Nasilne »igre« ... ribanje			
Davljenje, dušenje			
Drugo:			

Socialno nasilje

	0	1	2
Izolacija (učenci nekoga ne sprejemajo v svojo skupino).			
Ignoriranje (učenci se delajo, kot da določenega učenca ni »zraven«).			
Izogibanje (učenci se umikajo določenemu učencu).			
Laži (učenci širijo laži o določenem učencu).			
Drugo:			

Psihično nasilje

	0	1	2
Grožnje			
Svareči pogledi			
Zasledovanje			
Drugo:			

Ekonomsko nasilje

	0	1	2
Poškodovanje lastnine učenca			
Izsiljevanje učenca za denar			
Izsiljevanje učenca za materialne dobrine			
Zahteva po sodelovanju učenca pri goljufanju, tatvini ...			
Drugo:			

11. Kje prihaja najpogosteje do nasilnih vedenj med učenci na naši šoli? Obkroži črke pred ustreznimi odgovori.

- a) V šolskih straniščih.
- b) Na šolskih hodnikih.
- c) V učilnicah.
- d) V jedilnici.
- e) V knjižnici.
- f) V garderobi.
- g) V telovadnici.
- h) Na šolskih igriščih.
- i) V šolskem okolišu.
- j) Na poti v šolo in iz nje.
- k) Drugo: _____

12. Kdaj prihaja najpogosteje do nasilnih dejanj med učenci na naši šoli? Obkroži črke pred ustreznimi odgovori.

- a) Zjutraj pred poukom
- b) V času šolskih odmorov
- c) Po šolskem pouku

13. Kako strokovni delavci (učitelji ...) ravnaajo v primeru nasilja med učenci na naši šoli? Na ustrezno mesto v tabeli nariši križec. Števila 0 pomeni nikoli, številka 1 občasno, številka 2 pogosto.

	0	1	2
Medvrstniško nasilje opazijo.			
Medvrstniko nasilje opazijo in se nanj odzovejo z opozorilom.			
Medvrstniško nasilje opazijo in se nanj odzovejo tako, da zaščitijo žrtev in obravnavajo nasilnega učenca.			

14. Kolikokrat si bil/-a žrtev nasilnega dejanja učencev v letošnjem šolskem letu na naši šoli? Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Pogosto.
- b) Redko.
- c) Nikoli.

15. Kako si najpogosteje ravnal/-a, ko si bil/-a žrtev nasilnega dejanja učencev? Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Nikomur nisem povedal/-a.
- b) Zaupala sem prijatelju/- ici.
- c) Zaupal/-a sem staršem.
- d) Zaupal/-a sem odrasli osebi na šoli, za katero sem menil/-a, da mi bo pomagala rešiti problem.
- e) Nasilnemu učencu/- ki sem vrnil/-a z nasiljem.

16. Kolikokrat si bil/-a sam/-a nasilen/-na do učencev v šoli v letošnjem šolskem letu? Obkroži ustrezen odgovor.

- d) Pogosto.
- e) Redko.
- c) Nikoli.

17. Preberi naslednje trditve. V okenca tabele nariši križec glede na to, ali se ti zdi trditev resnična, neresnična ali pa do nje nisi opredeljen/-na.

	DA	NE	NE VEM
Z nasiljem lahko branim svoje spoštovanje.			
Z nasiljem lahko pokažem svojo premoč.			
Spora ni mogoče rešiti drugače kot z nasiljem.			
Z nasiljem si ohranim položaj vodilnega v razredu.			
Če si nasilen, si všeč prijateljem.			
Če si nasilen, si všeč osebam nasprotnega spola.			
Nasilje je običajen del odraščanja.			
Če je nekdo nasilen do mene, je najbolje, da sem nasilen nazaj.			
Kdor pove odraslim za nasilno dejanje med vrstniki, je tožibaba.			
Rad/-a bi vedel/-a več o načinih preprečevanja nasilja.			

Hvala za tvoje sodelovanje.

Raziskovalci:
Zala, Marko in Luka

8. 2 ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČITELJE

ANKETA

Smo učenci devetega razreda osnovne šole. V svoji raziskovalni nalogi, ki jo pripravljamo, se ukvarjamo s problematiko nasilja med učenci na naši šoli v letošnjem šolskem letu. Prosimo Vas, da izpolnite anketni vprašalnik, kar nam bo v veliko pomoč pri posnetku stanja nasilja med učenci pri nas.

1. Preberite trditve na levi strani razpredelnice, nato pa ob vsaki naredite križec v ustrezno okence. Številka 0 pomeni nikoli, številka 1 občasno, številka 2 pa pogosto.

Šola kot VIZ-ustanova

	0	1	2
V šoli se učenci dobro počutijo.			
V šoli so učenci varni.			
V šoli vladata ustrezen mir in red.			
V šoli učence pravično obravnavamo.			
V šoli so učenci ustrezno ocenjeni za svoje delo.			
V šoli imamo dejavnosti, s katerimi se učenci radi ukvarjajo.			

Socialna klima v razredu

	0	1	2
Učenci se v razredih dobro razumejo med sabo.			
Učencih se v razredih medsebojno sprejemajo.			
Med učenci se znotraj razredov tkejo prijateljske vezi.			

2. Kolikokrat ste bili priča nasilnemu dejanju med učenci na naši šoli v letošnjem šolskem letu? Obkrožite ustrezen odgovor.

- a) Pogosto.
- b) Redko.
- c) Nikoli.

3. Katera vrsta nasilja med učenci se vam zdi na naši šoli najpogostejša? Oblike nasilja razvrstite po pogostosti od 1 do 3. Številka 1 pomeni najmanj pogosto, številka 3 pa najbolj pogosto.

Starost

Nasilje med enako starimi učenci	
Nasilje starejših učencev nad mlajšimi	
Nasilje mlajših učencev nad starejšimi	

Spol

Fantje s fanti	
Dekleta z dekleti	
Fantje z dekleti	

Število udeležениh učencev

Učenec proti učencu	
Skupina učencev proti učencu	
Učenec proti skupini učencev	

4. Katere oblike nasilja se pojavljajo med učenci na naši šoli in kako pogosto? V
 okenca zapišite številko 0, če te vrste nasilja ni zaznati; 1, če je to vrsto nasilja redko
 zaznati; 2, če je tovrstno nasilje pogosto zaznati.

Verbalno nasilje

	0	1	2
Žaljivi vzdevki			
Zmerjanje zaradi nacionalne pripadnosti			
Zmerjanje zaradi spola			
Zmerjanje zaradi telesnih značilnosti			
Zmerjanje zaradi družinskih razmer			
Preklinjanje			
Drugo:			

Spolno nasilje

	0	1	2
Neprimerno govorjenje			
Otipavanje			
Dvigovanje oblačil			
Fotografiranje			
Nadlegovanje po telefonu			
Spolni napad			
Drugo:			

Fizično nasilje

	0	1	2
Udarci			
Brce			
Lasanje			
Odrivanje			
Nasilne »igre« ... ribanje			
Davljenje, dušenje			
Drugo:			

Socialno nasilje

	0	1	2
Izolacija (učenci nekoga ne sprejemajo v svojo skupino).			
Ignoriranje (učenci se delajo, kot da določenega učenca ni »zraven«).			
Izogibanje (učenci se umikajo določenemu učencu).			
Laži (učenci širijo laži o določenem učencu).			
Drugo:			

Psihično nasilje

	0	1	2
Grožnje			
Svareči pogledi			
Zasledovanje			
Drugo:			

Ekonomsko nasilje

	0	1	2
Poškodovanje lastnine učencu			
Izsiljevanje učenca za denar			
Izsiljevanje učenca za materialne dobrine			
Zahteva po sodelovanju učenca pri goljufanju, tatvini ...			
Drugo:			

5. Kje prihaja najpogosteje do nasilnih vedenj med učenci na naši šoli. Obkrožite črke pred ustreznimi odgovori.

- a) V šolskih straniščih
- b) Na šolskih hodnikih
- c) V učilnicah
- d) V jedilnici
- e) V knjižnici
- f) V garderobi
- g) V telovadnici
- h) Na šolskih igriščih
- i) V šolskem okolišu
- j) Na poti v šolo in iz nje
- k) Drugo: _____

6. Kdaj prihaja najpogosteje do nasilnih dejanj na naši šoli? Obkrožite črke pred ustreznimi odgovori.

- a) Zjutraj pred poukom
- b) V času šolskih odmorov
- c) Po šolskem pouku

7. Kolikšno pomembnost pripisujete splošnim družbenim dejavnikom tveganja za pogostost pojavljanja nasilja na naši šoli? Posamezne dejavnike tveganja označite z 1 do 3; pri čemer pomeni 1-zanemarljiv vpliv, 2-pomemben vpliv, 3- odločilen vpliv.

Strpnost do nasilja v družbi, kulturi in tradiciji	
Pripadnost nekaterim družbenim skupinam (otroci s posebnimi potrebami)	
Socialno razslojevanje (nastajanje marginalnih družbenih skupin, ki jih država zanemarlja).	
Drugo:	

8. Kolikšno pomembnost pripisujete specifičnim dejavnikom tveganja za pogostost pojavljanja nasilja na naši šoli? Posamezne dejavnike tveganja označite z 1 do 3; pri čemer pomeni 1- zanemarljiv vpliv, 2-pomemben vpliv, 3- odločilen vpliv.

Neustrezno delovno okolje (slabe prostorske razmere) v VIZ-ustanovi.	
Slaba organizacija dela (nejasne pristojnosti in odgovornosti zaposlenih).	
Neurejeni medsebojni odnosi (slab pretok informacij ...).	
Zloraba moči (veliko neravnovesje med subjekti VIZ-procesa)	
Drugo:	

9. V kolikšni meri se ustrezno spopadamo nasiljem na naši šoli? Posamezne vrednosti trditev označite s križci; pri čemer pomeni 0- nikoli, 1-redko, 2- ustrezno.

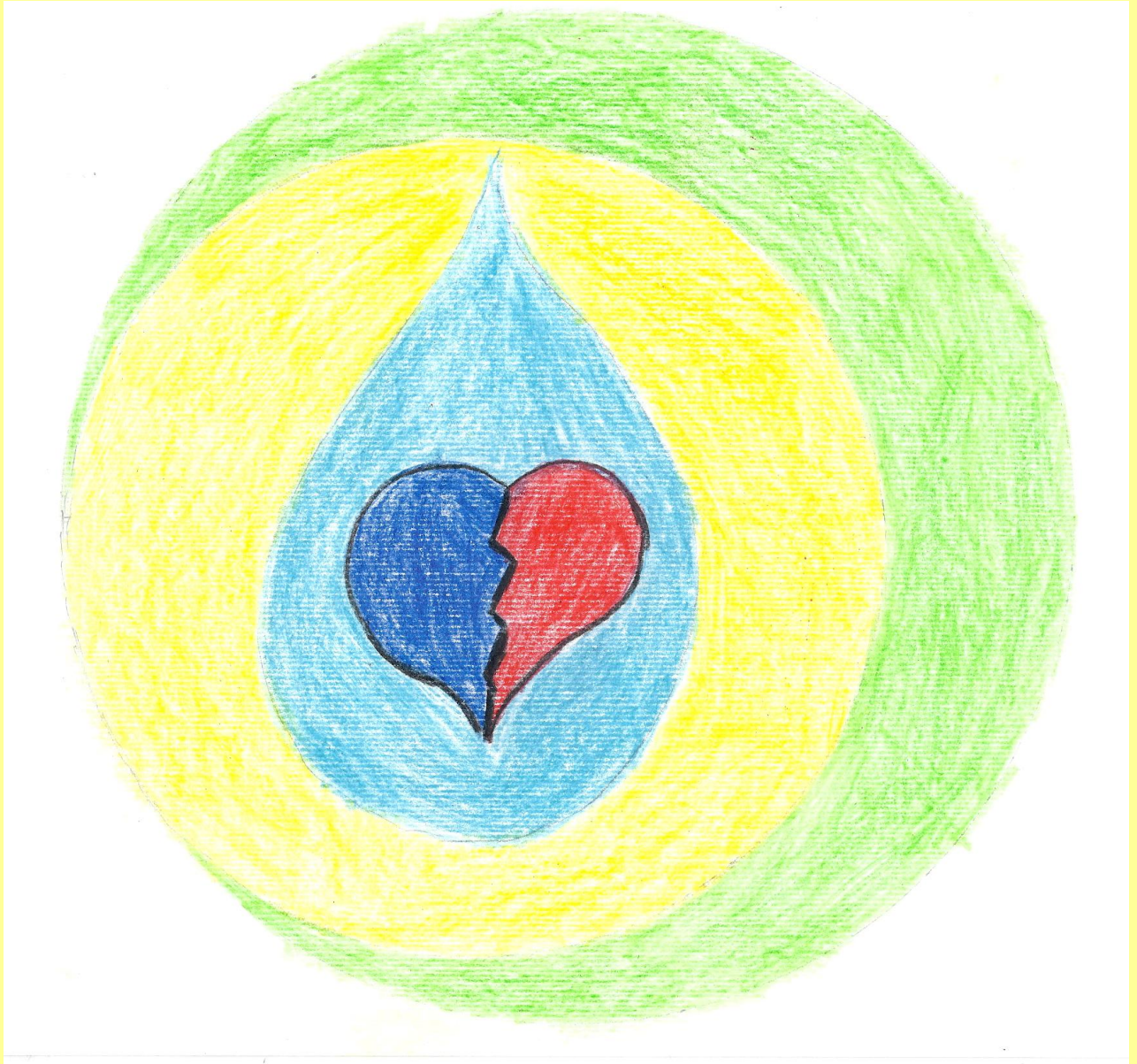
	0	1	2
Nasilje preprečujemo s preventivnimi ukrepi (predavanja za učitelje, starše, otroke).			
Nasilje prepoznavamo.			
Z nasiljem se soočamo.			
Nasilje uspešno ustavljamo.			
Ustvarjamo klimo in kulturo, ki ima ničelno toleranco do nasilja.			

10. Kaj bi v povezavi z nasiljem med učenci na naši šoli še želeli dopisati?

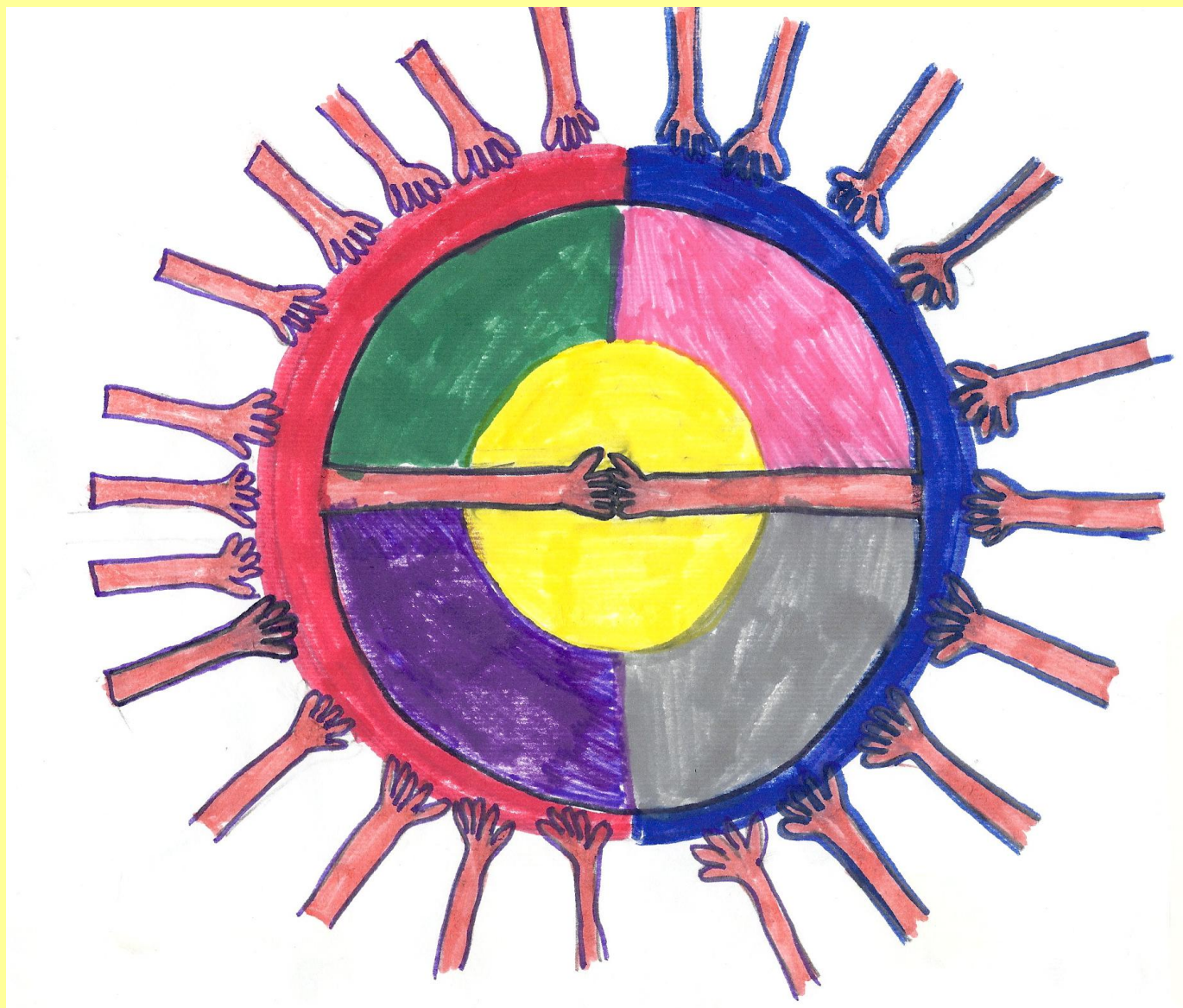
Hvala za Vaše sodelovanje.

Raziskovalci: Zala, Marko in Luka

8.3 LIKOVNI IZDELKI UČENCEV

**STRTO SRCE LAHKO OBVARUJETA LE
IZJOKANA BOLEČINA IN SVETLOBA LJUBEZNI.**

PODAJMO SI ROKE IN RECIMO NASILJU STOP!

MEJE NASILJA SO KRHKE IN SO NAM ZELO BLIZU. NE SMEMO JIH PRESTOPITI. VELIKE ČRKE SO ZAČETNICE IMEN UČENCEV NAŠEGA RAZREDA IN RAZREDNIČARKE. S PODPISI SMO POTRDILI, DA SE BOMO TRUDILI ZA NENASILJE.

USTAVIMO NASILJE!